

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİM ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM OKULU 6-7-8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MUTLU ÖĞRETMEN ALGILARI
(BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)**

Hazırlayan: **Asuman ERGÜN**

İSTANBUL, 2009

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİM ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULU 6-7-8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MUTLU ÖĞRETMEN ALGILARI
(BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan;
ASUMAN ERGÜN
070712082

Danışman;
Dr. Zülfikar ÖZKAN

İSTANBUL, 2009

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim.

18.12.2009

(İmza)
Asuman ERGÜN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

20/...01...2010

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 070712082 numaralı *Asuman Ergün*'ün "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**İLKÖĞRETİM OKULU 6-7-8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MUTLU ÖĞRETMEN ALGILARI (BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ)**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 25.12.2009 tarih ve 2009/34 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~ayrıklığı/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DR. ZÜLFİKAR ÖZKAN



ÜYE
YRD.DOÇ.DR. SEFER GÜMÜŞ




PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ 6,7,8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MUTLU ÖĞRETMEN ALGILARI
(İSTANBUL İLİ BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ)**

Tezi Hazırlayan:Asuman ERGÜN

Özet

Bu tez çalışmasının amacı; İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin mutluluğunun öğrencilere nasıl yansıdığını belirlemek ve öğretmen mutluluğunu hangi faktörlerin etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Öğretmen mutluluğunun öğretmen-öğrenci ve öğretmen yönetici ilişkisine etkileri incelenerek bu etkileşiminin eğitim kurumlarındaki verimliliğe katkısını ortaya koymaktır.

Bu çalışma sonucunda öğretmen mutluluğunun mesleki gelişimlerine katkısının, öğrencilerin okul başarısına katkısının, öğretmen ve öğrenci iletişimine katkısının, öğretmen okul yöneticisi arasındaki iletişime katkısı arasında bir ilişkinin olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Tarama modelindeki araştırmada veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler ikinci bölümde araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek yer almaktadır. Araştırma verileri 2008-2009 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okullarında okuyan 400 öğrenciye uygulanan anketlerle elde edilmiştir. Uygulanan 395 anket geçerli sayılmıştır. Veriler istatistiksel paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans, aritmetik ortalama, yüzde bağımsız grup t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

. Öğrenciler öğretmenlerinin mutlu olduklarının farkına varmakta ve öğretmenin mutluluğu öğrenci başarısını etkilemektedir. Öğretmenin mutlu olması için gerekli şartlar sağlandığında eğitimin kalitesi ve öğrenci başarısı artacaktır. Öğretmenin mutlu olabilmesi için öncelikle mutlu olmayı istemesi ve mutlu olması gerektiğine inanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, Öğretmen mutluluğu, Öğretmen-Öğrenci iletişimi, Öğretmenin Farkındalığı, Öğrenci başarısı,

**HAPPY TEACHERS PERCEPTION OF THE 6TH, 7TH, 8TH GRADE
STUDENTS IN PRIMARY SCHOOLS
(İstanbul Province Beşiktaş Case Study)**

Thesis Author: ASUMAN ERGÜN

ABSTRACT

The purpose of this thesis; Primary school teachers in the happiness of the students to determine how the reflection and which factors affect teachers happiness is revealed. Teacher-Student and teacher of happiness to the relationship between teacher administrators examined the effects of this interaction contribution to the efficiency of educational institutions is to reveal.

As a result of this study contribute to the Professional development of teachers of happiness ,contribution to the success of students of school, contribute to teachers and students of communication, communication between school administrators to teachers is a relationship between contributions and was not intended to be put in the middle. Research data collection tool in screening model consists of two parts.

In the first part of the second part of your personal information, developed by researchers at the scale is located. Research data in academic year 2008-2009 Beşiktaş district in Istanbul, studying in the official primary school for 400 students applied to the questionnaires were obtained. 395 valid questionnaires were applied. The data were evaluated in the statistical package program. Evaluation of the data frequency, arithmetic mean, percentage of independent groups t test and one-way analysis of variance was used.

Following conclusions were reached. Students' perception of teachers as happy students and teachers to communicate better to be happy with, by living memories to be aware of themselves and their students were needed. Therefore good relationships with teachers and students first able to communicate with them ways to please themselves able to learn, their students and realize they live moment. Students become aware of what their teachers are happy and happiness of teachers affects student achievement.

Keywords: Happiness, happiness of teachers, teacher-student communication, teacher awareness, student succes

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	I
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler(Abstract)	II
Tablolar Listesi	VI
Şekiller Listesi	IX
Kısaltmalar	X
Giriş	1

I.BÖLÜM

MUTLULUK VE MUTLU ÖĞRETMEN

1. MUTLULUĞUN TANIMI	6
2. MUTLU İNSANLARIN ÖZELLİKLERİ	13
3. MUTLULUĞU OLUŞTURAN ŞARTLAR	21
4. MUTLULUK VE ÇEVRE İLİŞKİSİ	34
5. SOSYAL UYUM VE MUTLULUK	35
6. ZEVK İLE MUTLULUK ARASINDAKİ FARKLAR	38
7. ABRAHAM MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİNE GÖRE MUTLULUK	40
8. MUTLULUK VE AİLE İLİŞKİSİ	43

II. BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

1.EĞİTİMİN TANIMI	46
1.1. Eğitimin Temel Amaçları	49
1.2. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları	50
1.3. Türk Milli Eğitimin Temel İlkeleri	51
2. ÖĞRETMENİN TANIMI	54
3. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN TARİHİ	59
3.1. Öğretmenlik Mesleğinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	59

3.2. Öğretmenlik Mesleğinin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi	63
4. TÜRK MİLLİ EĞİTİM MEVZUATINDA ÖĞRETMENLİK	66
4.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Öğretmenlik	66
4.2. Milli Eğitim Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunda Öğretmenlik	69
5. ÖĞRETMENİN GÖREVLERİ	71
6. FARKLI ÖĞRETMEN YAKLAŞIMLARI	78
6.1. Otokratik Yaklaşım	78
6.2. Demokratik Yaklaşım	79
6.3. Liberal Yaklaşım	81
7. ÖĞRETMENİN ROLLERİ	81
8. ÖĞRETMENİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	84
8.1. Öğretmenin Kişilik Özellikleri	84
8.2. Öğretmenin Mesleki Özellikleri	86

III. BÖLÜM

ÖĞRETMEN PERFORMANSININ MUTLULUKLA İLİŞKİSİ

1. ÖĞRETMENİN PERFORMANSI	88
2. ÖĞRETMEN PERFORMANSININ MUTLULUKLA İLİŞKİSİ	90
3. ÖĞRETMENİN ÇEVRE İLE İLİŞKİSİ	94
3.1. Öğretmen Yönetici İlişkisi	94
3.2. Öğretmen Aile İlişkisi	97
3.3. Öğretmen Öğrenci İlişkisi	101

IV. BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ 6.7.8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MUTLU ÖĞRETMEN ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (BEŞİKTAŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ)

1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	105
1.1. Araştırma Modeli	105
1.2. Evren ve Örneklem	105
1.3. Veriler ve Toplanması	105

1.4. Verilerin İstatistiksel Analizi ve Yorumlanması	107
2. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	108
2.1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	108
2.2. Ölçeğe İlişkin Bulgular	111
2.3. Ölçek Cevaplarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	115
SONUÇ ve ÖNERİLER	135
KAYNAKÇA	140
ÖZ GEÇMİŞ	145
EKLER	146
Ek 1. Anket Örneği	146
Ek 2. Anket Uygulaması İçin Alınan Valilik Onayı	147

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
1. Faktör Analizinden Elde Edilen Faktör Yapısı	106
1. Alt Boyutların Güvenilirlik Düzeyleri	107
3. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı	108
2. Örneklem Grubunun Sınıfa Göre Dağılımı	109
5. Örneklem Grubunun Bir Önceki Yıl Not Ortalamasına Göre Dağılımı	110
6. Örneklem Grubunun Bir Önceki Yıl Not Ortalamasının Tanımsal Bulguları	110
7. Ölçek Boyutlarının Tanımsal İstatistik Bulguları	111
8. Ölçek Boyutlarının Cinsiyete Göre Dağılımı	112
9. Ölçek Boyutlarının Sınıfa Göre Dağılımı	113
10. Ölçek Boyutlarının Sınıfa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc testi	114
11. Ölçek Boyutlarının Bir Önceki Yılın Not Ortalaması İle Karşılaştırılması	114
12. Ölçek Boyutlarının Karşılaştırılması	115
13.Soru 1 Frekans Tablosu	115
14.Soru 2 Frekans Tablosu	116
15.Soru 3 Frekans Tablosu	116

16.Soru 4 Frekans Tablosu	117
17.Soru 5 Frekans Tablosu	117
18.Soru 6 Frekans Tablosu	118
19.Soru 7 Frekans Tablosu	118
20.Soru 8 Frekans Tablosu	119
21.Soru 9 Frekans Tablosu	120
22.Soru 10 Frekans Tablosu	120
23.Soru 11 Frekans Tablosu	121
24.Soru 12 Frekans Tablosu	121
25.Soru 13 Frekans Tablosu	122
26.Soru 14 Frekans Tablosu	123
27.Soru 15 Frekans Tablosu	123
28.Soru 16 Frekans Tablosu	124
29.Soru 17 Frekans Tablosu	124
30.Soru 18 Frekans Tablosu	125
31.Soru 19 Frekans Tablosu	126
32.Soru 20 Frekans Tablosu	126

33.Soru 21 Frekans Tablosu	127
34.Soru 22 Frekans Tablosu	128
35.Soru 23 Frekans Tablosu	128
36.Soru 24 Frekans Tablosu	129
37.Soru 25 Frekans Tablosu	129
38.Soru 26 Frekans Tablosu	130
39.Soru 27 Frekans Tablosu	131
40.Soru 28 Frekans Tablosu	131
41.Soru 29 Frekans Tablosu	132
42.Soru 30 Frekans Tablosu	133
43.Soru 31 Frekans Tablosu	133
44.Soru 32 Frekans Tablosu	134

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Şekil 1 Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı grafiği	108
2. Şekil 2 Örneklem Grubunun sınıflara Göre Dağılımı grafiği	109
3. Şekil 3 Örneklem Grubunun bir önceki yıl not ortalaması grafiği	110
4. Şekil 4 Ölçek Boyutlarının Tanımsal İstatistik Bulguları Grafiği	111
5. Şekil 5 Ölçek Boyutlarının Cinsiyete Göre Dağılımı grafiği	112
6. Şekil 6 Ölçek Boyutlarının Sınıfa Göre Dağılımı Grafiği	113

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.k.	Adı Geçen Kitap
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
M.E.T.K.	Milli Eğitim Temel Kanunu
yy.	Yüzyıl
vb.	Ve Benzeri

GİRİŞ

Eğitimin temel amacı topluma sağlıklı, kendine yeten, kendini gerçekleştirmeye çalışan ve mutlu bireyler kazandırmaktır. Bireylerin kendilerini gerçekleştirmeleri ve nihayet mutlu olabilmeleri için kendilerini tanımaları ve tüm yönleriyle kendilerini kabul etmeleri gerekmektedir. Bireylerin kendini tanınmasında en önemli rolü eğitim üstlenmektedir.

Eğitim sistemi bir bütündür. Eğitim sistemini oluşturan tüm öğeler birbirlerini etkiler. Eğitim sistemini oluşturan en önemli öğe tartışmasız öğretmendir. Çünkü eğitim sisteminin işleticisi öğretmenlerdir. Bir toplumun kalkınabilmesi için toplumun eğitim düzeyinin ve kalitesinin yüksek tutulmasına ihtiyaç vardır. Nitelikli öğretmenlere sahip toplumlar nitelikli öğretmenlere sahip olmayan toplumlara göre daha fazla kalkınırlar.

Bugün eğitim sisteminin başarılı olması için gerekli koşullar bellidir. Buna rağmen eğitimin kalitesi beklenen düzeye erişememektedir. Bunun nedeni paranın prestijin ve gücün insanı teşvik eden kavramlar olması ve insanın amacı haline gelmesidir. Pek çok öğretmende bu akımın etkisine kendisini kaptırılmış ve mutsuz olmuştur. Asıl görevi olan eğitim işini ihmal etmiştir. Toplumun ve öğretmenlerin mutsuzluk nedenleri sorgulanmalıdır. Öğretmenin yaşam kalitesi ve mesleki kalitesi yükseltilerek performanslarını yükselmesi sağlanmalıdır. Öğretmen mutlu olursa okuldaki performansı yükselir ve öğrencilerin başarısı artar.

21.yüzyılda sürekli değişen ve gelişen bir dünya düzeninde yaşamaktayız. Bireylerin bu değişime ayak uydurabilmeleri için araştıran, sorgulayan, yaratıcı, esnek ve düşüncelerini kolayca ifade edebilen kişiler olarak eğitilmeleri gerekmektedir. Bu özellikleri öğrencilerine kazandırabilmeleri için öğretmenlerin de değişime ve yeniliklere açık olması gerekmektedir. Değişime ayak uyduramayan yenilikleri takip edemeyen öğretmenler kendilerini yetersiz ve dışlanmış hissedebilir. Bu dışlanma öğretmenlerin sosyal yönlerini zayıflatarak onları mutsuzluğa sürükleyebilir. Öğretmenler öğrencileri için önemli bir model olduğundan öğretmenin kendine dönük davranışları öğrenciyi olumsuz etkileyecektir.

Öğretmenlerin mesleklerini yüksek performansla yapabilmeleri için kişisel özellikleri yanında mesleklerine bakışları da önemlidir. Mesleğini seven mesleğine bağlı olan ve mesleğinin toplum için önemini farkında olan bir öğretmen öğrencilerine daha faydalı olacaktır. Öğretmenlik mesleği şans eseri ya da sıralamaya uygun puanda olduğu için yapılabilecek bir meslek değildir. Öğretmen olacak adayların istekli olmaları birinci şart olmak üzere öğretmen adaylarının titizlikle seçilmesi öğretmen yetiştirme ile ilgili yasaların bir an önce gözden geçirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlik mesleğini icra etmeye uygun olmayan kişiler öğretmen olduklarında mutlu olmayacakları bir gerçektir. Kendilerini mutsuz eden bir meslekte yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirmeleri hem öğrenciler hem idareciler ve iletişim kurdukları diğer personel hem de kendileri için olumsuz sonuçlara yol açabilir.

Öğrencilerin öğretmenleri hakkında olumlu düşünceleri onların başarısını etkiler. Öğretmenin başarısı tesadüflere bırakılamaz. Alan bilgisine ve pedagojik formasyona sahip eğitim programlarını uygulayabilen öğrencilerini seven ve yönetici ve diğer personelle iyi geçinen bir öğretmenin başarısı elbette ki tesadüf olmayacaktır. Mutlu öğretmen sorumluluklarının ve yeteneklerinin farkında okul ortamını tümüyle benimseyen ve seven öğretmendir. Böyle bir öğretmenin başarılı olması kaçınılmazdır.

İnsan yaşamının büyük bir bölümünü okulda geçirmektedir. Okul hayatın ayrılmaz bir parçası hayata hazırlık alanıdır. Enformasyon ve bilgi çağını yaşadığımız günümüz toplumunda eğitim kurumlarının önemi giderek daha iyi anlaşılmaktadır. Eğitim ortamları eğitim araç ve gereçleri eğitim programları sürekli değişmekte ve çağın gereklerine ayak uydurmaları sağlanmaktadır. Eğitim sisteminin tartışmasız en önemli öğelerinden biri olan öğretmende çağın gerektirdiği yeniliklere ayak uydurmak değişimi lehine çevirmek durumundadır. Bu değişimden olumsuz etkilenmemek için öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Mutluluk kavramı uzun zamandan beri araştırmacıların üzerinde çalışmakta ve çözüm önerileri aramakta olduğu bir konu olmuştur. Mutlu öğretmen ideal, etkili verimli öğretmen kavramlarıyla eş anlamlı sayılırsa mutsuz öğretmen başarısız, ve etkisiz öğretmen olarak çerçeve içine alınabilir. Öğretmenler geliştikleri verimli

çalışarak performanslarını yükselterek başarıyı yakalayabildikleri sürece mutlu olurlar.

Öğretmenin öğrencileri tarafından mutlu ve etkili olarak algılanması isteniyorsa; öğretmenin mutluluğunu oluşturacak etkenlerin hesaba katılması gerekmektedir. Öğrencilerin toplumun ilerlemesine katkıda bulunabilecek yeteneklere sahip kişiler olarak yetiştirilmesi esas itibarıyla öğretmenlerin görevidir. Öğretmenin mutlu ve başarılı olması için öğretmenlerin ihtiyaçları gözden geçirilmeli öğretmen yetiştirme politikaları yeniden düzenlenmelidir. Kıdemli öğretmenlerin meslekte yeni gelişmelere ve değişen eğitim sistemine ayak uydurabilmeleri için hizmet içi eğitim faaliyetlerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin mevcut durumu ile öğretmenlerin ne derece mutlu olduklarının bilinmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda öğretmen yetiştirme ve öğretmenlerin mevcut durumunun iyileştirilmesi için uygulanacak program ve yolların belirlenmesi ve öğretmenlerin verimliliğini arttırmak için hangi tedbirlerin alınması gerektiğinin bilimsel araştırmalarla sınılanması eğitim öğretim sürecinde öğretmen verimliliğinin amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır.

Bu araştırmanın amacı, mutluluk kavramını değişik şekillerde ele alarak öğretmenlerin ve öğrencilerin başarılarının arttırılmasına katkıda bulunmaktır. Öğretmen mutluluğunun öğrenciye olumlu yansımalarının öğrenci başarısına etkilerini ortaya koymaktır. Ayrıca öğretmen mutluluğunun öğrenciler tarafından nasıl algılandığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmeye en uygun yöntem olarak “tarama modeli” kullanılmıştır. Konu teorik olarak incelendikten sonra gerekli bölümler tablollaştırılarak alan araştırmasıyla, varsayımlar test edilerek sunulmuştur.

Bu çerçevede tezin birinci bölümünde mutluluk, çevre ve mutlulukla ilişkili olan kavramlar açıklandıktan sonra mutlu insanlar ve mutsuz insanlar arasındaki farklar incelenmiştir. A. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisiyle mutluluk arasındaki ilişkiye sosyal uyum ve mutluluğa yer verilmiştir. Mutluluğu oluşturan şartlar, mutluluk ve aile ilişkisi, zevk ve mutluluk arasındaki farklara değinilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde ise eğitimin tanımı Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine yer verilmiş öğretmen tanımı yapılarak öğretmenliğin Türkiye'deki ve dünyadaki tarihsel gelişimi incelenmiştir. Farklı öğretmen yaklaşımları ele alınmış öğretilerde bulunması gereken kişisel ve mesleki özellikler ve öğretmenin görevleri ayrıntılı bir şekilde açıklanarak mutlu ve verimli öğretmenin sahip oldukları roller belirtilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde öğretmenin performansı ve A. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre öğretmenin performansı incelenerek öğretmenin performansının artmasında etkili olan; öğretmen- yönetici, öğretmen- aile, öğretmen -öğrenci ilişkisine yer verilmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ile verilerin çözümlenip yorumlanmasına, araştırmadan elde edilen veriler, kişisel bilgilere ilişkin bulgu ve yorumlar, öğrenci görüşlerine ilişkin bulgu ve yorumlar, alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumlar başlıkları altında incelenmiştir.

Bu çalışmada alan araştırması için İstanbul ili Beşiktaş ilçesi, ilköğretim okulları 6, 7, 8. sınıf öğrencileri örneği alınmıştır. Bu çalışmada yapılan alan araştırmasında tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada evren olarak İstanbul ili Beşiktaş ilçesi ilköğretim okulları 6, 7, 8. sınıf öğrencileri alınmıştır. Örneklem olarak Beşiktaş ilçesinde öğrenim gören 4120 ilköğretim okulu 2.kademe öğrencileri arasından 400 öğrenci alınmıştır. Araştırma tarama modelidir. İlköğretim okullarında okuyan 6,7,8. sınıf öğrencilerinin mutlu öğretmen algıları ve demografik özelliklere bağlı olarak değişimi incelenmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan 2 demografik soru, bir not ortalaması, ve toplam 32 sorudan oluşan ilköğretim okullarındaki 6,7,8. sınıf öğrencilerinin mutlu öğretmen algıları anketi yardımıyla toplanmıştır. Ölçekte yer alan 32 madde 3 grupta incelenmiştir. Bu 3 grup öğrencilerle iletişim boyutu, mutluluk boyutu ve farkındalık boyutundan oluşmaktadır. 400 adet anket uygulanmış bu anketlerden 5 tanesi elenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesi için SPSS 15 programından yararlanılmıştır.

Sonuç kısmında ise; teorik araştırma ile alan araştırması sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiş ve ulaşılan sonuçlar bir bütün olarak değerlendirilerek çıkarılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırma İstanbul ili Beşiktaş ilçesi ilköğretim okulları öğrencileri, 2008/2009 eğitim-ğretim yılında okuyan öğrenciler, elde edilen bilgiler, geliştirilen bilgi toplama formundaki sorular ve ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

1.BÖLÜM

MUTLULUK VE MUTLU ÖĞRETMEN

1. MUTLULUĞUN TANIMI

Mutluluk sevgi sevinç ve umut duyguları hissetmek demektir. Mutluluk insana keyif verir. Ruh ve beden sağlığının olması için mutluluk gereklidir. Mutluluk insanın yaşadığı andan keyif alması demektir. Mutluluk insanın iyi olma durumunu yaşamasıdır.

Birey ve toplum ahlakı açısından mutluluğu tanımlamaya çalışan ahlak öğretileri eski çağlarda başlamış farklı yaklaşımlarla günümüze kadar gelmiştir. Bu öğretilerin büyük bir çoğunluğu mutluluğun haz veren bir duygulanım durumu olduğunu kabul etmişlerdir. Mutluluk denge düzen ölçü ve uyumla sağlanır. Denge, düzen, ölçü ve uyum insanın ve toplumun ruh sağlığı için gereklidir. Aynı zamanda bilimin ve bilimsel düşüncenin de ana kuralıdır. Bu da insanın bilgili olması demektir. Mutlu insan özgürce hareket edebilecek bilgiye sahip bu bilgiyi kullanmayı bilen ve kullanabilecek ortamı bulabilen kişidir.¹

Mutluluk insanın yaşam kalitesini olumlu yönde geliştirmesidir. Başka bir deyişle mutluluk insanın sürdürdüğü yaşama sevgisini ifade eder. Yaşama karşı sevgi besleyen insanlar mutlu olmaya daha yakındır.

Mutluluk; insanın içinde huzur ve sevinç duymasıdır. Başka bir deyişle mutluluk insanın kendisini iyi hissetmesidir.²

İnsanın neşe sevinç umut gibi duygu hissetmesi kişide bedensel ve ruhsal olarak “iyilik durumu” yaratır. Bütün insanların her çağda her toplumda davranışlarının altında yatan temel amaç çaba bu iyilik mutluluk durumuna erişebilmektir. Türkçe de “mutlu” karşılığı olan “ongun” sözcüğü bayındır bereketli bol güçlü şanslı talihli verimli anlamlarına gelir. Mutluluk sözcüğünün İngilizce karşılığı “happiness” dir. Fransızca da mutluluk karşılığı “bonheur” sözcüğü

¹ Köknel, Ö., İnsanı Anlamak, İstanbul, 1997, s.7.

² Elmacıoğlu, T., Mutluluk Oyunu, İstanbul, 2009, s.17

kullanılır; “bon” iyi “heur” an saat vakit zaman uğur talih sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bahtiyarlık mutluluk saadet anlamında kullanılır. Ayrıca başarı elde etme kazanma şans anlamlarını da içerir. Mutluluk felsefi anlamda ise insanın doyuma ulaşmış hazza erişmiş duygu durumunu anlatır.³

İnsanlar yaşam kaliteleri yükseldikçe yaşamsal ve diğer ihtiyaçlarının tümünü daha rahat karşılamakta ve mutluluğa daha çok yaklaşmaktadırlar. Her insan mutlu olmak ister. Ne var ki ona ulaşabilmek için işe mutluluğun ne olduğunu bilmekle başlamak gerekir. İnsanın kendini tanıması onu mutluluğa yaklaştıran en önemli etkenlerden biridir. Ne istediğini bilen insan ona ulaşmak için en önemli adımı atmış sayılır.

Dalai Lama'ya göre ‘Mutluluk var oluşun amacıdır.’ Henry Bergson'a göre mutluluk karmaşık ve belirsiz bir şeyi herkesin kendine göre belirleyebilmesi için insanlığın dalgalanmaya bırakmayı yeğlediği bir kavramı ifade eder.⁴

İnsanlar yaşadıkları sürece daima mutluluğun peşinde koşarlar. Her insan kendi öncelikleri, yaşamı ve standartları ile farklı bir mutluluk tanımı yapar. Sonuç olarak her insan için mutluluk var oluşun amacıdır ve insan hayatı boyunca mutluluğun peşinden koşar.

Mutluluğun yakalanmasında iki temel adım vardır. Birinci adım bireyin kendini tanıması duygularını fark edip yönlendirmesi ve bunlar yardımıyla harekete geçmesidir. İkinci adım ise diğer insanlarla iletişim kurması ve böylece karşı tarafın duygularını fark etmesidir. Mutluluğu yakalamak doğru iletişime bağlıdır. Çünkü hiç kimse tek başına mutlu olamaz.⁵

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri sosyal bir varlık olmasıdır. İnsanlar ilk çağlardan itibaren topluluklar halinde yaşayarak sosyal bir varlık olduklarını ortaya koymuşlardır. Yalnızlık insan doğasına aykırıdır. Bu yüzden insanın yalnız kalması onu mutsuzluğa iten en büyük faktörlerden biridir.

³ Köknel, Ö., Dolu Dolu Yaşamak, İstanbul, 1992, s.18.

⁴ Ricard, M., Mutluluğa Övgü, (Çev.A.Derman), İstanbul, 2007, s.15.

⁵ Tarhan, N., Duyguların Dili, İstanbul, 2008, s.104.

Allain (Fransız filozof Emile Chartier'in takma adı) kişinin azmederek mutluluğu yaratacağına dair pratik öneriler sunmuştur. "İyilik yap övgü kazan minnet kazan ama bunları karşılığını talep etmemeye özen göster" önerisinde bulunan Allain mutlu olmak için kendi benliğini tanımak ve başkalarının isteklerinden ziyade kendi gerçek gereksinimlerini karşılamak gerektiğini vurgulamıştır. Allain'e göre mutluluk değişmek için yeterince cesur olmak diğer yandan da elindekiyle hoşnut olmayı bilmektir.⁶

Mutluluk insandan insana bulaşan bir virüs gibidir. Bir insanın mutlu olması iletişim kurduğu diğer insanları da olumlu yönde etkiler. Kişinin karşılaştığı fırsatları değerlendirmeden önce kendisine "Acaba bu seçim bana mutluluk getirir mi?" sorusunu sorması hayatının akışını istediği yönde belirleme şansını yükseltecektir. Bu bilinçli davranış sonucunda mutluluğu yakalamak elbette ki tesadüf olmayacaktır.

Mutluluk elde edilebilmesi için çaba gerektiren bir duygu durumudur. Mutsuzluk ise hayatın hemen her anında çıkıp karşımıza dikilebilen bir gerçektir. Mutluluğa ulaşmak için insanın başta kendisi olmak üzere pek çok engelle mücadele etmesi gerekir. Hedefleri olan ve bu hedefleri yaşamına anlam katmaları için her daim diri tutan bireyin kalıcı mutluluk düzeyinin artması ve genel olarak kendisini daha mutlu hissetmesi kaçınılmazdır. Fakat özellikle dikkat edilmesi gereken husus seçilecek hedefe karşı kişinin takınacağı tutumdur. Önemli olan hedefe ulaşım ulaşmamak değildir, önemli olan hedefe ulaşma çabasıdır. İnsan hedeflerine ve amaçlarına ulaşmak için yarattığı anlam çerçevesinde hayatına devam edip giderken asıl önemli olan sergilenen mücadeledir. Bizi mutlu edecek olan hedefe ulaşmak değil hedefe ulaşırken yaşadıklarımızdır.⁷

Erdemli insanlar egolarının isteklerini bastırmayı başararak bu isteklerin ahlaki kuralların önüne geçmesine izin vermezler. Böylece diğer insanlarla birlikte yaşamaktan duydukları mutluluk kendi bireysel isteklerini doyurmaktan kaynaklanabilecek kısa süreli mutluluğun önüne geçer. Bu durum insanı geçici heves

⁶ Marar, Z., Mutluluk Paradoksu, (Çev. S. Çağlayan), İstanbul, 2004, s. 28.

⁷ [http://www.ozanserugurlu.com/\(23.07.2009\)](http://www.ozanserugurlu.com/(23.07.2009))

ve zevklerle kendini aldatma yanlıından kurtararak gerçek ve daimi mutluluğa kavuşturur.

Mutluluk tanrıların bir armağanı değil insanın içindeki yaratıcılığın sağlamış olduğu bir başarıdır. Mutluluk ve sevinç fizyolojik ya da psikolojik bir eksiklikten kaynaklanan bir ihtiyacın tatmini değildir; düşünce duygu ve hareket alanındaki her türlü yaratıcı faaliyetle birlikte gider. Sevinç ve mutluluk nitelik bakımından birbirinden farklı değildir; Yalnızca sevincin tek bir şeyle ilgili olmasına karşılık mutluluk sürekli ve bütünleşmiş bir yaşantıdır. Birbirlerinden bu bakımdan farklıdırlar.⁸

Kişinin mutlu olabilmesi için kendisini ve yaşamı sevebilmesi gerekmektedir. Kendisini sevmeyen kendisi ile barışık olmayan kişilerin yaşama bakışları çok daha karamsar ve negatif olmaktadır. Olayların ve insanların kötü taraflarını gören karamsar insanların mutlu olmaları neredeyse imkansızdır. Yaşamdan zevk almak mutlu olmak için çaba göstermek gereklidir. Yaşama sevinici duyabilmek için insanın doğaya ve çevresine ilgi duyması şarttır. Çünkü yaşama sevinci kişinin mutlu olması demektir.

Bazı sosyologlar ise mutluluğu şöyle tanımlar “Mutluluk insanın yaşam kalitesini bütününde olumlu yönde geliştirme düzeyine erişmesidir.”Başka bir deyişli mutluluk insanın sürdürdüğü yaşama olan sevgisinin ölçüsünü ifade eder.⁹

Mutluluk hayatta çeşitli basamaklardan geçtikten sonra kazanılan bir ödüdür. Bu yüzden mutlu olabilmek için belirli bir birikim ve ruh olgunluğu şarttır. İnsanın mutluluğu tesadüf değildir. Çalışkan üretken insanlar mutluluğu hak eder ve mutlu olurlar. Mutluluğa ancak akılla çalışarak ulaşılır. Mutlu olmak insanın kendi imkanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmesidir. Mutlu olmak yetinmesini bilmektir.

Mutluluk, bireysellik ve kişinin kendi çıkarları üzerine yaptığı tüm vurgulamalara rağmen çağdaş toplum insana onun mutluluğunun (veya teolojik bir terim kullanırsak kurtuluşunun) hayatının amacı olmadığını; esas amacının çalışma

⁸ Fromm, E., Erdem ve Mutluluk (Çev. A. Yörükkan) 1995.s.219.

⁹ Ricard,a.g.k., s.16.

görevlerini yerine getirme ve başarı kazanma olduğunu öğretmiştir. Para, prestij ve güç insanı teşvik eden kavramlar olmuş insanın amacı haline gelmiştir.¹⁰

Hayatı boyunca işlerini şansa bırakmadan çalışan üzerlerine düşen bireysel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getiren insanlar farkında olmadan içinde buldukları ruhsal hali sorgulamaya gerek duymadan mutluluk halini yaşarlar. İnsanın hayatı boyunca gösterdiği çabanın karşılığı olan mutluluk insanın dünyaya kendini kanıtlamasının karşılığıdır.

Mutluluk kendi kendini gerçekleştirilmeye doğru gidişin mutsuzluk ise yine kişinin kendi kendini parçalamasının getirdiği duygulardır. Mutluluk düşüncelerinizin çoğu zaman olumlu olması mutsuzluk ise düşüncelerinizin çoğu zaman olumsuz olması demektir. Mutluluk bir amaç peşinde ilerleyebileceğinizin cesaretiniz ve anlayışınız sayesinde o amaca ulaşabileceğinizin bir göstergesidir. Mutsuzluk ise bunların tam tersidir. Mutluluk kendi kendinize karşı dürüst olduğunuzun kendinize karşı özsaygınızın varlığının ve kendi kendinize güvendiğinizin bir göstergesidir. Mutsuzluk doğal olarak bu düşüncenin tama tersidir. Mutluysanız yaratıcısınız demektir, yanlışlarınızla olgunlaşıyorsunuzdur. Mutsuzluk ise olumsuzluktur. Mutluluk yaşamdan hiçbir zaman elini eteğini çekmemektir. Mutsuzluk ise ilk tehlikede ilk düş kırıklığında ilk çabalamada yaşamdan elini eteğini çekmektir. Mutluluk demek bağışlayıcı duygulara sahip olmak demektir. Mutsuzluk ise kendinizi ve başkalarını bağışlama duygunuzu yitirdiğinizi gösterir. Mutluluk duygusal ve ruhsal açıdan özgürlüktür. Mutsuzluk ise duygusal ve ruhsal gerilimdir. Mutluluk yaşam boyu kazananlardan olduğunuzu; mutsuzluk ise kaybedenlerden olduğunuzun belirleyicisidir.¹¹

Mutluluk alışkanlığı kazanılabilir. Mutluluk alışkanlığının oluşmasında en önemli etkenlerden biri insanın sahip olduğu olumlu özelliklerinin farkına varabilmesidir. Keşke ve eğer kelimelerini bir tarafa bırakarak sahip olduğumuz iç kaynaklara yönelmeli, bağışlama, esneklik, gülebilmek yeteneklerimizi ortaya çıkarmalıyız.

¹⁰ Fromm, E., Kendini Savunan İnsan, (Çev. D. Yüzer) İzmir,2005.s.31.

¹¹ Maltz, M., Barker, R.Y., Psiko-Sibernetik Mutluluğu Yakalama Sanatı (Çev. I.Tuzcular), İstanbul, 1995, s.96.

Mutluluk kişinin insan var oluşuna dair olan soruna bir cevap bulduğunun kanıtıdır. Potansiyellerinin üretici bir şekilde gerçekleşmesi ve aynı zamanda da dünyayla birleşmenin ve kendi benliğinin bütünlüğünü korumanın sonucudur. Mutluluk insanın yaşama sanatında ve insancıl ahlakta olduğu gibi erdem konusundaki mükemmelliğinin bir ölçütüdür. Çoğu zaman mutluluk keder ve acının mantıksal bir zıddı olarak düşünülür. Fiziksel veya ruhsal acı çekme insan var oluşunun bir parçasıdır. ve onları tecrübe etmek kaçınılmazdır. İnsanın kendini kederden her ne pahasına olursa olsun uzaklaştırması ancak bedel olarak mutlak bir kayıtsızlık öderse mümkün olabilir. Bu da kişinin mutluluk deneyimden mahrum olması demektir. Mutluluğun tam zıddı bu nedenle keder ve acı değil içsel kısırlığın ve üretken olmamanın sonucu olarak ortaya çıkan depresyondur.¹²

Kişinin hayatında yakalayabileceği en büyük başarı mutluluktur. Mutlu olamayan bir insanın başarılı olduğunu düşünmek imkansızdır. Mutluluk kendiliğinden gelmez. Şansın bize sunduğu ve şanssızlığın çekip elimizden aldığı bir lütf değildir; mutlu olmak yalnızca bize bağlıdır. İnsan mutluluğu bir çaba sonucunda elde eder. Mutluluk zaman ister. Mutlu olmak için kişinin kendini değiştirmeyi öğrenmesi gerekmektedir.

İnsanı mutlu edecek en önemli şey kişinin kendiyile bir bütün halinde olmasından kaynaklanacak huzur halidir. İnsanlık mükemmellik fikrinden kurtulmadıkça huzur bulamaz. Çünkü mükemmellik, önce insan içindeki çatışmanın sonrada tüm dünyadaki çatışmaların nedenidir. Aslında ne aparsanız yapın mükemmel ulaşmak mümkün değildir. İmkansıza ulaşmaya çalışmak ise insanda bölünme çatışma mutsuzluk yaratır. Gerçek mutluluk huzurlu olmaktır.¹³

Çağımızda mükemmel olmak mutlu olmaktan daha önemli hale gelmiştir. İnsanlar mutluluk ve huzuru bulmaya çalışmak yerine önlerine sürekli ulaşmaya çalıştıkları ulaşılması çok zor hedefler koyarak yaşamaya başlamıştır.

İnsanın mutlu olması sevgi sevinç ve umut duygularıyla dolu olması demektir. Mutluluk insana haz veren bir duygulanım durumudur; sevgi, sevinç ve

¹² Fromm,a.g.k.,s.210

¹³ Dinççağ, A., Zihinsizsiniz, İstanbul, 2009, s.67.

umut duygularını içerir. Mutluluk ruh ve beden sağlığı için gerekli olan en sağlam temeldir. Bu durumun tersi kaygı korku sıkıntıyla birlikte olan elem durumudur. Yaşam bir anlamda mutluluğu arayıştır. Kimi insan mutluluğu yaşadığı anda kimisi geçmişte kimisi gelecekte yakalar. Mutluluk insanın yaşadığı andan haz duyması geçmişte haz duyduğu bir yaşantıyı anımsaması ya da gelecekte haz duyacağı bir yaşantıyı umut etmesidir. İnsanın “iyi olma” , “iyi yaşama” durumunu yakaladığı andır. O halde “iyi olma” “iyi yaşama” durumunun ölçütleri sonuçları nedir? Bu sorunun yanıtı aynı zamanda insanların mutluluğa erişmek için seçtikleri yolu yöntemi de ortaya çıkarır. “iyi olma” “iyi yaşama” durumuna kavuşmak kimine göre bireysel kimine göre dinsel kimine göre toplumsal yaşayışla olur. Kimi alabildiğine özgürlüğü kimi ilke ve kurallara sıkı sıkıya bağlılığı mutlu olmanın tek çıkar yolu olarak kabul eder. Doğrunun güzelin iyinin aranması elde edilmesi insanda mutluluk yaratır.¹⁴

Mutluluğu elde edebilmenin koşullarından en önemlisidir kuşkusuz mutluluğu aramak... Mutluluğu arayan insanlar yaşadıkları her anın farkındadır bu durumdan dolayı kendilerini neyin mutlu ettiğini daha çabuk keşfederler. Mutluluğu hedef olarak seçen kişiler mutluluğa ulaşmak konusunda elbette diğerlerinden daha şanslı olacaktır.

İnsanlarla yakın ilişki içinde olmayan kişiler daima yalnız ve mutsuzdur. Yarın mutlu olacakları konusunda güvenceleri yoktur. Çünkü yarın da bugün kadar yalnız olabilme ihtimalleri yüksektir. Mutlu insanların aksine onlar kısa süreli zevkler peşindedir. Mutsuz insanlar anlık doyum arayışı içindeyken mantık dışı hareket edebilirler.¹⁵

Mutluluk bazı kişilere göre kederlerden ve acılardan uzakta kalma durumudur. Mutluluk insanın kendisiyle ve dış dünyayla barış içinde olmasından kaynaklanan bir iç huzur halidir. Mutlu olmak insanın çevresindeki insanlara karşı sorumluluğudur. Mutlu insanlar çevrelerindeki insanlar tarafından sevilirler. Dünyada mevcut kötülüklerin müsebbibi mutlu olmayı bilmeyen ve mutlu olanları

¹⁴ Köknel, a.g.k., s.14,15

¹⁵ Glasser, W. Kişisel Özgürlüğün Psikolojisi, (Çev. M. İzmirli), İstanbul, 2003.

çekemeyen insanlardır. Sevecenlik nezaket alaka mutluluğu arttırır; egoistlik, keyifsizlik, kapris ve durmadan dertlenme gibi tutum ve davranışlar mutluluğu azaltır.

Shad Helmstetter mutluluğa daha değişik açıdan bakar. O mutluluk konusunda şu üç sonuca varmıştır.

- Mutluluk bir tutumdur.
- Mutluluk her zaman kişiye bağlıdır.
- Mutluluk her an bir seçimdir.

Shad'a göre herkes mutlu olabilir, eğer isterse... Shad'a göre mutluluğu büyük ölçüde belirleyen programımızdır. Eğer her hangi bir konuda daha iyi bir tutuma sahip olmak istiyorsak programlarımızı olumlu bir çizgide değiştirmek zorundayız. Mutluluk ve mutsuzluk aynı zamanda bir seçimdir. Seçimlerimiz ve tutumlarımız tamamen bize bağlıdır. Bazı insanlar mutluluklarının başkalarının elinde olduğuna inanırlar. Oysa mutluluk bir yaşama hakkıdır. Ona sahip olmak ya da olmamak bizim elimizdedir.¹⁶

Çeşitli kıta ve ülkelerde yaşayan insanların büyük çoğunluğu için en büyük arzu hem kendileri hem de çocukları için mutluluktur. Üstelik mutluluk mutlu olan kişinin dışında bu kişinin ailesi iş çevresi ülkesi ve halkı içinde çeşitli ödülleri sunar.

2. MUTLU İNSANLARIN ÖZELLİKLERİ

Yaşadığımız çevrede farklı özelliklere sahip birçok insanla iletişim kurarız. Bu insanlardan bazıları bizlere olumlu duygular hissettirir. Bu sayede kendimize ve dünyaya karşı daha pozitif olabiliriz. İletişim kurdukları insanları böyle olumlu etkileyen kişiler kuşkusuz mutludur. Öyleyse mutlu insanların özellikleri nelerdir. Ahmet İnam'a göre mutluluk bilgi işidir. Fark etme ayırt etme yargılama; düşünme bilme işidir. Dürüstlikle başarılıdır. Mutluluk uyusukluk tembellik atalet değildir. Hamarat ruhların işidir. Mutlu insan iç dünyasında gezebilen içinde kolayca dolaşabilen kendini tanımaktan ürkmeyen özerk bir insandır. Mutlu gerçekliğin

¹⁶ Özkan, a.g.k., s.41.

karşısına çıkardığı sorunlarla karşılaşabilme gücü taşır. Mutlu kendi gerçekliğini yaşamaya hazırdır. Tabi ki öteki insanlarla birlikte... Mutlu birlikte yaşamaya paylaşmaya açar kendini. Mutluluk yaşamaya hazır değildir; Geçmiş üstlenip eleştirip yorumlayıp geleceğe doğru ilerleyebilme durumudur. Tek başına mutlu olunmaz; birlikte olunur. Ortalık güllük gülistanlık olduğu için değil savaşta kavgada kuşkuda zulüm görmede de mutlu olunur.¹⁷

Mutlu insanlarla birlikte yaşamak diğer insanlar için büyük bir şanstır. Çünkü mutlu insanlar çevrelerindeki insanlara faydalı olabilirler. Bir insanın çevresindeki insanlara faydalı olabilmesi için öncelikle kendini sevmesi yaşadığı hayatı sevmesi ve yaptığı işi mesleğini sevmesi gerekir. Kısacası mutlu olması gerekir. Özellikle öğretmenlerin mutlu olmaları onların işlerini severek yapmaları öğrencilerine karşı yaklaşımlarını etkileyecektir. Mutlu olmayı şartlara bağlayanların mutlu olmaları daha zordur. Kişinin mutlu olmaya hazır olması çok önemlidir.

Mutluluk kolay değildir. Zayıf, ürkek, renksiz, çabuk vazgeçen, ya da kararsız olanlar için değildir. Mutluluk korkaklara göre değildir. Mutluluk cesaret, dayanıklılık, sebat, yüreklilik, azim, kahramanlık, gayret, konsantrasyon, metanet, cevher, karakter, sağlam sinir, gözü peklik, elastikiyet, ataklık, inat, tolerans, irade gücü ister. Mutluluk teoride basittir; aslında o kadar basittir ki, çok uzun olmayan bir cümlenin ortasında, parantez içinde (mutlu olmak, mutlu düşünceler düşünmektir.) yazılabilir. Bu teorinin uygulanması sırasında cesaret dayanıklılık vb. devreye girer.¹⁸

Mutlu insanlar yaşamdan yüksek doyum alırlar. Çoğunlukla hoş duygular içinde olur nadiren üzüntü keder öfke gibi olumsuz duygular yaşarlar. Mutlu olma insanın yaşamı hakkında olumlu duygu ve düşüncelerini yansıtır.

Mutluluğun oluşturduğu başlıca biyolojik değişiklikler arasında beyin merkezinde olumsuz duyguları engelleyip bir enerji artışına yol açarak kaygı verici düşünceleri durduran bir etkinlik yer alır. Ancak bedeni rahatsız edici duyguların yarattığı biyolojik uyarılmadan kurtaran sükunet hali dışında belirli bir fizyolojik

¹⁷ <http://www.phil.metu.edu.tr/ahmet-inam/index.htm> (01.10.2009)

¹⁸ Roger, J., McWilliams, P., Yaşam 101, (Çev.E. Karan) İstanbul, 1990, s.361.s

değişim görülmez. Bu konfigürasyon bedene genel bir dinlenme sağlar, ayrıca bireyi işini yapmaya hedefine doğru ilerlemeye istekli duruma getirir.¹⁹

Mutlu insanlar sadece işler yolunda gittiğinde değil olumsuz yaşantılarla karşılaştığında da mutlu olabilmeyi başarırlar. Bu durum tamamıyla bakış açısıyla ilgilidir. Mutlu olan insanlar yaşadıkları kötü olayların kendileri için bir tecrübe olduğunu düşünerek kendilerine paye çıkarmasını bilirler. Problemlerini çözmeye odaklanırlar.

Mutlu duyguları hissedilmesinde hormonların rolü büyüktür. Mutluluk hormonunun salgılanmasına yardım eden salgı bezlerinden biri timüstür. Timüs çok küçük ama çok güçlü bir salgı bezidir. Timüs uyarıldığında salgılanan hormonlar kişide haz ve mutluluk duygusu yaratmaktadır. Çünkü timüs aktive olduğunda bedenin kimyasal değişimine neden olur. Bu değişiklik sinir sistemini sakinleştirir ve beyin fonksiyonlarını hızlandırır. Bu da kişide rahatlama duygusu sağlar. Çocuklarda iri olan timüs, ergenlik döneminde bir ceviz kadar irileşmektedir. Ama yaş ilerledikçe bir bezelye tanesi kadar küçülmekte yaşlılıkta ise tamamen körelmektedir. Fakat bazı insanların yaşlılıkta bile hala ceviz büyüklüğünü koruması bilimin henüz çözemediği alanlardan biridir. Timüsleri küçülmemiş insanlar kuşkusuz sağlıklı ve mutlu yaşamışlardır. Mutlu yaşam hormonların sağlıklı çalışmasını, sağlıklı hormonlar mutlu yaşamı karşılıklı etkiler. Ancak çocukluktan itibaren kendimiz olmaya izin vermeyen yaşam kuralları içinde mutsuzluğa ehlileştirildiğimiz için timüs, çoğu insanda küçüle küçüle bir bezelye tanesi büyüklüğüne dönüşmekte ve daha sonra körelmektedir.²⁰

Mutlu bir yaşam elde edebilmenin en önemli anahtarlarından biri gülmek, yaşamımızda başımıza gelen olayları tebessümle karşılayabilmektir. Gülmeyi başarabilen olaylara olumlu taraflarından bakabilen insanlar bedensel ve ruhsal açıdan daha sağlıklı oldukları için mutlu olmayı başarırlar.

Bir problemle karşılaşan kişi şartlardan şikayet etmek ve hayıflanmak yerine duygusal ve zihinsel enerjisini problemi nasıl çözeceğine yöneltirse hem stresini azaltır hem de başarılı olma şansını artırır. İnsanın dünyayı ve şartları değiştirmek

¹⁹ Goleman, D., Duygusal Zeka, (Çev.B. S. Yüksel), İstanbul, 1996, s.21.

²⁰ Gün ,N., Mutluluk Kitabı, İstanbul, 2009, s.71,72.

yerine kendisini değiştirmeye gayret etmesi çok daha kısa zamanlarda olumlu sonuçlarını verir. Kişi sebepleri dışında değil içinde ararsa sonucunu değiştirmeyeceği durumları kabul eder ve problemi çözecek yeni alternatif yollar arar. İnsan hayatı ile ilgili ne kadar çok sorumluluk alırsa ve hayatın kontrolünü elinde tutmak için çaba harcarsa kendi etkinliği artar, şansın rolü azalır.²¹

İnsanlar gündelik hayatta karşılarına çıkan problemlerde genellikle sorunu başkalarında ararlar. İnsanoğlunun değişen şartlara uyum sağlayabilmesi için değişmeyi öğrenmesi gerekir. Değişime ayak direyen insanlar değişen şartlara uyum sağlayamayacağı için sürekli bulunduğu durumdan şikayet eder. Öğretmenlik mesleğinde de değişmek gelişmek için şarttır. Değişmeyi başaramayan öğretmenler için başarısızlık kaçınılmaz son olabilir.

“Her şey iyi giderse mutlu olacağım” denilirse kişi tüm hayatını mutlu olmadan geçirir. Çünkü hayatta her şeyin istediğimiz gibi gitmesi mümkün değildir. Tam her şey iyi gidiyordu ki ile başlayan cümleler insanı mutluluktan uzaklaştırır. Mutlu olmayı olaylara bağlamamak gerekir. Tüm insanlık içinde sonsuz bir yaşam gücüyle doğar. Bu gücün sırrı insanların mutluluk arayışıdır. Mutlu olmak için insanların ihtiyacı olan şey bugün mutlu olmayı hak ediyorum demesi ve buna gerçekten inanmasıdır. İnsanın kendisini mutlu olmaya layık görmesi mutlu olabilmesinin ön koşuludur. Kendisini mutluluğa layık bulan kişi şimdi hemen mutlu olacağım diyebilir. Bunu söyleyebilen insanı mutluluk mutlaka bulur.²²

Mutluluk çok yönlü bir olgudur. İnsanın sadece üretken ve çalışkan olması bazen mutluluğu için yeterli olmayabilir. İnsan sosyal bedensel ruhsal zihinsel yönden sağlıklı olmadığında hayatın içinde kurduğu denge bozulabilir. Sağlıklı olmak insanın mutluluğu için temel esaslardan en önde gelenidir.

Mutluluğun bedensel zihinsel duygusal sosyal ve mesleki parçalardan oluşan parametreleri vardır. Eğer gerçek mutluluğu yakalamak istiyorsak bu parametrelerin hepsini dikkate almak zorundayız. Bir insanın beden sağlığının yerinde olması mutluluğun tesisi bakımından gereklilik taşır ama yetmez. Çünkü zihinsel mutlulukta

²¹ Baltaş, A., Baltaş, Z., Stres ve Başa Çıkma Yolları, İstanbul, 1996, s.47.

²² Tezvaran, Z., Sahipsiz Terapiler, İstanbul, 2003, s.36

önemlidir. Tabi bunları bilmek de tek başına yeterli değildir. Mutluluğu hayata geçirmek duygusal bakımdan desteklemek ve insan ilişkilerine yansıtma gerekir. Sosyal mutlulukta aile ve dost çevresi mesleki mutlulukta iş çevresi ve iş hayatı ile uyum önemlidir. Bunlar mutlu insanların hayatlarında oluşturduğu beş ana kriterdir²³

Mutlu insanlar hayatı bir bütün olarak algılamaktadırlar. Mutlu olmanın yolu yaşam içindeki tüm dinamiklerin harekete geçirilebilmesinden geçmektedir. İnsan yaşamını sürdürürken yaşamın içindeki dengeyi algılayabilir ve bu dengeyi yaşamında devam ettirebilirse kalıcı mutluluğa sahip olur.

Mutlu insan duygularını aklını bedenini bir bütün halinde yaşar. Duyguları ve aklıyla iletişime geçer; onları tanır. Bedeninden gelen enerjiye haberlere uyarılara açıktır. Mutlu insan dinlemeye anlaşılmaya söyleşmeye hazırdır. “kendisiyle ve öteki insanlarla.”Taktik uygulayan insanları sınıflandırıp damgalayan denetleyip elinin altından bırakmayan insan mutlu olamaz. Mutluluk umut mutluluk içimde daha var diyen sestir. Mutlu insan kendini aşmak öğrenmek üretmek ister. Mutluluk olanakları gerçekleştirmeye çalışmada yatar. Mutsuz olanaklarını keşfetse de gerçekleştiremeyendir. Mutsuzluk insanın yaşama beceriksizliğidir. Kendini gerçekleştiremeyen düş kuramayan görüşlerini açık açık dile getiremeyen insan mutlu olamaz.²⁴

Mutlu insanlar her zaman kendileri ve insanlık için umutlarını taze tutarlar. Ellerindeki imkanları çok güzel değerlendirir ve sahip olduklarının kıymetini bilirler. Mutlu olamayanlar ise kendilerine sunulan imkanları nasıl da har vurup harman savururlar. Görememenin neticesidir düş kuramamanın ve kendi gücünün farkına varamamanın neticesidir mutsuzluk.

Daha az mutlu olan emsallerle karşılaştırıldığında mutlu insanlar daha sosyal enerjik yardımsever işbirlikçi ve diğerleri tarafından daha çok sevilen kişilerdir. Mutlu insanlar basit boş kendilerine ait fikirleri ve söyleyecek ilginç sözleri olmayan kişiler değildir. Aksine düşüncelerinde daha esnek ve yaratıcı işlerinde de daha verimlidir. Liderlik ve aracılık yetenekleri daha gelişmiştir. Zorluklar karşısında daha

²³ Tarhan,a.g.k.,s.107.

²⁴ <http://www.metu.edu.tr/~www41/ahmet-inam/online.htm> (26.08.2009)

dirençli bağışıklık sistemleri daha güçlü ve genel olarak daha sağlıklıdırlar. Mutlu insanlar daha uzun yaşarlar.²⁵

Mutlu insanların çevrelerindeki diğer insanlarla ilişkileri dostane samimi ve sıcaktır. Yardım sever ve yapıcı davranışlarından dolayı çevrelerindeki insanlar tarafından sevilir ve tercih edilirler. İnsanların fizyolojik ihtiyaçlarından sonra en önemli ihtiyaçlarından olan sevilme ve ait olma ihtiyacının karşılanması mutluluğun olmazsa olmaz koşuludur. Mutluluğu kolay yakalayabilen insanlar bu ihtiyaçların farkındadır.

Alçakgönüllülük mutluluğun bileşenlerinden biridir. Küstah ve kendini beğenmiş bir kişi fantasmalarla beslenir ve sürekli gerçeğin duvarına çarpar. Bunu kaçınılmaz olarak izleyen düş kırıklıkları (kendinden beklediklerini gerçekleştirecek çapta olmadığını farkına vardığında) kendinden nefret etmesine yol açacağı gibi onda bir iç boşluk yaratabilir. Oysa gücünü bilgelikten alan ben'in sahte övünçlenliklerine hiçbir şekilde pabuç bırakmayan kişi için alçakgönüllülük bu gereksiz üzüntüleri önleyen bir settir. Alçak gönüllü insanın yitirecek bir şeyi olmadığı gibi kazanacak bir şeyi de yoktur. Onu övseniz bunu kendisine yapılan bir övgüden çok alçakgönüllülüğüne yapılan bir övgü olarak alır. Onu eleştirseniz kusurlarının ortaya konmasını kendisine yapılabilecek en iyi hizmet olarak görür. Böylelikle umuttan ve korkudan kurtulmuş olan alçakgönüllü kişi tasasız bir mutluluğu koruyabilir.²⁶

Kibirli insanlar kendilerinin mükemmel olduğunu düşündüklerinden eleştiriye tahammülleri yoktur. Hata yaptıklarını hiçbir zaman kabul etmezler. İnsan ilişkilerinde de daima eleştirel bir tutum takınırlar. Çünkü eleştirdiklerinde kendi hatalarından kurtulmuş olurlar. Başkaları daima haksız ve kusurlu kendileri ise haklıdır. Bunun sonucu ise yalnızlığı mutsuzluğu getirir. Alçakgönüllü ve sevecen insanların yanlarında daima dostları olduğundan zor duruma düştüklerinde omuzlarına yaslanacakları insanlar vardır. Bu sayede problemlerini daha kolay çözerek zorlukların üstesinden kısa sürede gelirler.

²⁵ Lyubomirsky, S., Nasıl Mutlu Olunur (Çev.G.Göze), İstanbul, 2008, s.38

²⁶ Ricard, a.g.k.,s.137.

Alçak gönüllü olmak kendini aşağı görmek anlamına gelmez. Kişi gerçekten insanların birbirine eşit olduğuna inanıyorsa kendisini küçümsemesi ya da küçümsenmesine izin vermesi mümkün değildir. Gerçek varlığının erdemini bilen kişi değerinin farkındadır ve kutsallığının aşağı görülmesine mani olur. Alçak gönüllülük diğerleri için bir şeyler yapmak ama bunu kölelik gibi değil; kararlarını kendi veren, özgür bir insanın bilinçli seçimi olarak algılamaktır.²⁷

Öğretmenlik mesleğini icra eden kişiler için alçakgönüllülük mutlaka olması gereken bir özelliktir. Alçakgönüllü olmayan bir öğretmen öğrencilerine karşı yakınlık kuramaz öğrencilerin her birinin ne kadar önemli olduğunu düşünmediği için onlara gereken sevgi ve ilgiyi gösteremez.

Başarılı ve mutlu insanlar ne olmak istediklerini, nereye varmak istediklerini bilirler. Onların önünde atış yapabilecekleri bir hedef tahtası vardır ve bu hedefe odaklanmışlardır. Başarılı ve mutlu insanlar nereye gittiklerini bildikleri için herkes onlara yol açar. Asla geriye dönmezler, kesinlikle hedeflerinden sapmazlar ve kendilerini ilgilendirmeyen konularla uğraşıp zaman ve enerji israfı yapmazlar. Bu kişilerin hedefleri belli olduğu gibi hedefleri doğrultusunda ilerleyip ilerlemedikleri de anlaşılabilir, ve ne kadar başarılı oldukları da ölçülebilir. İlerleme dereceleri ölçülebildiğinden her zaman canlıdırlar. Hedefleri üzerinde çalışırlar çalıştıkça daha canlı ve mutlu olurlar. Öyle ki üzüntüye zamanları bile kalmaz. Bu bakımdan mutlu ve başarılı olmak isteyen kişinin ulaşabileceği ve ölçülebilen bir hedefi olması şarttır.²⁸

İnsanın hedef seçerken dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır. Bu noktalardan en önemlisi kişinin kendi yeteneklerine uygun hedefler seçmesidir. Kişi kapasitesinin çok altında hedefler seçerse bir süre sonra tatmin duygusu kaybolup isteksizleşerek hedefinden uzaklaşabilir. Eğer seçtiği hedef kapasitesinin üzerindeyse hedefe ulaşacağına dair ümidini yitirebilir ve kendine olan güvenini kaybedebilir. Bu iki durumda da kişinin ulaşacağı nokta mutsuzluktur.

²⁷ Blumenthal, E., Anlamak ve Anlaşılma, (Çev. Ç. Ayhan) İstanbul, 2000, s.104.

²⁸ Özkan, a.g.k.,s.54

Mutlu insan dünyayı değiştirebilecek insandır. Yaşamaya, kavgaya, üretmeye, düşünmeye hazır bir insandır. Mutluluk bir haz hali değildir bir karakterdir. Mutlu insan bu ahlaki karakteri ile başına gelmiş ve gelecek olanları yaşar. Mutlu insan yerinde duramaz etkindir sorumludur. Gelip geçici bir hal değil de bir karakter oluveren mutluluk bize yaşam boyu destek olacak olan güçtür. Mutlu insan sevebilen saygı duyabilen yüksek değerler taşıyabilen üreten cana canlılığa hürmeti olan iç dünyasındaki derinliklerde nice dünyanın saklı olduğu ateşli çalışkan keyifli biridir. Yanlışlardan öğrenmeye her zaman açıktır. Çirkinlikleri eksiklikleri ile yüzleşmekten asla korkmaz. Hayatın ona emanet olduğunu bilir onu geliştirmek için elinden geleni yapar.²⁹

Mutlu insanlar kendileri ile ilgili kararları alabilecek yapıda ve güçte insanlardır. Aldıkları kararların kendilerine yükledikleri sorumlulukları taşır ve hedeflerine ulaşırken önlerine çıkan engelleri aşarlar. Tüm bu yaşam gairesinin içinde yalnız olmadıkları için kendilerini güven içinde ve güçlü hissederler. Bu his mutluluklarının temelini oluşturan asıl kaynaktır.

Mutluluk aynı zamanda verebilmektir, fedakarlıktır. Verebilen insan gerçekten kendisini çok mutlu hisseder. Bu pek çok psikoloji deneyiyle ortaya konulmuş bir gerçektir. Çünkü verdiğimiz bir işe yaradığımız zaman ruhumuzun yüceldiğini daha iyi bir insan olduğumuzu hissederiz. Bu his bize mutluluk verir. Mutlu olmak isteyen insanların sahip olması gereken özelliklerden öncelik bir tanesi iyimserliktir. Hayatta bizi üzebilecek ve bizi yıkacak pek çok Şey vardır. Hiçbirimiz mükemmel hayatlar sürmüyor bulutların üzerinde yaşamıyoruz. Ancak bütün bu dertlerden sonra kazanım olarak bize bir Şeyler kalabiliyorsa yaşadıklarımızdan öğrenebiliyorsak; kaybettiklerimize rağmen daima yaşamak için bizi ayakta tutabilecek bir Şeyler bulabiliyorsak iyimserlik duygusuna sahibiz demektir.³⁰

Mutlu insanlar olumlu düşünürler. Çevresindeki insanlara ve kendilerine karşı hoşgörölü ve bağışlayıcıdırlar. Bunu başarabilmek için her olayın her insanın iyi yönlerine bakar kendilerini ve başkalarını oldukları gibi kabul ederler. Mutlu insanlar

²⁹ [http://www.metu.edu.tr/~www41/ahmet-inam/online.htm\(26.08.2009\)](http://www.metu.edu.tr/~www41/ahmet-inam/online.htm(26.08.2009))

³⁰ Sayar, K., Ruh Hali, İstanbul, 2006, s.20.

öncelikle kendileri için olumsuz his ve duyguların ne kadar zararlı olduğunu öğrenirler. Nefret kıskançlık öfke ve benzeri duyguları olumsuz zihinsel durumlar olarak kabul ederler. Çünkü bu duygular zihinsel mutluluğumuzu yok eder.

Olumlu düşünmek her şeyi iyi yanından görebilmektir. Bu düşünme tarzı her şeyin güzel taraflarını görebilmek anlamına gelmektedir.³¹

Öğretmenlerin başarılı olabilmesi öncelikle yaşamlarından memnun olmaları gerekir. Sahip olduklarıyla yetinebilen daha iyisi için mücadele edebilen her zaman olumlu düşünen bir öğretmen öğrencilerini de olumlu bir şekilde etkiler. Mutlu öğretmenler daha bağışlayıcı ve toleranslı olacağından öğrencileri tarafından daha çok sevilecek ve onları daha fazla etkileyecektir.

Mutlu olmak için mücadele gerekir. İnsan beyninin doğal hali pek “olumlu” sayılmaz; eğitim, sosyal hayat, çalışma gibi zorlayıcı şeyler beynimizi aktifleştirerek iyimser düşünce sisteminin egemen olmasını sağlar.³²

3. MUTLULUĞU OLUŞTURAN ŞARTLAR

Mutluluğa ulaşmayı ve mutluluğa sahip olduğunda mutluluğu kaybetmemeyi her insan ister. Mutluluğu yakalamak kolay gibi görünse de mutluluğu bir yaşam biçimi haline getirmek belli bir süreç ve olgunluk gerektirir. Mutluluğa sahip olabilmek için mutluluğun kaynaklarını iyi bilmek gerekmektedir.

İnsanın mutluluğu ihtiyaçlarının dengeli bir biçimde giderilmesine o da düzenli, doyumlu ve verimli ilişkilerin kurulmasına ve sürdürülmesine bağlıdır.³³

Mutluluk için hazırlık yapmak gerekmektedir. Bu kişiyi hayata bağlayan genel bir amaçtır. Mutlu olmak için mutluluk ortamı yaratmak gerekir. Hep olumsuz şeyler düşünen olumsuz şeyler konuşan ve size hep yapamazsınız yapılamaz olamaz diyen insanlarla birlikte olmaktan kaçınmak yerinde olacaktır. Başkaları ve kendimiz

³¹ Elmacıoğlu, T., Hayatın Bütününde Başarı, İstanbul, 2004, s. 18.

³² Yazgan, Y., Akıl Çizgileri:100 Karede 100 İnsanlık Hali, İstanbul, 2009, s.38

³³ Bilen, M., Sağlıklı İnsan İlişkileri, Ankara, 2004, s.

hakkında iyi düşünceler beslemek kedimize sevecen bir şekilde yaklaşmak ve her güne gülümsemeye başlamak mutluluğa ulaşmanın şartlarından bazılarıdır.

“Mutlu olmalıyım” diyerek mutluluğa ulaşılmaz. Kişiyi bir gönül ve akıl varlığı olarak düşünecek olursak; aklın değil de gönlün keşfettiği, sahip olduğu bir ruhsal kazanımdır mutluluk. Bu edenle insanın dünyaya geliş amacı ile mutluluk nedenlerinin çakışması gerekir. Ruhsal olgunlaşma mutluluk için gereklidir. Bunun için iyi yanlarımızı geliştirmeliyiz. Çünkü iyilik yapınca yaşama dair huzur ve tat yakalanır. Doğru yalansız riyasız sahteliklerden uzak bir insan olduğumuzda da mutluluğa doğru bir adım daha yaklaşmış oluruz. Yani neyse o olduğumuzda ve dürüst davrandığımızda mutluluğu yakalayabiliyoruz. Çalışmak kendi yararlı hissetmekte insanı mutlu eder. Mutluluk içi gerekli beş şart vardır: iyilik, doğruluk, çalışmak, bilgi ve sevgi. Bunlar mutluluğa zemin hazırlar. İnsan sevgisini bilgisini vermeye hazırsa mutlu da olur. Çünkü verdiğimiz kadarını mutlaka alırsınız.³⁴

Her ne kadar mümkün olsa da mutluluğu yakalamak basit bir şey değildir. Pek çok aşaması vardır. Tam bir doyuma ya da mutluluğa ulaşmak için dört etkenden bahsedilir: Bolluk, dünyasal tatmin, ruhsallık ve aydınlanma. Bunlar beraberce kişinin mutluluk arayışının tamamını kucaklarlar. Neşe ve mutluluğa katkıda bulunduğunu bildiğimiz bazı anahtar unsurlar vardır. Sağlıklı olmak mutlu bir hayat yaşamak için gerekli etkenlerden biri olarak kabul edilir. Mutluluğun kaynağı olarak gördüğümüz bir başka etken de maddi olanaklarımız ya da biriktirmiş olduğumuz paradır. Ek bir etken dostlara ya da yoldaşlara sahip olmaktır. Eksiksiz bir hayatın tadını çıkarmak amacıyla onlarla tanışırız, duygusal bağımız olan ve güvene bileceğimiz bir dost çemberine ihtiyaç duyarız. Tüm bu etkenler mutluluğun kaynaklarıdır. Fakat kişinin mutlu ve eksiksiz bir hayatın tadını çıkarmak amacıyla bunları tam anlamıyla kullanabilmesinin anahtarı zihinsel tutumumuzdur.³⁵

Mutluluğumuz kendi elimizdedir. Mutluluğumuzu sağlamak için kendimizle ilgilenmemiz ve kendimizi tanımamız gerekmektedir. Kendimizi tanırsak dış etkenlerden kaynaklanan sorunlardan daha az etkilenebiliriz. Mutlu olmak isteyen insanlar kendilerini mutsuz eden sebepleri ortadan kaldırmak için mutsuzluklarını

³⁴ Tanaltay, A. R., (25 EKİM 2009) Mutluluğun Beş Şartı Var. Haber Türk. S.12.

³⁵ Lama, D., Cutler, H., Mutluluk Sanatı, (Çev. G. Tokcan), İstanbul, 2004. s.27.

doğuran sebeplerle savaşılabilmelidir. Mutsuzluklarının nedenlerini yok ettikten sonra mutluluğunun nedenlerini hazırlamak artık kişinin elindedir. Kendisinde bu gücü bulan bir öğretmen mutluluğunu engelleyebilecek tüm dış şartlardan etkilenmeyecek öğrencilerine de örnek olabilecektir.

Bertrand Russell, kişinin iç savaşını anlattığı yapıtında mutsuzluğun nedenlerini şu bölümlerde topluyor.³⁶

- Mutsuzluğu doğuran nedenlerden biri içe kapanıklıktır. Kendini günah işlemiş sayanlar kendi kendine tutkunlar megolo manyaklar kendi içlerine gömülmüşlerdir. Bunlar için mutluluğa kavuşmanın tek yolu dış dünya ile ilgilenmektir.
- Kimileri de her şeyi öğrenip bitirmiş ve artık dünyada yaşamaya değer hiçbir şey kalmadığı kanısına varmışlardır. Russell, bu çeşit mutsuzluğa Byron mutsuzluğu diyor. İngiliz ozanı Byron bu çeşit mutsuzlardandı. Bu gibilerin ilaçları içe kapanıklar gibi dış dünyaya açılmaktır. Bunlarda eksik olan kolay elde etmelerinden doğan bir gayret noksanlığıdır. Oysa dünya üzerinde henüz elde edilmemiş, gayret gerektirecek daha pek çok şey vardır.
- Mutsuzluğu doğuran üçüncü bir neden de insanlar arasındaki rekabettir. Kimileri buna yaşama kavgası adını verirler. Gerçekte ise yaşamak için değil komşularından daha üstün bir hayata kavuşmak için kavga etmektedirler.
- Heyecan isteği ve can sıkıntısı da mutsuzluk doğurmaktadır. Ne var ki can sıkıntısı büsbütün kötü bir şey sayılmamalıdır. Can sıkıntısı kimilerini verimli kılar.
- Yorgunluk mutsuzluk kaynağıdır. Aşırı olmayan yorgunluklar kişiyi nasıl mutlu kılarılarsa aşırı yorgunluklar o denli tüketir.

³⁶ Haçerlioğlu, O.,Başlangıcından Bugüne Mutluluk Düşüncesi , 1973.s. 173.

- Mutsuzluğun başlıca kaynaklarından biri de hasettir. İyi ki insan yaratılışında bu duyguyu etkisiz kılacak başka bir duygu hayranlık duygusu da vardır. İnsanoğlunu mutluluğunu artırmak isteyen kimseler hasedi azaltıp hayranlığı çoğaltmaya bakmalılardır.
- Ergin yaş mutsuzluklarının en önemli psikolojik nedenlerinden biri de günah duygusudur.
- Herkesin bize tekme attığını düşündüğümüz sürece mutlu olmamız mümkün değildir. Russell hayatlarında hep nankörlük sertlik ve hainlikle karşılaştıklarından yakınan kimselerin bu durumuna işkence manisi adını veriyor. Akıl hastalığı çizgisine varmayan bu mani mutsuzluğun başlıca nedenlerindedir.
- Yaşayışları ya da düşünceleri kendileriyle birlikte yaşamak zorunda buldukları kimselerce iyi karşılanmayanlar mutlu olamazlar. Russell bu duruma halkoyu korkusu adını veriyor. Halkoyu korkusu kişiyi bir hayli mutsuz kılar.

Mutlu olmayı doğrudan etkileyen faktörlerden biri kişiliktir. Mutlu insanların dört özelliği üzerinde durulmaktadır. Bunlar saygı kişisel kontrol duygusu, iyimserlik ve dışa dönüklüktür. Destekleyici, sıcak, güvene dayalı kişiler arası ilişkiler mutlu olmak için temel öneme sahiptir. Eğitim bireylere amaçları doğrultusunda ilerleme olanağı sağlamaktadır. Onların çevrelerindeki değişikliklere uyum yapmalarına olanak sağladığı mutluluğu artırıcı bir rol oynamaktadır.

Bir insanın mutlu olabilmesi için öncelikle kendini kontrol etmeyi başarabilmesi, gerçekçi hedefleri olması, beynini iyi ve doğru kullanması gereklidir. Beynini doğru kullanabilen bir insandan mutluluk kimyasalları salgılanır. Diğer bir ifadeyle bu kişide serotonin ve endorfin hormonlarının düzeyi yükselir ve mutluluk yeteneği gelişir. Mutluluk doğru teknikler kullanılırsa geliştirilebilecek bir

yetenektir; tıpkı bir sanatçının enstrümanı öğrenmesi, bir sporcunu kendi alanında çalışması gibi.³⁷

Bütün insanlar zaman zaman olumsuz duygulara tahammül etmek zorunda kalır. Mutlu insanlar olumlu durumları kendilerinden daha az mutlu olan akranlarına kıyasla daha sık yaşarlar. Hatta olumlu duyguların mutlu insanları mutlu yapan şey olduğu bile söylenebilir. Kişinin kendi bilinçli çabasıyla elde ettiği bu süregelen olumlu deneyimler uzun süre mutlu olmasına yardımcı olabilir. Olumlu duygular genellikle kısa ömürlü olduğu için çoğu kişi önemsiz olduklarına inanır. Böyle düşünmek aslında hatalıdır. Haz anları kişileri sadece iyi hissettirmekle kalmaz ufuklarını genişletir. Sosyal fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirir. Böylece olumlu duygular artar.³⁸

Hayatımız boyunca her zaman iyi ve güzel şeylerin başımıza geleceğini hiç kimse garanti edemez. Olumlu düşünmek olayların olumlu taraflarını görebilmek tamamen kişinin bakış açısıyla ilgilidir. Mutlu olmayı başaran insanlar mutlu olmanın en önemli şartlarından biri olan olumlu düşünmeyi bir yaşam biçimi haline dönüştürebilmişlerdir. Mutlu öğretmenler öğrencilerinin de olumlu taraflarını öncelikle dikkate alırlar. Bu davranış öğrencilerle öğretmen arasında bir sevgi, saygı ve güven ortamı yaratacaktır.

Olumlu düşünceyi geliştirebilmek için şöyle bir yol takip edilebilir.³⁹

- Olumlu düşünme alışkanlığını kazanabilmek için fırsatları çok iyi görebilmek ve yakalamak gerekir. Bunun için karşılaştığımız her olayı ya da insanı bir fırsat olarak değerlendirmeliyiz. Karşılaştığımız insanları çok önemsemeli ve onlardan bir şeyler öğrenmeye veya ders almaya çalışmalıyız.
- Hiç bir şeyin görüldüğü kadar zor olmadığını düşünerek bir işe başlamalıyız. İşimizi kendimizi geliştirmek için bir araç olarak görürsek daha mutlu oluruz ve olumlu unsurları kendimize doğru çekeriz. Etrafa mutluluk veren insanlarda olumlu düşünce giderek yerleşir.

³⁷ Tarhan, N., Beynini Kontrol Eden Mutlu Olur (25 Ekim 2009) Haber Türk. S.12

³⁸ Lyubomirsky, a.g.k., s.237

³⁹ Özkan, a.g.k., s.131,132.

- Herkesin ve her olayın en iyi yönünü aramak gerekir. Olumsuz düşünenler her şeyi hep kara talih olarak görmeye çalışırlar. Böylece hareket güçleri yok olur. İnançları ve umutları kalmaz. Kesinlikle bu yola girmemek gerekir.
- Başarısız ve olumsuz düşünceleri akıldan çıkarmalı ve mutluluk verici olayları da sık sık hatırlamalıyız. Böylece hayattan daha çok zevk almış oluruz. Başarılı insanları hayatlarının en güzel geçmiş saatleri yönetir. Hayata bakış açımızdan da sorumlu olduğumuzu unutmamalıyız.
- Yeni düşüncelerin en iyilerini bulabilmek için her yöne bakmak gerekir. Victor Hugo diyor ki “Hiçbir şey zamanı gelmiş bir düşünce kadar güçlü olmaz. Olumsuz düşünen insan fikrin zamanının gelip gelmediğini de bilemez.”
- Olumlu düşünme alışkanlığı kazanmak için verici olmayı öğrenmek şarttır. Hayatını kurtarmak için çırpınan onu kaybedebilir. Ancak hayatını kaybetmeyi göz önüne alan kişi onu kazanabilir.
- Olaylara ve insanlara gereğinden fazla değer vermemek gerekir. Unutmamak gerekir ki insan kendini kızdıran şeyler kadar büyük olabilir. İnsanların nelere kızdığını anlayabilirsek onların değerini de anlamış oluruz.
- Olumlu düşünebilmek için düşüncelerin boyutunu genişletmek şarttır. Başarı ve mutlulukta düşüncelerin boyutuyla ölçülür.
- Olumlu düşünen insanlarla dostluk ve arkadaşlık kurmak gerekir. Olumsuz düşüncelere maruz kalmak radyasyona maruz kalmak gibidir.
- Olumlu düşünmeye alışmak için hayatın her alanından zevk almaya çalışmak gerekir.

Mutlu insanlar öncelikle kendileri için olumsuz his ve duyguların ne kadar zararlı olduklarının farkına varmaktadırlar. Örneğin nefret kıskançlık öfke ve benzeri duygular zararlıdır. Bunlar olumsuz zihinsel durumlar olarak kabul edilir. Çünkü

zihinsel mutluluğu yok ederler. Olumsuz duygular insanda korku çekingenlik tereddüt ve güvensizlik oluşturur. İnsanda bu duygular oluştuğça insan yalnız olduğunu hisseder. Yalnız insan mutlu olamaz. İyilik ve şefkat gibi zihinsel tutumları geliştiren insanlar daha sağlıklı ve mutludur. Mutlu insanlar bilerek ve isteyerek olumlu zihinsel durumlar üzerinde yoğunlaşır ve olumsuz zihinsel durumlara meydan okuyarak zihinlerini sistemli bir şekilde eğitir mutluluk duygularını geliştirirler. Mutlu öğretmenlerde öğrencileri öğretmen arkadaşları ve okul idaresiyle iyi ilişkiler kurarlar. Mutlu öğretmen elbette ki sevecen tavırlarıyla herkesin ilgisini çeker ve okulda yalnız kalmazlar.

Dünya görüşümüzü değiştirmek kendimizi naif bir iyimserliğe kaptırmak anlamına gelmediği gibi talihsizliği ödünlemeyi amaçlayan yapay bir rahatlıkta değildir. Zihin karışıklığından kaynaklanan doyumsuzluk ve yoksunluk duygusu bizim günlük yaşantımız haline gelmişse sabahtan akşama kadar “ben mutluyum” diye yinelemek yıkılmış bir duvarı boyamak kadar gereksizdir. Mutluluğu aramak yaşamı tozpembe görmemizi gerektirmediği gibi dünyadaki acılara ve kusurlara gözümüzü kapamamızı gerektirmez. Mutluluk ne pahasına olursa olsun sürdürülmesi gereken bir coşku durumu değildir. Zihni bütünüyle zehirleyen kin ve saplantı gibi zihinsel zehirlerin yok edilmesidir. Bunu sağlamak için zihnin nasıl çalıştığını daha iyi öğrenmek gerçekliği daha doğru algılamak konusunda daha fazla bilgi edinmek gerekir.⁴⁰

İnsan hayatında denge en önemli unsurlardan biridir. Olumlu olmak insanın içselleştirmeden başarabileceği bir davranış değildir. Bu yüzden içselleşmemiş bir davranış biçimi gerçeği yansıtmaz. Mutluluğa yakın olmanın bazı kuralları vardır. Sorun ve mazeret yerine çözümün bir parçası olabilen ümidini kolay kaybetmeyen çevresindeki insanların olumlu ve başarılı insanlardan oluşmasını sağlayan kişiler mutluluğa her zaman daha yakındır. Hayatımızda kayıp olarak gördüğümüz şeyler aslında bizler için kazanılmış birer tecrübedir. İyimserlik insana olayların iyi tarafını görebilme yeteneğini kazandırır. Mutlu insanlar kendilerini bağımlı kılacak her türlü davranıştan uzak dururlar. Bağımlılık başkasının yönlendirmesiyle hareket etmek

⁴⁰ Ricard,a.g.k.,s.21.

demektir. Her türlü bağımlılık mutluluğu azaltır. İnsanlar geçmiş ve gelecekte yaşamak yerine şimdi de yaşamalıdır. Diğer bir deyişle anı yaşamalıdır. Şimdiki zamanı yaşamamanın mutluluğuna varan insanın hayatı daha da anlamlı olur. Çok mutlu olduğumuz zamanlarda geçmişi veya geleceği değil yalnızca o anı düşünürüz.

Mutlu insanın günlük yaşamındaki duygular pozitif ağırlıklıdır. Sevecenlik, neşe, cömertlik, sevdiğini ve sevildiğini hissetme, şükran duygusu, heyecan coşku gibi enerji veren duygular olumlu ve frekansı yüksek duygulardır. Bu yüksek frekans vücudumuzda dolaşırken bizi de enerjik ve canlı kılar. Mutluluk yüksek enerjinin varlığımızda dolaşmasıdır.⁴¹

Mutluluğun en önemli şartlarından biri gündelik hayatımızda sürdürdüğümüz alışkanlıklarımızın bizleri mutluluğa götürecektir. Alışkanlıkların insanın yaşamının bütünü olduğu düşünülürse kötü alışkanlıkların mutsuzluğun kaynaklarının en önemlilerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. İyi alışkanlıklar ise kişiyi her zaman güneşe doğruya ve mutluluğa ulaştırır.

Mutluluğun oluşması için gerekli koşullardan biri de kişinin kendini olduğu gibi kabul etmesidir. Kişi kendini koşulsuz kabul etmediği zaman kendini aşağılama alışkanlığı geliştirir. İnsanın mutlu olabilmesi için kendisini olduğu gibi kabul etmesinin yanında diğer insanları da oldukları gibi kabul etmesi gerekir. Diğer insanları da olduğu gibi kabul etmek sağlıklı bir yaklaşımdır. Diğer insanları koşulsuz kabul ederek insan duygularını kendi yönetir. Diğer insanları koşulsuz kabul etmek dürüst, gerçekçi ve kullanışlı bir özelliktir. Hem kişinin kendi yaşamında hem de çevresindeki kişilerle yaşamında insanı sürücü koltuğuna oturtur. Bu gerçeği görerek kendimizi ve diğer insanları koşulsuz kabul etmek için çalışmalıyız. Bu başarıldığında düşünce, duygu ve davranışlarda öfke kolaylıkla ortadan kaldırılabilir. Kendi ile barışık olan insan dünyayla da barışık olur.⁴²

Kendisini kabul eden insan gerçekçi bir biçimde kendisini tanımlar. Olumlu ve olumsuz özelliklerinin farkındadır. Olumlu özellikleri sayesinde hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırken olumsuz özelliklerinden de kurtulmaya çalışır. Tüm

⁴¹ Gün, N., a.g.k., s.22.

⁴²Ellis, A., Nasıl Mutlu Olursunuz (Çev. S.Akbaş), Ankara, 2007, s.65

bunları yaparken öncelikle kendisini sever. Kendisini tüm yönleriyle olduğu gibi kabul eder.

Bazı şeyler vardır ki onlar olmadan mutluluğa erişmek mümkün değildir. Bunlardan biri sevgidir. Çoğu zaman insanı mutlu edenin bize yönelmiş sevgi olduğunu düşünürüz. İnsanlar bizi sevdiğinde çok mutlu olacağımızı düşleriz. Oysa en büyük değer ve mutluluk kaynağı sevebilmektir. İnsanın sevgisini bir başkasına verebilmesi; ondan karşılık almayacağını bilse bile yine de onu sevebilmesi büyük bir değerdir. Dolayısıyla insanın mutlu olabilmesi için ilk sıraya sevmeyi sevilmeyi koymak gerekir. İnsanı mutlu eden ikinci duygu ümittir. Kimse geleceğin karamsar, karanlık koridorlarında kaybolmak istemez. Hepimiz ne yaşarsak yaşayalım hayata ümitle bakmak isteriz. Hayata ümitle bakabilmek bizi ayakta tutan güçlerden biridir.⁴³

Zihnimizde sevecenlik düşüncesini desteklediğimizde diğer insanlara karşı davranışlarımız otomatik olarak değişir. Diğer insanlara sevecen bir tavırla yaklaştığımızda içimizde korku azalacak çevremizdeki kişilere karşı daha açık olunacaktır. Sevecenlik öğrencilerin bir öğretmende olmasını isteyeceği temel özelliklerden biridir.

Alçakgönüllülük de mutluluğun şartlarından biridir. Alçak gönüllü insanlar mutlu olmak için gerekli en önemli niteliklerden birine sahiptir.

Alçakgönüllülük kavramı çoğu kez kendini hor görmeyle yeteneklerimize karşı güven eksikliğiyle güçsüzlüğümüz karşısında duyduğumuz depresyonla hatta aşağılık kompleksiyle ya da değersizlik duygusuyla ilişkilendirilir. Bu alçak gönüllülüğün iyi yanlarını büyük ölçüde hafife almaktır. Çünkü kendini yeterli görmek ahmaklara vergidir. Oysa alçak gönüllülük öğrenecek daha ne kadar çok şey olduğunu kat edeceği yolun uzunluğunun hesap eden kişinin verimli erdemidir. Gerçek alçakgönüllülük kendi vicdanına göre özgür olmaktır. Bu da alçakgönüllülük bilinci karşısında özgür olmak demektir. Bütünüyle alçakgönüllü olan kişinin aklına kendi alçakgönüllülüğü gelmez. Alçak gönüllüler kendilerini çirkin ve ahmak olduklarına inandırmaya çalışan güzel ve akıllı insanlar değil ben'lerini fazla ileri

⁴³ Sayar, a.g.k., s.19.

sürmeyen insanlardır. Dünyanın merkezi olmadıkları için başkalarına açıktırlar. ve kendilerini karşılıklı bağımlılığın doğru perspektifine oturturlar. Alçak gönüllülük aynı zamanda temel olarak başkalarına ve onların iyiliğine yönelik bir tutumdur. Kendilerini başkalarından üstün gören insanlar onların kusurlarını daha sert biçimde yargılar. Bağışlanmayı fazla hak etmediklerini düşünür. Alçakgönüllülük ise bilge kişi de değişmez olarak bulunan bir niteliktir. Böyle kişiler meyve dolu dalları yere eğilmiş ağaçlara benzerler. Kendilerini beğenmiş kişiler ise dallarını gururla yukarı kaldırmış çıplak ağaçlara benzerler.⁴⁴

Kendini beğenmişlik duygusu birey için sonu yalnızlık ve mutsuzlukla biten, kişiyi toplumdaki ve insanlardan uzaklaştıran olumsuz bir duygudur. Çevrelerindeki insanların eksik yanlarını algılamaya odaklanır ve arkadaşlarını eleştirirler. Öz eleştiri yapmaktan yoksun olan bu tür insanların yalnızlık ve mutsuzluk hislerinden kurtulması çok zordur. Mutsuz öğretmenler özeleştiri yapmaktan yoksun olacağından mesleklerinde gelişmeleri de çok zordur. Her türlü eleştiriye hakaret olarak algılayabileceklerinden çevrelerine karşı bir duvar örmeyi tercih edebilirler.

Başarılı ve mutlu insanların sahip oldukları en önemli özellikler şunlardır.⁴⁵

Vizyon: Sürekli kazanan kişiler istedikleri şeyleri elde ederler, çünkü ne istediklerini biliyorlardır. Bunu görürler hissederler ve beyinlerinde ve yüreklerinde yaşarlar. Riske girmekten ya da heyecan yaşamaktan kaçınmazlar. Hayal kırıklığına uğramaktan korkmazlar ve korkunun kendilerini engellemesine izin vermezler. Elde ettikleri şeyin hayatlarını nasıl değiştireceğini bilirler. Bu kişilerin onları başarılı ve mutlu olacak vizyonları vardır.

Strateji:Sürekli kazanan kişilerin iyi düşünülmüş net bir stratejileri vardır.Bu kişiler kendilerine bir harita ve takvim belirlerler.Ne zaman ne yapmaları gerektiğini bilirler ve en önemlisi bunları yazarlar.

⁴⁴ Ricard, a.g.k., s.138.

⁴⁵ McGrew, P.,Yaşam Stratejileri, (Çev.N. Uzunali), İstanbul, 2001, s.212,213.

Tutku: Mutlu ve başarılı insanlar yaptıkları şeyden heyecan duyarlar. Enerjiktirler. İstedikleri şeyleri elde etmek için erken kalkarlar. Çevrelerinde yaşayan insanlar onların tutkusunu ve heyecanını paylaşmaya başlar.

Doğrular: Mutlu ve başarılı insanlar kendilerini eleştirir ve kendilerine gerçekçi standartlar belirlerler. Geri bildirim aldıklarında hemen savunmaya geçmezler. Her bilgide bir değer görürler. Kim olduklarını ve ne istediklerini bilirler. Bu bilgiyi kendi lehlerine kullanırlar. Kendilerini kandırmazlar. Sorun yaratan gerçeklerle baş etmeye çalışırlar.

Esneklik: Başarılı ve mutlu kişiler yaşamın yalnızca başarıdan ibaret bir yolculuk olmadığını anlarlar. En iyi planların bile değişikliğe ihtiyaç bulabileceğini bilirler. Tek bir davranış ya da düşünce kalıbına saplanıp kalmazlar. Yeni bilgilere ve değişikliklere açıktırlar.

Risk: Mutlu ve başarılı insanlar risk almaya hazırdırlar. Ama bu gözü karalık ettikleri ve kendilerini ya da hedeflerini gereksiz yere tehlikeye attıkları anlamına gelmez. Bu onların güvenli bölgeden çıktıkları ve yeni şeyler denedikleri anlamına gelir. Bu kişiler gerektiğinde bilinmeyeni ararlar, ellerindekinin yeterli olmadığını kabul ederler. Kendilerini değişime zorlarlar.

Eylem: Mutlu ve başarılı insanlar anlamlı amaçlı bir yönü olan eylemlerde bulunurlar. Bunlar dünyayı kafalarında yeniden tasarlayan ama eyleme geçmeyen kişiler değildirler. Riskten korkmadıkları için adım atmaya ve yapmaya hazırdırlar. İlk girişimlerinin başarıyla sonuçlanmaması onları yıldırmaz. İstedikleri şeyi elde edene kadar devam ederler.

Öncelikler: Mutlu ve başarılı insanlar kendilerine öncelikler belirler ve bu önceliklerle yaşarlar. Zamanlarını ve enerjilerini de bu önceliklere göre programlarlar.

Kendini İdare: Diğer mutluluk ve başarı unsurları da kendini idareye ilişkin şeyler içerse de, bu unsur özeldir. Sürekli kazanan insanlar bilinçli bir şekilde kendilerine çok dikkat eder ve çok iyi bakarlar. Hedeflerine ulaşmak konusunda en

önemli kaynak kendileridir. Zihinsel, fiziksel, duygusal, ve spritüel sağlıklarını aktif bir şekilde ifade ederler. Kendilerini güvende tutacak bir denge oluştururlar. Tek bir hedef üzerinde yoğunlaşıp kendilerini tüketmezler ve yaşamlarının geri kalan tüm yönlerini unutmazlar.

Değişime açık insanlar içinde yaşadıkları çevrenin ve zamanın gerektirdiği şartlara uyum konusunda daha beceriklidirler Çünkü değişime karşı direnç göstermek yerine değişime ayak uydururlar. İnsanın ve gelişebilmesi ve mutluluğun yakalanabilmesi için yeniliklere ihtiyaç vardır. “Marx’ın evrende değişmeyen tek şey değişimdir.” Sözü büyük bir gerçeğin ifadesidir. Değişmek ve gelişmek insanoğlunu var eden bir yaratıcılık sanatıdır. Bu iki kavram bireylerin toplumların başarılı ve mutlu olmasında tarih boyunca etkili olmuştur.

An’ı yaşamak da en az değişime açık olmak kadar kişiyi geliştiren mutlu eden unsurlardan biridir.

Zihin daima şimdiyi yadsımaya ve ondan kaçmaya çalışır. Biz şimdiki anı ne kadar çok yaşar ve kabul edersek acıdan ve ıstıraptan o kadar kurtulmuş oluruz. Zihin genellikle şimdiyi yadsıma ya da ona direnme alışkanlığındadır. Çünkü o geçmiş ve gelecek olan zaman olmadan işlev yapamaz ve kontrolü elinde tutamaz. Böylece o zamansız sonsuz şimdiyi bir tehdit olarak algılar. Şimdiki zamanı yaşamak yanı zamana da onu olduğu gibi kabul etmekle mümkündür. Bu durum yaşamımızı mucizevi bir şekilde dönüşüme uğratacaktır. Yaşam şimdidir. Yaşamımızın şimdi olmadığı bir zaman dilimi asla olmamıştır. Şimdiki anı yaşamak gerçek kişiliğimizle bütünleşip şimdiki anın huzur bilincini yakalamakla mümkündür.⁴⁶

Geçmiş takılıp kalan ya da geleceğe dair kaygılarından dolayı bugününü yaşayamayan insanların sayısı azımsanamayacak kadar fazladır. Geçmiş ve gelecek hayatımız için elbette önemlidir. Fakat bugünü yaşamaktan önemli değil... Bazı insanlar geçmişle yaptıkları hesaplaşmalardan bugün karşılıklarına çıkan fırsatları göremezler. Bu da insanın mutsuzluğuna zemin hazırlar.

⁴⁶Davutoğlu, İ., Mutluluğa Giden 7 Yol, İstanbul, 2007, s.71.

Bir zen bilgesinin hikayesinde an'ı yakalamak felsefesi çok ibretli bir şekilde anlatılmaktadır. Kaplanlar tarafından kovalanan bilge bir uçurumun kenarına kadar gelir. Kaplanlar hemen arkasındadırlar. Bilge aşağı sarkan bir sarmaşığı fark eder ve hemen ona tutunarak kendini aşağı doğru bırakır. Ancak bu seferde başka kaplanların aşağıda kendisini beklediklerini görür. Tutunduğı sarmaşığın kökünü ise iki fare kemirmektedir. İşte o esnada güzel bir çilek görür. Uzanıp onu alır yer. Bütün hayatı boyunca yediğı en güzel çilektir o. Bilge ölüme ramak kala bile an'ı yaşamaktadır. Hikayede üstü örtülü olarak anlatılan şey geçmiş şimdiki ve gelecek zamandır. Hayat sürekli kaplanlar ve çilekler gönderir. Mutlu insanlar çileklerin tadını çıkarırlar; kaplanları düşünerek üzülmezler.⁴⁷

Mutlu insanlar zannedildiğı gibi her zaman olumlu ve istenilen durumlarla karşılaşmazlar. Mutlu olabilmek için olumsuz durumlarında insan yaşamının bir parçası olduğuna inanırlar. Olumsuz durumlardan kurtulmak için mücadele ederler.

Mutluluk yalnızca anlık yaşantıların toplamı değildir. Mutluluk kendimiz olmayı da içerir. Kendimiz olmak sahip olduğumuz güçlü yanlarımızın ve yeteneklerimizin yaşama geçirilmesiyle mümkündür. Yeteneklerimiz bizi doyuma götüren en doğal yoldur.⁴⁸

Mutlu olmanın şartlarından biri de sağlıklı olmaktır. Hayatımızda mutlu olmak bir amaçsa sağlık bu etkenlerin başında yer alır. Bir insanın sağlıklı sayılabilmesi için bedensel ruhsal ve toplumsal açıdan sağlıklı olması gerekir. Kanuni Sultan Süleyman'ın "yeryüzünde muteber bir nesne yok devlet gibi olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" sözü sağlığın insan hayatı için önemini vurgular. Sağlık genellikle kendiliğinden var olan bir durum olarak algılanır. Oysa sağlıklı olma uğrunda çaba gösterilmesi gerekmektedir. Günlük yaşamı düzenleyen bazı kurallar vardır. Temel kuralların bilinerek uygulanması sağlığımızın korunması ve diğer insanlarla paylaştığımız hayatı kolaylaştırır.,

⁴⁷ Özkan, Z, a.g.k.,s.125.

⁴⁸ <http://www.dbe.com.tr/?sectionID=412> (14.07.2009)

4. MUTLULUK VE ÇEVRE İLİŞKİSİ

İnsanlar dünyada tek başına değildir. Her insan sosyal bir çevre içinde yaşar. İnsanların çevre ile kurduğu ilişkiler çok önemlidir. Çünkü çevre ile kurulan olumlu ilişkiler bireyi mutlu eder. Çevresi ile barışık olmayan insanlar ise mutlu olamaz.

Toplumun (çevrenin) bireyler üzerinde etkisi olduğu gibi bir toplumu oluşturan insanların birbirleri ve toplum düzeni ve toplum yaşayışı üzerinde etkisi olmaktadır. Her toplumun kendine has yaşayış biçimleri, inanışları, değer yargıları gelenek ve görenekleri vardır. Bir toplumun kültürel değerlerini inanışları gelenek ve göreneklerini insanlar önceleri kendi ailelerinden akrabalarından, komşuları ve arkadaşlarından sonraları da okuldan okudukları kitap gazete ve dergilerden gördükleri film piyes radyo ve televizyon oyunları ya da programlarından toplumda ilişki kurdukları değişik insanlardan öğrenirler. İnsanların temel gereksinimleriyle toplumun istekleri gelenek görenekleri yasaları ve diğer yaşam koşulları ve kuralları arasında büyük farklılıklar çelişkiler olmazsa başka bir deyişle toplumun yaşayış biçimi yasaları insanın gereksinimlerine özellik ve niteliklerine ters düşmezse o toplumun insanları mutludur, rahat yaşarlar. İnsanların özgürlüklerini kısıtlayıcı çok sert ve baskıcı türdeki yönetimlerin egemen olduğu ülkelerde ise insanlar mutsuz huzursuz ve rahatsız olurlar.⁴⁹

Özellikle az gelişmiş toplumlarda insanların özgürlükleri daha fazla kısıtlanmaktadır. Baskıcı bir yönetim şekli mevcuttur. Bu durum toplumun huzursuz olmasına insanların güvenlik ihtiyaçlarının bile karşılanamamasına sebep olmaktadır.

Birey “Ben kendi bildiğim biçimde ve kendi inandığım değerler çerçevesinde yaşayacağım, halkın neye niçin inandığı beni ilgilendirmez!” diyemez. Toplum değerleri yaşam felsefesi etkileşim biçimi trafikte markette sokakta okulda o kişiyi kuşatır; farkında olsun ya da olmasın birey toplumla sürekli ilişki içindedir.⁵⁰

Toplumsal kuralları kişi okula başladığı andan itibaren öğrenmeye ve ciddiye almaya başlar. Okul hayatı boyunca bireyler okuldan sonra yaşayacakları hayatın

⁴⁹ Çaplı, O., “İnsanın İç Dünyası”, İstanbul, 1992, s.95

⁵⁰ Cüceloğlu, D., Yeniden İnsan İnsana, İstanbul, 1997, s.21.

adeta bir provasını yaparlar. Toplumsal yaşamın gerektirdiği bazı kuralları uymanın gerekliliğini özümserler. Toplumla sürekli iletişim halinde olan bire bu kuralları görmezden gelir ve bu kurallara uymazsa toplum hayatından dışlanır. Yalnız kalır. Yalnız kalan bir kişinin mutlu olması mümkün değildir.

Duygusal termostatımızın doğuştan ayarlanmadığı anlaşılmaktadır. Kuşkusuz, her birimiz doğuştan gelen ve bizi mutluluğa ya da mutsuzluğa az-çok yatkın hale getiren bir mizaca sahibiz. Fakat bu verili temele karşın araştırmalar, çocukken gördüğümüz muamelenin yetişkinlik döneminde beynimizin keyif alma kapasitesini etkilediğini ortaya koymaktadır. Mutluluk çabuk iyileşmeyle, yani üzüntüleri atlatıp daha sakin ve mutlu bir ruh haline dönme yeteneğiyle orantılı olarak gelişir. Strese dayanıklılık ve mutlu olma kapasitesi arasında doğrudan bir bağlantı vardır.⁵¹

5. SOSYAL UYUM VE MUTLULUK

Mutlu insanlar aile arkadaş iş ve tüm sosyal ilişkilerinde uyumlu ve başarılıdırlar. Kişi ne kadar mutluysa sosyal ilişkilerinde de o kadar başarılı olur. Sosyal bağlar mutluluk için çok önemlidir. Çünkü iyi sosyal ilişkiler birçok ihtiyaca cevap verir.

İlişkilerin ve arkadaşlıkların bitmemesi için yoğun bir çaba harcarız ve aidiyet duygumuz olmadan hem zihinsel hem de fiziksel açıdan birçok sorunla karşılaşırız. Birçok bilim insanı sosyal bağlar kurup bunları devam ettirmenin evrimin önemli bir parçası olduğunu söylüyor. Sosyal gruplar birlikte avlandı yemeklerini paylaştı ve ortak düşmanlara karşı savaştı. Eşleşen yetişkinler çocuk doğurdu onları tehlikelerden korudu ve yetişkin hale getirdi. John Done “Hiç kimse tek başına bir ada değildir.” diyor ve “Ait olma ihtiyacı” bize bunun nedenini açıklıyor.⁵²

Sosyal bağların en önemli fonksiyonlarından biri stres, üzüntü, travma dönemlerinde destek alınmasını sağlamasıdır. Uyumlu insanların çevrelerinde daima dostları ve arkadaşları vardır. Mesleki yaşamlarında da aile yaşantılarında da arkadaş

⁵¹ Goleman, D., Sosyal Zeka, (Çev. O. Çetin, D. Tekin), İstanbul, 2007, s.227.

⁵² Lyubomirsky, a.g.k., s.131.

çevrelerinde de sevilen beğenilen ve tercih edilen insanlardır. Arkalarındaki sosyal destek güçlü olan insanlar daha sağlıklıdır ve daha uzun ömürlüdürler.

Sosyal uyum insanın kendisini hayatın işleyişinin bir parçası olarak görmesi ve durumunda hoşnut mutlu olması anlamına gelmektedir. Mutlu insan dış dünyada yaşar özgür sevgileri ve geniş ilgileri vardır. Mutluluğunu bu ilgilerden bu sevgilerden ve bunların kendisini başka insanlara sevimli göstermesi gerçeğinden alır. İnsan bunlarla kendisini bilardo topu gibi öbür yuvarlaklarla çarpışmaktan başka işi olmayan bir varlık değil akıp giden hayat ırmağının bir parçası olarak duyar. Her mutsuzluk bir uyuşmazlığa dayanır. Bu uyuşmazlık insanın kendisiyle olabileceği gibi toplumuyla da olabilir. Mutlu insan hem kendisiyle hem de toplumuyla birliğe ulaşmış insandır. Onun benliği ne kendi içinde birbirleriyle uzlaşmaz parçalara bölünmüş ne de dünyaya karşı bir siper gömülmüştür. Böyle bir insan evren vatandaşıdır, evrensel görünüşün ve hazların tadını çıkarır. Mutlu olmaması hiçbir neden yoktur.⁵³

Sosyal yönden uyumsuz olan kişiler genellikle yalnızlık problemi yaşamaktadırlar. Yalnız kişiler kendilerini ifade etmekte ve başkalarıyla iletişime geçmekte güçlük çekerler. Dinleme becerileri ve konuşma kurallarına uyma gibi bazı sosyal becerilerinde eksiklikler görülmektedir. Uyumsuzluğu ve yalnızlığı yenmenin yollarından biri sosyal becerileri geliştirmektir. Neşeli ve mutlu bir hayat yaşamak için iyi bir sağlık, zenginlik ve arkadaşlar gibi etkenlere ihtiyaç vardır. Tüm bu etkenler insanlara bağlı unsurlardır. Hayatımızda elde ettiğimiz pek çok şey doğrudan ya da dolaylı olarak diğer insanların çabaları sonucunda elimize geçmiştir. Mutlu bir yaşam için diğer canlılarla diğer insanlarla olumlu ve uyumlu ilişkilerimizden söz etmiş oluruz.

Bireylerin manevi dönüşümü çağımızın en hayati problemlerinden biridir. Manevi dönüşüm sayesinde sosyal ilişkiler daha huzurlu ve mutlu olacak iyileşen sosyal ilişkiler sayesinde de bireyler maneviyat kazanacaklardır. Bu dönüşümün bireyler için iki yansıması vardır: Duyguların, düşüncenin, inanmanın, ve davranışların arınması ve bu sayede insanlara daha faydalı olabilmektir. Buda'nın

⁵³ Haçerlioğlu, a.g.k., s.186.

söylediği gibi sadece bir kişiye bile yardım etmek hayat boyu kendi içinde bu dünyanın ve evrenin sırlarına dalmaktan çok daha yüce gönüllü bir harekettir.⁵⁴

Sosyal ilişkiler kurabilmek için diğer insanları yok saymamak gereklidir. Yani başka insanlarla ilişki kurma süreci beraberinde sıkıntıları mücadeleleri getirirse bile mutlu bir hayatı yaşayabilmek için diğer insanlarla yeterli ölçüde ilişkinin olduğu bir yaşama yönelmek amacıyla bir dostluk ve içtenlik tutumunu benimsemeye çalışmamız gerekmektedir.

İnsanın mutluluğu ihtiyaçlarının dengeli bir biçimde giderilmesine düzenli dengeli ve verimli ilişkilerin kurulup sürdürülmesine bağlıdır. İlişkilerin hem akla hem de bireysel değerlere uygun olması yapıcı ve doyurucu olmasında etkindir. İnsanlar içinde yaşadıkları çevreyi tanıyıp olayların nasıl geliştiğini dünyanın nasıl işlediğini öğrenebilirlerse bu bilgileri kendilerini geliştirmek ve gerçekleştirmek için kullanmalarının yanında toplumun gelişmesinde de kullanabilirler. İnsanlar bireysel beklentilerine umut ve duygularına geleceklerine özel bir önem ve öncelik vermektedirler. Bu türden beklentilerin gerçekleşmesi onların mutluluk ve mutsuzluklarının kaynağını oluşturmaktadır. İnsanın geleceğine ilişkin istek duygu ve düşünceleri onun amaçlarını oluşturabilir. Birey bu amaçlarını gerçekleştirebilirse daha mutlu ve tatmin olacaktır. İnsanın mutsuzluk kaynaklarını bilmesi bunları yenmesinde önemli rol oynayacaktır.⁵⁵

21.yüzyılda aynı binayı, işyerini, mahalleyi hatta aynı evi paylaştığı halde birbirleriyle duygusal yakınlık kuramayan insanların sayısı bir hayli çoktur. İnsan bazen gündelik telaşlara hayat kavgasına o kadar dalmaktadır ki kendini unutmaktadır. Bireyin bu sorunları çözebilmesi için hem kendisini hem de çevresindeki olup bitenleri tanıyabilmesi, dengeli ve uyumlu ilişki kurmanın gereğine inanması gerekmektedir.

İnsan ilişkilerini düzenleyen temel etmen ihtiyaçtır. İnsan ihtiyaçlarının giderildiği oranda mutludur. Bu noktadan yola çıkarak karnı doymamış yorgun, tehlike içinde olan, sevilmeyen ve toplumda kabul görmeyen insanın mutlu olması

⁵⁴ Blumenthal, E., a.g.k., s.143

⁵⁵ Nazik, H.M., İnsan İlişkileri, İstanbul, 2000, s.13.

beklenemez. Bir insanın mutlu olabilmesi için fiziksel psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekmektedir. Mutlu insan farklı fikirlere saygı duyan hoş görülü objektif kararlı kural koyabilen kurallara uyabilen saldırgan olmayan dengeli bir insandır. Bundan dolayıdır ki mutlu insan diğer insanlarla uyumlu ve dengeli bir biçimde yaşayabilir. Sosyal uyumu sağlayabilmek için insanın ihtiyaçlarının dengeli bir biçimde karşılanması gerekmektedir.

6. ZEVLİK İLE MUTLULUK ARASINDAKİ FARKLAR

İnsan mutlu olmak için yaratılmış bir varlıktır. Mutluluğu arar, mutluluğun peşinden koşar. Biyolojik bir organizma olarak insanı mutlu edebilecek en basit şey yemek yemesi su içmesidir. Karnı doyan insan kendisi için güvenli bir yer bulup tehlikelerden de kurtulursa en büyük mutluluğa sahip olmuş demektir.

Mutlu olmak için insanın peşinden koşabileceği farklı gereksinimlerin sayısını arttırmak mümkündür. Ancak öncelikli olan temel fizyolojik gereksinimlerdir. Diğer bir deyişle bir insanın mutlu olması için sadece temel ihtiyaçlarını karşılaması yemesi içmesi ve sevişmesi yeterli gibi gözükmemektedir. Böylece elde edeceği fiziksel haz ve keyif sayesinde kişi mutluluğu yakalamış olacaktır. Dünya genelindeki pek çok insanın temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılamamanın ötesine geçtiğini gereksinim duymadıkları halde daha fazla tüketmekle meşgul olduklarını ama onların da mutlu olmadıklarını görürüz. Temel ihtiyaçlarını karşıladıkları halde insanların mutsuzlukla karşı karşıya kalmalarının altında yatan ana dinamik haz-keyif kısır döngüsüdür. Ne yazık ki her geçen gün bu kısır döngü insanları daha fazla mutsuz etmeye devam etmektedir.⁵⁶

Bazı insanlar hala karnı doyduğunda ve temel ihtiyaçları karşılandığında mutlu olurken bazılarının mutlu olması için fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması yeterli değildir. Özellikle gelişmiş toplumlarda insanlar güvenlik, aidiyet, sosyal statü ve saygı ihtiyaçlarının karşılanmaması halinde mutlu olamamaktadırlar.

⁵⁶ (<http://blog.ozanserugurlu.com/?p=20> (21.08.2009))

Hedonizm insani eylemlerin yönetici prensiplerinin hem olgusal olarak hem de kuralcı olarak haz olduğunu ileri sürer. Hedonistik kuramın ilk temsilcilerinden olan Aristippus yaşamın ana amacının ve erdem ölçüsünün hazza ulaşmak ve acıdan kaçmak olduğunu savunur. Haz onun için anlık yaşanan hazdır. Hedonistik görüş açısı mutluluğu anlık tecrübelerle aynı sayarak bireyin önemini ve haz kavramının değerini kesin olarak vurgulamaktadır. Hedonistlerin tatmin edici bir şekilde çözümleyemedikleri bir zorluk vardır; bu da prensiplerinin tamamıyla öznelci karakterde olmasıydı. Bu durumu düzeltmek için ilk girişim haz kavramlarının içerisine objektif kriterler getiren Epikurus tarafından yapılmıştır. Epikurus hayatın amacının haz almak olduğunu vurguladığı halde “her haz kendi içinde iyi olduğu halde hepsinin seçilmemeleri gerektiğini” dile getirmiştir. Bazı hazlar hazzın kendisinden çok daha büyük rahatsızlıklara sebebiyet vermektedir. Ona göre sadece doğru hazlar insanın bilgece iyi ve doğru yaşamasını sağlar.⁵⁷

Hedonistlere göre hayattan zevk alan hazzın ve keyfin peşinde olan kişi bilge kişidir. Bundan dolayı hedonizm, insanlara mutlu olmak istiyorlarsa haz ve keyfin peşinden koşmalarını bunun için bilgilenmelerini ve öğrenmelerini öneriyorlardı. Günümüz dünyasına bakıldığında ise sunulan her türlü maddi ve manevi varlığın bireyler tarafından bedensel ve zihinsel anlamda zevk duyabilmek için tüketildiği görülmektedir.

Günümüzde dünyada ve özellikle ülkemizde de ne yazık ki yükselen bir trend olarak karşımızda duran hedonizm insanlık yaşamı için ciddi tehlike boyutlarındadır. Bu trendin etkisi altında ya da esiri olan bireyler yaşamında sadece yeme-içme eğlence ve cinsel hazzı ön planda tutan sadece bedensel haz doyumuna ulaşmayı temel yaşam prensibi olarak gören bir anlayış ve yaşayış biçimi içindedir. Hedonist yaşam tarzı süren kişilerin çoğu bu haz halinin sürekli olamamasından dolayı ağır bir depresyonla karşı karşıya kalmaktadır. İnsanı insan yapan değerleri korumaya yüceltmeye ve değerlerimizi yitirmeden ve tabi ki doğanın bize sunduğu bedensel hazları da bir kenara itmeden (ama onları da en yüksek değer haline getirilmeden) ruhsal hazları da en az o kadar önemseyerek denge içinde yaşamaya çalışmalıyız.⁵⁸

⁵⁷ Froomm, a.g.k., s.194.

⁵⁸ <http://blog.milliyet.com.tr/psikoterapist> (15.09.2009)

Mutluluğu tüketmekte bulan insan bir zaman sonra geçici mutluluğunu sürekli hale getirebilmek umuduyla tüketimin dozajını artırmaktadır. Fakat bu durum bireyin kalıcı mutluluğa ulaşmasını sağlayamamaktadır. Kişinin anlık keyif ve zevkleri kalıcı mutluluklara dönüştürebilmesi için zevklerinde düşünceler gibi doğru ve yanlış olabileceğini kabul etmesi gerekmektedir. Platon bu görüşü zevklerin sadece insanın yalıtılmış hassas bir parçasından değil bireyin bütün kişiliğinden kaynaklandığı kuramıyla destekler. Buradan da iyi insanların doğru zevkleri kötü insanların yanlış zevkleri olduğu sonucuna varır.

7. MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİNE GÖRE MUTLULUK

Motivasyon teorileri arasında en çok bilinen teori ihtiyaçlar hiyerarşisi yaklaşımı teorisi'dir. Bu teori insanların tüm davranışlarının belirli ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olduğu ve ihtiyaçların kişiler açısından bir sıralamasının olduğu varsayımlarına dayanmaktadır. Maslow'a göre alt kademelerde bulunan ihtiyaçlar giderilmedikçe üst kademedeki ihtiyaçlar bireyi davranışa yöneltmez. İhtiyaçların insanları davranışa sevk etmesi ihtiyaçların giderilme derecesine bağlıdır. Maslow'a göre giderilen ihtiyacın insanı motive etme gücü azalır. Daha üst düzeydeki ihtiyaçlar bireyi davranışlar göstermeye zorlar. Maslow insanların ihtiyaçlarını beş grupta toplamıştır. Ona göre bu ihtiyaçlar en alt basamaktan başlayarak giderilmeye çalışılır. Maslow insanların ihtiyaçlarını beş grupta toplamıştır.⁵⁹

1. Temel fizyolojik ihtiyaçlar

(Hayati ihtiyaçlar, hava, su, yiyecek, cinsellik)

2. Güvenlik ihtiyaçları

(Tehlikelerden korunma, korku duymama, güvenlik içinde olma)

3. Aidiyet ve sosyal ihtiyaçlar

(Arkadaşça ilişkiler ortamı, sosyal faaliyetler)

4. Saygı ve Statü

(Başarı, tanınma, statü sahibi olma, imkanlar, yapılan işin beğenilmesi)

5. Kendini Gerçekleştirme ve Doyum

(İşinin yaratıcı faaliyetlerini kullanabilmesi)

⁵⁹ Güney, S., Davranış Bilimleri, Ankara, 2008, s.356.

Maslow'a göre bir insanın alt basamaktaki ihtiyacı giderilmeden üst basamaktaki ihtiyacı ortaya çıkmaz. Bu teoriye göre insanlar elde ettikleri imkan ve doyurulan ihtiyaçları ile mutlu olmazlar. Aksine sahip olamadıkları şeylerle motive olurlar. İnsanlar sahip oldukları imkanları yitirmekten korkarlar fakat sahip olmak istedikleri konusunda daha istekli çalışırlar. Maslow psikolojinin kişiliğin mutlu ve sağlıklı boyutuna nasıl katkıda bulunacağını düşünmüştür.

Maslow iki tür güdü belirlemiştir. Biri gerek duyulan bir nesnenin eksikliğinden duyulan yetersizlik güdüsüdür. Açlık ve susuzluk gibi temel gereksinimler bu sınıfa girer. Gerek duyulan nesne elde edildiğinde yetersizlik güduları doyuma ulaşır. Güdülenme sisteminin temel hedefi gerginliğin olmadığı bir konuma dönmektir. Maslow karşılık beklemeden sevmek ve kişinin kendini gerçekleştirme gibi gereksinimleri de büyüme gereksinimleri olarak tanımlamıştır. Yetersizlik gereksiniminden farklı olarak büyüme gereksinimi gerek duyulan nesne bulunduğu tatmin olmaz. Doyum duygusu güdüyü dışa vurmakla yaşanır. Büyüme gereksinimini tatmin etmek oldukça eğlencelidir. İhtiyaçlar hiyerarşisi yetersizlik ve büyüme gereksinimlerinin beş ana sınıfa ayrılmasıyla ortaya çıkmıştır.⁶⁰

Maslow'a göre fizyolojik gereksinimlerden daha yüksek gereksinimlere ilerlemek için önce fizyolojik ihtiyaçlarımızı karşılamak gerekir. Tarih boyunca ve hatta günümüzde bile dünyanın birçok yerinde insanların çoğunun hayatı fizyolojik gereksinimlerini karşılamaya çalışmakla geçmektedir. Fizyolojik gereksinimler karşılandığında emniyet istikrar korunma ve karmaşadan kurtulma ihtiyacı ortaya çıkar. Bazı insanlar bu noktada takılıp kalırlarsa bu uğurda mutsuz bir evliliğe veya askeri bir diktatörlüğe bile katlanabilirler. Çoğu insan fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını büyük oranda karşılar. Fakat bu düşük düzeyli gereksinimlerin karşılanması mutluluğun garantisi değildir. Örneğin fizyolojik ve güvenlik ihtiyacı karşılanan bir öğretmen arkadaş, sevgili, eş hatta çocuk eksikliğini hissettiğinde mutsuz olacak eğer bu eksikliğin sebebi olarak iş yaşamını görürse iş yaşamını pek tatmin edici bulmayacaktır. Bir insanın hangi meslek grubunda olursa olsun ait olma ve sevgi gereksinimleri karşılanmıyorsa mutlu olması imkansız hale gelebilmektedir.

⁶⁰ Burger, J.M., Kişilik (Çev.İ.D.Erdoğan), İstanbul, 2006, s.431

İnsanlar sevmek sevilme ait olmak ihtiyacı dışında saygı duyulmak da isterler. İnsanlar temel fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını ve ardından sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra tanınma sosyal mevki ve statü sahibi olma başarı elde etme takdir edilme saygı görme vs. türden ihtiyaçlara ilgi gösterirler. Son aşamada ise birey ideallerini ve yeteneklerini gerçekleştirme ihtiyacı duyar. Son aşamada birey ideallerini gerçekleştirmeye başarmaya ve haz duymaya daha fazla önem verir.⁶¹

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi konusunda üzerinde durulması gereken nokta şudur. İnsan ihtiyaçları sınırsızdır, sonu yoktur. Bundan dolayı birey daha çok motivasyon için hazır durumdadır. Kişinin mutlu olabilmesi için gerekense doğru motivasyon araçlarını kullanarak kendini çalışmaya sevk etmektir.

İnsanın davranış biçimine ihtiyaçlar ve motivasyonları yön verir. Maslow'a göre insan örgütlenmiş bir bütündür. Bütünü ile motive olur. Örneğin acıkan bir insanın yiyecek ile ilgili uyaranları daha çabuk hatırlaması ile bellek işlevleri değişir. Kendisi için önemli olan diğer sorunlar yerine o anda nasıl yiyecek elde edebileceğini düşünmesi ile düşünsel içerik değişir. Daha gergin daha sınırlı hoşgörüsüz oluşu ile heyecanlarda değişime uğrar. Bu prensibe göre insan bir parçası değil bütünü motive olur. Dikkatimizi sadece o an görünürdeki dürtü üzerinde yoğunlaştırırsak bütünü gözden kaçırmış oluruz. Maslow'a göre kişi ancak temel ihtiyaçları karşılandıktan sonra psikolojik ihtiyaçların karşılanması için hazır duruma geçebilir. İhtiyaç piramidinde görülen ihtiyaçları zamanında yeteri kadar doyuma ulaştırmış kişinin kendine güveni vardır. Çevreyle ilişkilerinde daha güvenli bir ortam yaratır. Özgüveni sayesinde çalışmaya ve başarılı olmaya daha kolay motive olur.⁶²

⁶¹ http://www.phanesacademy.net/yonetim_okulu/insan-yonetim/motivasyon-teorileri.htm(14.09.2009)

⁶² Kasatura, İ., Kişilik ve Özgüven, İstanbul, 1998, s.93

8. MUTLULUK VE AİLE İLİŞKİSİ

Anne baba olmanın en meşakkatli tarafı çocukların ihtiyaçlarının tümüyle ilgilenmek gerekliliğidir. Anne babalar çocukları büyüyünceye kadar ki bu süreç onların gözünde hiç bitmez çocuklarının mutlu sağlıklı ve huzurlu olması için çalışırlar. Mutlu olmak konusunda anne babanın üstüne düşen en önemli görev kendilerini ve çocuklarını çok iyi tanımaya çalışarak öngörü sahibi olabilmektir.

Hayatın esası mutlu yaşamak ve mutlu yaşatmaktır. Çocuğunda mutlu yaşaması ve ileride de kendisinden hizmet bekleyenleri mutlu edebilmesi beklenir ve istenir. İşte aile ve çocuk refahının esası budur. Anne babalar çocuğun eğitiminde aynı paralelde olmalı görüş ayrılıkları varsa bir an önce giderilmelidir. Yoksa bundan sadece anne baba değil çocuk ta etkilenecektir.⁶³

Anne babalar çocuklarını mutlu edebilmek için onların her istediğini yapma yolunu seçebilirler. Aslında bu hiç sağlıklı bir yaklaşım değildir. İnsanı hazırcı ve tüketici bir birey haline getirebilir. Bu tür bireyler çocukluklarında ve hatta yetişkin olduklarında da başkalarından beklentileri yüksek doyumsuz ve negatif kişiler olmaktadır. Ebeveynlerin bu tür bir yanlışın içine girmemeleri için çocuklarına değer bilmeyi ve mutluluğun çaba gerektirdiğini öğretmeleri gerekmektedir. Çocuklar kendi mutluluğuna kendileri katkıda bulunduğu mutluluğun süresi ve boyutu daha büyük olmaktadır. Böyle bir aile içinde büyüyen çocuklar ileride mutlu olma şansı daha yüksek bireyler olarak yaşamlarını sürdüreceklerdir.

Mutluluğun çocuklara öğretilmesinde anne ve babanın rolleri şöyle sıralanabilir.⁶⁴

- Mutluluğunun sağlanmasının ve mutlu olmanın aile içindeki ilk basamağı anne babaların kendi davranış modeli ve söylemleriyle mutluluğu nasıl tanımladıklarıdır. Yiyecek yemeklerinin olması sağlıklı olmak eğer aile içinde değer verilen mutlu olmaya sebep durumlar ise çocuk bu şartlar gerçekleştiğinde mutlu olur ve mutluluğu ilk bu değerler üzerinden tanımlar. Büyüdükçe kendi tanımlarını eklerler ve bireysel özellikleri üzerinden mutlu

⁶³ http://psikolojikdanisma.net/cocukta_psiko_sosyaluyumevreleri.htm (14.09.2009)

⁶⁴ <http://www.guncedanismanlik.net/pdf/22> (16.06.2009)

olmanın yolunu öğrenirler. Dolayısıyla önemli olan anne babanın kendilerinin mutluluğu nasıl yaşadıkları ve daha da önemlisi bunu nasıl ifade ettikleridir.

- Mutluluğun anne baba tarafından sözlerle ifadesi 2. basamak sayılabilir. Anne babanın, "...olduğu için çok mutluyum" ya da "...dan dolayı kendimi çok mutlu hissediyorum" söylemleri ebeveynlerin mutlu olmak konusunda çocuklara verecekleri eğitimin en önemli parçasıdır.
- Çocuğun gelişim ihtiyaçlarını takip ederek onunla vakit geçirmek, ilişki kurmak paylaşımlarda bulunmak gibi etkinlikler çocuğun mutluluğunu büyük oranda etkileyecektir. Çünkü bu şekilde çocuğa anne baba çocuk üçgeninin mutluluğunda onun da payının olduğu mesajını vererek keyifli vakit geçirmenin hazzını yaşatmış oluruz.
- Anne babaların mutluluk seviyesi hayata bakış açıları memnuniyetleri çocuğu birebir etkiler. Bu nedenle ebeveynlerin kendilerini gözlemlemeleri mutsuz hissettiklerinde bunu saklamadan paylaşımları ancak yaptıkları açıklamalarla çocuğu rahatlatmaları önemlidir. Anne babaların gergin mutsuz hissettiklerinde ya da büyük kayıplar yaşadıkları krizlerin olduğu dönemlerde mutsuz hissetmenin gayet normal bir durum olduğu anlatılmalıdır. Aksi halde çocuk mutsuz hissetmeyi sıra dışı bir durum sayarak bundan çekinebilir ya da başına geldiğinde hazırlıksız yakalanmış hissedebilir.
- Uzun süren mutsuzluk ve memnuniyetsizlik hali ile görülen hırçınlık davranış değişiklikleri ise ciddi bir duruma işaret edebilir. Çocuğunuzun yaşadığı sıkıntı günlük hayatını etkiler hale gelirse ve ebeveyn olarak çabalarınız sonuç vermiyorsa bir uzmana danışmak yararlı olabilir.

Aile toplumun temelini oluşturur. Aile bireylerin mutluluklarının ve üzüntülerinin ilk paylaşıldığı yerdir. Aile toplumun devamlılığının teminatıdır. Ziya Gökalp; güçlü aileyi güçlü millet olarak görür. Sağlam temeller üzerinde kurulmuş olan ailelerden meydana gelmiş toplumlar daha mutlu ve sağlıklı bir yaşam sürerler. Kişinin en güzel mutluluk reçetesi ailesi tarafından yazılacaktır. Hayatta hiçbir şey

aile saadetinin yerini tutamaz. Bu mutluluğu yaşamayan kişilerin hayatında hüzn hüküm sürer.

21. yüzyılda aile hayatı bozulma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Aile için zorluklar külfetler bahane edilerek birçok genç aile kurmaktan çekinir duruma gelmiştir. Evlilik ailenin esasıdır. Aile ancak evlenme ile kurulur. Hayatın en güzel mutlulukları aile ile başlar. Ailenin sağlıklı mutlu ve güven içinde olması anne babaların en büyük görevidir. Anne babanın ses tonundaki yumuşaklık ilgilerindeki sevecenlik ilişkilerindeki özveri çocukta sevinç neşe ve mutluluk duygularını doğurur. Anne ve babaların davranışları çocuklarını yaşamı boyunca etkileyecektir. Aile içi iletişimimizde daima yumuşak ve orta bir ses tonuyla konuşmalıyız. Anne ve baba her davranışında ölçülü olmalıdır. Aile hayatında eşler birbirlerinin daha iyi olmasına ve mutluluklarına katkıda bulunurlar. Böyle bir ailede güler yüz nazik davranışlar ve saygı en iyi ölçüdür. Her insan çok mükemmel olamaz. Herkesin eksiklikleri vardır. “Yetersizliklerinin farkında olan ve bu durumu olduğu gibi kabul eden eşler karşılıklı bir gelişim sürecine girmişler demektir.”⁶⁵

⁶⁵Yazıcı, H.B.,Hayatı Güzel ve Anlamli Yaşamak, İstanbul, 2003, s.157.

II. BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

1. EĞİTİMİN TANIMI

Tarih boyunca eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlar incelendiğinde eğitim kavramının farklı biçimlerde algılandığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin Aristo'ya göre eğitim bireyin ahlaki davranışlar kazanma aracı, Çiçero'ya göre insan zihninin disipline edilmesi, Descartes'e göre akli doğru kullanmasını öğrenmek Rousseau'ya göre ise doğuştan insanda bulunmayan ve yetişkinler tarafından kazandırılan her şeydir.

Eğitimle ilgili diğer tanımlardan bazıları şunlardır.

“Eğitim kendini tanıma arzusunda bir vasıtaadır.”(Eflatun)

“Eğitim ferdi mükemmelleştirir.”(Aristo)

“Eğitim sosyal hayat bakımından yetişmiş nesillerin henüz bu hayata ulaşmamış acemiler üzerindeki etkileridir.”(Durkheim)

“Eğitim, yeni kuşakların toplum yaşamına hazırlanırken, gerekli bilgi beceri tutum ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olma etkinliğidir.”⁶⁶

“Eğitim sosyal olmayan nesli sosyalleştirmektedir.”(Durkheim)

“Eğitim, kişiyi önce kendisi sonra başkası için mutluluk aracı yapmaktır.”(James Mill)

“Eğitim, insana en iyi olgunluğu vermektir.”(Eflatun)

“Eğitim hayattır. Geleneksel anlayışta olduğu gibi hayata hazırlamak değil,hayata uzatmaktır.”(Dewey)

“Eğitim bireylerin davranış biçimlerini değiştirme sürecidir.”(Tyler)

“Eğitim toplumlarda ahlaksal erdemler ve bilimsel sanatlar ortaya koyma yoludur.”(Farabi)

“Eğitim özgür iradeli kişiler yetiştirmeli çocuğu alışkanlıkların zulmünden kurtarmalıdır.”(Kant)

⁶⁶ Karşlı, M.D., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, 2004, s.9.

Lügatlarda eğitim genellikle yetiştirme geliştirme bakıp büyütme ihtimam gösterme gibi manalara gelir. Ancak batılı literatürde verilen kök anlamlar doğulu literatürde verilen anlamlarla her zaman çakışmaz. Latince eğitim “educare” kelimesinden gelir. Bu kelime genellikle fiziki gelişmeyi ifade eder. Doğulu literatürde maarif ve marifette irfan kökünden gelir. Her iki kökte de besleyip büyütme geliştirme edep öğretme bilme ilim usul tertip vs. gibi manalar saklıdır.⁶⁷

Eğitim bireyin davranışlarını olumlu yönde değiştirir. Bireyin gelişmesini sağlar. Eğitim bireyin toplumda bir yer sahibi olmasını ve işe yarar hale gelmesini sağlar. Eğitim bireyi topluma karşı duyarlı hale getirir ve bilinçlendirir. Eğitim insanın yeteneklerini fark etmesini sağlar. Eğitim sayesinde birey sahip olduğu yetenekleri geliştirebilir.

Farklı biçimlerde tanımlanmasına karşılık genel olarak eğitim insanın olgun erdem sahibi mükemmel bir varlık haline gelme /getirilme süreci olarak görülebilir. Eğitimle insanın insani özelliklerinin geliştirilmesi kısaca insanın daha da insanlaştırılması amaçlanır. Eğitimin temel amaçlarından biri insanın doğuştan sahip olduğu bazı yetenekleri ortaya çıkarmak ve geliştirmektir. Eğitim sadece insanı geliştirmek değil onun aynı zamanda insani bir hayat sürdürmesini de sağlamaktır. Bu yönüyle eğitim değer oluşturma insanı bu değerler doğrultusunda iyi ve güzele sevk etme Alais Fischer’in ifadesiyle geçici arzular dünyasından ebedi değerler dünyasına taşıma” işidir.⁶⁸

Eğitim genç nesilleri toplumsal hayata hazırlar. Eğitim sayesinde birey bilgi ve anlayışlar elde ederek kişiliğini geliştirir. Kişiliği gelişen ve erdem sahibi olabilen olgunlaşmış insan mutluluğu yakalayabilir. Bu yüzden eğitimin en önemli işlevi ekonomik olmaktan çok ahlakidir. Eğitim en yalın haliyle bir etkileme süreci olarak tanımlanırsa bu süreçte insanın iyi yönde etkilenmesi sağlanmalı ve olumsuz etkenlerden etkilenmemesi öğretilmelidir.

⁶⁷ Tozlu, N., İnsandan Devlete Eğitim, Ankara, 2002, s.158.

⁶⁸ Şişman, M., Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul, 2009, s.2

Eğitim bireylere amaçları doğrultusunda ilerleme olanağı sağladığı ve onların çevrelerindeki değişikliklere uyum yapmalarına olanak verdiği için mutluluğu arttırıcı bir rol oynamaktadır.⁶⁹

Eğitim insanların kendilerini tanımalarına yardımcı olur. Hiçbir zaman formal eğitim görmemiş bir insanın kendini tanınması ilgi ve kabiliyetlerinin farkına varması çok güçtür. Eğitim insanın sosyalleşmesini de kolaylaştırır. İnsanın mutlu olabilmesi için diğer insanlarla iletişim kurması ve sosyalleşmesi gereklidir.

Eğitimin hedefi sosyal bir varlık olan insanın davranışlarını istenilen yönde değiştirmektir. Eğitim insanın yaşarken karşısına çıkan problemlere çözüm getirebilmelidir. Eğitim en geniş anlamıyla bireyde kendi yaşantıları yoluyla davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre eğitimin  temel özelliği vardır.

1. Eğitim bir süreçtir.
2. Eğitim sonucunda bireyde davranış değişikliği meydana gelir.
3. Davranış değişikliği bireyin yaşantısı sonucu meydana gelir.⁷⁰

Eğitim tanımları birbirinden farklı yapılmış olsalar bile eğitim tanımlarının bir çoğunda görülen ortak nokta eğitimin bir süreç olduğu bu sürecin sonunda bireyin davranışlarında değişiklik gzlendiğidir.

Eğitimin işlevleri şunlardır.⁷¹

- Kültür mirasının devredilmesini sağlayarak toplumun kalıcılığına katkıda bulunmak
- Kişiye bilgi, beceri ve yetenek kazandırmak
- Bireylerin toplumsallaşmasını sağlamak.
- Kuşaklar arası iletişim, bilgi ve değer aktarım aracı olmak
- Bireylerin güçlü güçlüklerle baş edebilen kişiler olmalarını sağlamak

⁶⁹ Cihangir, Z., “Bazı insanlar neden daha mutludur”, Aile ve Toplum Dergisi, Sayı.13, Ankara, 2008, s.31.

⁷⁰ Erden, M., ğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2005, s.16

⁷¹ Yılmaz, B., Türkiye’de Eğitim Politikası ve Kütüphane, Ankara, 2004, s.30.

- Kişiliğin oluşum ve gelişimine katkıda bulunmak
- Bireyde bakış açısı oluşturmak
- Ulusal bütünlüğe katkı sağlamak
- Toplumsal bütünleşmeye yardımcı olmak

Eğitim insan hayatında olmazsa olmaz unsurlardan biridir. Eğitim sayesinde bireyler toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam biçimlerini kazanmakta nesilden nesile aktarmaktadırlar. Eğitim işlevlerini tam anlamıyla yerine getirmesi gerekmektedir. İnsanların mutluluğa ulaşması ve kendini gerçekleştirme için bu çok önemlidir.

Eğitim kısaca, insanın hem toplumla bir ve beraber olma hem de özgür ve üretken bir birey olarak kendini oluşturma süreci şeklinde tanımlanabilir. Buna göre ideal eğitim her şeyden önce insanı özgürleştirme amacına dönük etkinlikler dizisinden oluşur.⁷²

1.1. EĞİTİMİN TEMEL AMAÇLARI

Eğitimde beş temel amaç vardır.

1. İletişim yeterliliği
2. İşbirliği yeterliliği
3. Öğrenme ve araştırma yeterliliği
4. Sağlıklı yaşama yeterliliği
5. Üretim yeterliliği

Ancak hepsinin üstünde eğitimin gerçek amacı mutlu insan yetiştirmektir.

Eğitim temelde bir iletişim etkinliğidir. Öğrenme iletişimin gerçekleşmesi sonucunda alıcının davranışında bir değişikliğin oluşmasıdır ve öğrenme iletişimden ayrı düşünülemez. Bir iletişim etkinliği olan iletişimin sağlıklı bir biçimde

⁷² Aydın, A., Yaşadığımız Dünya, İstanbul, 2005, s.93.

yapılabilmesi özellikle öğretmenlerle öğrenciler diğer boyutta yöneticiler diğer çalışanlar arasındaki iletişimin gerçekleşmesini gerektirir.⁷³

1.2 . TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

Milli eğitimin genel amacı bütün bireyleri 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre;

1. “Atatürk ilke ve inkılaplarına ve anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı ;Türk milletinin milli, ahlaki,insani,manevi ve kültürel değerlerini benimseyen ,koruyan ve geliştiren;ailesini vatanını milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan ;insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip insan haklarına saygılı kişilik ve teşebbüse değer veren topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi beceri davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunun arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı yaratıcı seçkin bir ortağı yaptırmaktır.”

Türk Milli Eğitim Mevzuatı öğretmenlere çok büyük sorumluluklar yüklemiştir.Türk Milli Eğitiminin amaçlarından biri olan Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak görevi kuşkusuz öğretmenlere verilmiştir. Kendisi ile barışık olmayan, mutlu olmayan bir öğretmen mevzuatın kendisine verdiği görevleri yerine

⁷³Güçlü, N., “Sınıfta Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Kurulması” G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.2, Ankara,1998, s.61

getiremeyecektir. Kendisi mutlu olamayan bir öğretmenin toplumun mutluluğunu arttırmaya yönelik bir katkısı olmayacaktır. Ulu Önderin söylemiş olduğu gibi yeni nesli yaratma misyonu ile görevli öğretmen kendisi ile barışık değilse kendisi gibi karamsar ve mutsuz nesiller yetiştirecektir. Bu durum toplumun huzuruna, mutluluğuna ve gelişmesine yönelik bir tehdittir.

1.2. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

Genellik ve Eşitlik

Eğitim kurumları dil, ırk cinsiyet ve din ayrımı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kimseye aileye zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları

Milli Eğitim hizmeti Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Yöneltme

Fertler eğitimleri süresince ilgi istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara ve okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Milli Eğitim sistemi her bakımdan bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla orta öğretim kurumlarına eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme değerlendirme metotlarından yararlanılır.

Eğitim Hakkı

Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarındaki sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

Fırsat ve İmkan Eşitliği

Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak için parasız yatılılık burs kredi ve başka yollarla

gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korumaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

Süreklilik

Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere yetişkinlerin sürekli eğitimlerini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılap ve İlkeleri ile Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Milli Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

Demokrasi Eğitimi

Güçlü ve istikrarlı hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olması gereken demokrasi bilincinin yurt yönetimine ait bilgi anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının her türlü eğitim alışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır; ancak eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

Laiklik

Türk milli eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

Bilimsellik

Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmesinin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

Planlılık

Milli eğitimin gelişmesi iktisadi sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimi insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir, ve her derece ve her türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir. Eğitim kurumlarının yer personel, bina, tesis ve ekleri donatım araç gereç kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

Karma Eğitim

Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne imkan ve zorunluluklarına göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

Okul ve Ailenin İş Birliği

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleşmesinde katkıda bulunmak için okul aile arasında işbirliği sağlanır.

Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Her Yerde Eğitim

Milli Eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil aynı zamanda evde çevrede işyerlerinde her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmi özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri Milli eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir.

2. ÖĞRETMENİN TANIMI

Öğretmen geniş anlamda öğrenciyi/öğrencileri grup içinde birey olarak tanımlayabilen onun öğrenmesini etkileyen faktörlerle ilişkisini yorumlayan ve hangi performansı/yeterliliği en az riskle kazanabileceğini yordayabilen ve bu anlamda geliştirdiği planı başarıyla uygulayabilen kişidir.⁷⁴

Öğretmenlik sadece para kazanmak için yapılan bir iş olmaktan ziyade kutsal bir meslek olarak görülmüştür. Türk eğitim tarihinde öğretmenlere karşı büyük bir saygı duyulmuştur.

Atatürk'e göre öğretmen yetiştirici eğitici öğretici yaratıcı geliştirici olmasının yanı sıra aynı zamanda öncü kurtarıcı kılavuzlayıcı yenileştirici savaşımçı devrimci değişimci dönüşümcü örnek olucu yükseltici yüksek hizmet verici kutsal bir görev üstlenicidir.

Atatürk'ün öğretmenlik mesleğine bakışı şu sözlerle daha açık anlaşılır.

- Dünyanın her yerinde öğretmenler insan topluluğunun en özverili saygıdeğer üyeleridir.(1923)
- Hükümetin en verimli ve en önemli görevi milli eğitim işleridir.(1922)
- Benim asıl niteliğim öğretmenliğimdir. Ben milletimin öğretmeniyim.(1936)
- Eğitimidir ki ulusu özgür; şanlı ve yüksek bir toplum olarak yaşatır.(1924)

⁷⁴ Ülgen, G.,Eğitim Psikolojisi, İstanbul, 1997, s.237

- Bilim ordusunun değeri siz retmenlerin değeri ile lulecektir.(1923)
- retmenler! Yeni nesil sizlerin eseri olacaktır.(1924)
- Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak retmenlerdir.(1925)

Günümüzde retmenlik mesleği eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal kültürel ekonomik bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip alanlarda özel uzmanlık bilgi ve becerisinin temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren profesyonel statüde bir uğraşı alanıdır.⁷⁵

retmenlik üretme, öğrenme sürecini gerçekleştiren alanlarında uzmanlık bilgisine sahip olmanın yanında genel kültür mesleki bilgi ve beceri yönünden gerekli niteliklere sahip kişilerin gerçekleştirdiği bir meslektir.

retmenlik mesleğinin icra edilebilmesi için bireyin öncelikle bilgi aktaracağı konu alanında uzman olması gerekir. Ancak bu uzmanlık retmenlik için yeterli değildir. Birey bir konuda uzman olabilir, ancak sahip olduğu bilgileri öğrencilere aktarmada yetersiz kalabilir. Bu nedenle retmen aynı zamanda retmenlik meslek bilgisine sahip olmalıdır. Diğer bir deyişle eğitim bilimleri alanında geliştirilmiş kuram ve ilkeleri bilmelidir. Temel görevi öğrencinin toplumsallaşmasını sağlamak ve toplumsal kültürü öğrenciye aktarmak olan üretmenin bu görevini başarıyla yerine getirmesi için içinde yaşadığı toplumun kültürünü de çok iyi bilmesi gerekir. Ancak bu üç unsur bir araya gelirse retmenlik mesleğini yerine getirebilir. retmenlik mesleğine girecek kişilerin tüm bu özelliklerle sahip olabilmesi için uzun bir eğitim sürecinde geçmesi gerekmektedir.⁷⁶

retmenlik mesleğine giriş denetimi yeterince yapılamamaktadır. Bu denetimin daha sağlıklı yapılması için retmenliğe giriş süreci retmen lisesi düzeyinden başlatılabilir. retmen adayları bu durumda daha uzun bir eğitim

⁷⁵ Ünal, S.-Ada,S., retmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2001, s.24.

⁷⁶ Erden, M., retmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2005, s.29

alacaklardır. Mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriler konusunda daha donanımlı olacaklardır.

Milli Eğitim Temel Kanuna göre ülkemizde öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır. Bu nitelikleri kazanmaları için hangi öğretim kademesinde öğretmenlik yapacak olursa olsunlar öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması gerekmektedir. Bu öğrenim lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere de imkan verecek biçimde düzenlenir.

Öğretmen yetiştiren kurumların aşağıdaki noktalara gereken önemi vermeleri sonucunda geleceğin öğretmenin bir insan olarak kendini ve başkalarını daha kolay kabul etmeleri insanlarla daha kolay derin ve içten ilişki kurabilecek düzeye gelmeleri için atılabilecek ilk adımlar aşağıda sıralanmıştır.⁷⁷

- Öğretmen yetiştiren kurumların öğretmenlik sertifikası derslerinde öğretim programlarına ve metotlarına verdikleri önem kadar insan psikolojisine de aynı önemi vermeleri gerekmektedir. Öğretmen adayı ilerde hangi öğrenim düzeyinde öğretmenlik yapacaksa o yaş çocuğunun ve gencinin normal ve normal dışı gelişimleri ve ihtiyaçları hakkında yeterli bilgi ve anlayışı kazanmış olmalıdır.
- Eğitim felsefesi derslerinde insancı ve varoluşçu felsefenin insana bakış açısı ve eğitim yönünden doğurgularına gereken önem verilmelidir.
- Öğretmen yetiştiren kurumlar bir insan ilişkileri seminerinden tüm adaylarını geçirmelidirler. Bu seminerde öğretmen adayına kendinin ve başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı hale gelebilmeleri amacıyla teorik bilgiler yanında pratik grup etkinlikleri sağlanmalı bu etkileşimi sağlamada danışandan hız alan (Client-centered) terapi yönteminin üç temel ilkesi esas alınmalıdır.
- Öğretmen öğrenci ilişkilerini insancı eğitim doğrultusunda olmak üzere değerlendirmeye olanak verecek geçerli ve güvenilir araçlar geliştirilmelidir.

⁷⁷Kılıççı, Y., Okulda Ruh Sağlığı, Ankara,1992, s.153.

Bunların geliştirilmesine paralel olarak bilim uzmanlığı ve doktora tezlerinde bilişsel öğrenmelerle ilgili araştırmalara önem verildiği kadar öğretmen öğrenci ilişkilerini bağımsız değişken kendini gerçekleştirmeyi sağlayıcı öğrenci davranışlarını bağımlı değişken olarak ele alan araştırmalara da gereken önem verilmelidir.

- Öğretmen adaylarının uygulama dersini verdikten sonra öğretmen-öğrenci ilişkilerini değerlendirici olmak üzere kısa fakat ilişkinin kalitesini ayırt edici sorulardan oluşan bir değerlendirme formunu uygulama sınıfı öğrencilerine doldurarak uygulama dersinden sonra ilgili öğretim üyelerine teslim etmeleri zorunluluğu getirilmeli ve öğretmen adayının başarısı değerlendirilirken bu formlardan aldığı puanlara belli bir ağırlık verilmelidir.

- Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına hizmet verebilecek psikolojik danışma ve rehberlik servisleri kurulmalı ve bu servislerde öğretmen adayına en iyi hizmeti verebilecek mesleki yeterliğe sahip uzmanlar görev yapmalıdır.

- Öğretmen yetiştiren kurumların yaz okulları açarak öğretmenlerin insan ilişkilerinde gelişmelerine ve sınıf rehber öğretmenlerinin kendi öğrencilerinin ihtiyaçlarına uygun rehberlik programı düzenlemelerine yardımcı olmaları zorunludur.

Öğretmenlik mesleği bilimsel ve sanatsal yönleri olan bir meslektir. Diğer mesleklerden daha özel bir yeri vardır. Çünkü diğer mesleklere kaynaklık etmektedir.

Öğretmenlik dünyamızda önemli bir meslek olarak görülmesine karşın ekonomik olarak tatminkar olmadığı için bir çok kişi tarafından meslek olarak seçilmemektedir.

Öğretmenlik sürekli yenilenmeyi gerektiren bir meslektir. Bunun için de branşına ilişkin çalışmaları yakından takip ettiği gibi eğitim öğretimle ilgili bilgileri de değerlendirmek durumundadır. İçinde yaşadığı toplumsal ortamın özellikleri

gelişmeleri de onun ilgi alanı içindedir. İşine odaklanan öğretmen ideolojik siyasal çekişmelerden uzak olur.⁷⁸

Öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yapabilmek için öğretmenin yaptığı işin heyecanını duyması gerekmektedir. Öğretmenlerin dikkatle seçilerek yetiştirilmesi, istihdam edilerek uygun çalışma koşullarının hazırlanması, öğretmenlik mesleğini olumsuz etkileyecek müdahalelerden kaçınılması toplumların gelecekte daha emin olmaları açısından önemlidir.

Geleneksel eğitimde öğretmenin görevi belli bir gelişim düzeyinde olduğu var sayılan bir grup öğrenciye sınıf bütünlüğünü içine alan bir disiplin içinde belli bir konu alanı ile ilgili bilgi beceri ve tutumu kazandırmaktır. Öğretmenin tüm dikkati konu yöntem ve sınıf disiplini üzerinde toplanmaktadır. Çünkü iyi öğretmen için geleneksel ölçütler bu üç yönde beceri sahibi olma üzerinde yoğunlaşmıştır. Kuşkusuz bir öğretmenin konusunun yapısal dokusunu ve yöntemini bilmesi sınıfta uygulaması gerekli kuralları koyması asla küçümsenemez. Ama ne var ki bunların bireysel gelişmemelerini yavaşlatma veya durdurma pahasına öğrencinin kişiliğinin üstünde önem kazanması ürkütücü bir durumdur. Sınıfta öğretmenin ancak bu nitelikleriyle öğrencilerin her birinin fizyolojik psikolojik sosyal ve zihinsel yönden gelişmelerini kolaylaştırıcı olabilmesi eğitimde bütünlüğü öngören esas amaca duyarlı bir kişiliğe sahip olabilmesi önemlidir. Bu da bir öğretmenin mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri kazanması yanında onun bir insan olarak gelişip olgunlaşmasını ve insanlarla olan ilişkilerinde daha duyarlı olmasını gerektirir.⁷⁹

Öğretmenlerin ne kadar önemli ve hassas bir görev yaptığı düşünüldüğünde öğretmenlerin sosyal statü bakımından itibarlarının yüksek tutulmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bir toplumun ayakta kalabilmesi gelişmiş bir ülke olabilmesi için öğretmenlik son derece önemli kendisinden asla vazgeçilemeyecek bir meslektir. Öğretmenlerimizi en iyi şekilde yetiştirerek onları yükseltip layık oldukları mevkiye çıkarabilirsek hem eğitim sorunlarını halletmiş oluruz, hem de öğretmenlerin hak ettikleri mutlu yaşama sahip olmaları için onlara destek olmuş oluruz, sağlıklı ve

⁷⁸ Kayaalp, İ., Eğitimde İletişim Dili, İstanbul, 2004, s.166.

⁷⁹ Kılıçcı,a.g.k., s.138.

mutlu yeni nesillerin oluşmasında öğretmenin mutluluğu en önemli anahtarlardan biridir.

3. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN TARİHİ

Öğretmenlik mesleğinin tarihsel gelişimi her toplumda farklı bir gelişim göstermiştir. Öğretmenlik mesleğinin bütün toplumlara özgü olan ortak noktalarından biri öğretmenliğin insanlık tarihi kadar eski oluşudur

3.1. Öğretmenlik Mesleğinin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi.

Türkiye de öğretmenlik mesleğinin kökü bin yıl öncesine giden uzun bir geçmişe dayanır. Bu nedenle Türkiye’de öğretmenlik mesleğine genel olarak bakarken konuyu Selçuklu Türkiye’si Osmanlı Türkiye’si ve Cumhuriyet Türkiye’si olmak üzere üç ana dönemde incelemek gerekir.⁸⁰

1. Selçuklu Türkiye’sinde öğretmenlik genel olarak “din adamlığı”,”hocalık”, “imamlık”, “müezzinlik” ile iç içe bir meslekti. Bu dönemde öğretmenlik mesleği dinsel ağırlıklı çok işlevli bir meslek niteliği taşır. Bu dönemde öğretmenlik mesleğini edinim genel eğitimden ve din adamlığından ayrı bir uzmanlık alanı olarak düşünülmezdi.

2. Osmanlı Türkiye’sinde öğretmenlik mesleğine ilişkin durum 15 y.y ortalarına kadar Selçuklu dönemindekinin hemen hemen aynıydı. Osmanlı döneminde ilk kez Fatih Sultan Mehmet öğretmenlik mesleğini dinsel ağırlıklı olmaktan kurtarma dünyasal boyutlu oluşturma ve dolayısıyla laikleştirme doğrultusunda çok önemli bir adım atmıştır. Bu adım Türkiye’de öğretmenlik mesleğine ilişkin ilk gerçek atılımdır. Ancak eldeki bilgilere göre ne yazık ki bu atılımcı girişim Fatih’ten sonra

⁸⁰ <http://www.ogretmen.info/site.asp> (11.05.2009)

sürdürülmemiş süreklilik kazanmamış ve böylece Fatihle başlayan ve Fatih'le biten bir atılım olmaktan öteye gidememiştir. 18.yüzyılın ikinci yarısında başlayan yenileşme hareketi 19.yüzyılın ilk yarısında batılılaşma hareketine dönüşürken 15.yüzyıldaki ilk yönetimce yeni bir anlayışla gerçekleştirilen yeni bir atılımla öğretmenlik mesleği kendi meslek okuluna yani öğretmen okuluna kavuşmuştur. (16 Mart 1848) Anlamli bir rastlantı olarak adı Fatih'ten alan bir semtte kurulup açılan bu okulla birlikte öğretmenlik kendine özgü bir meslek olma sürecine girmiş yeni ve yenilikçi bir nitelik kazanmaya başlamıştır. (1869,1892) Bu süreç 20.yüzyılın ikinci on yılında biraz daha gelişerek sürerken öğretmenlik mesleğine ilişkin anlamli bir birikim oluşmuştur. Bu birikimle birlikte somut bilimin yol gösterici ışığında yenilikçi öğretmenlik mesleği açıkça ortaya çıkmıştır.

3. Cumhuriyet Türkiye'sinde öğretmenlik mesleği yurdun kurtarıcısı ve Cumhuriyetin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün yönlendiriminde çağdaş ulusal ve laik bir temele dayandırılmış: bu temelden kaynaklanan anlayış ve yaklaşımla yeniden yapılandırılmış sağlam ve tutarlı bir çerçeve içine alınmış gerçek yörüngesinde oturtulmuştur. Bu doğrultuda gerçekleştirilen yasal düzenleme ve uygulamalarla Cumhuriyet Döneminde öğretmenlik mesleği çok saygın etkin ve etkili bir meslek niteliği kazanmıştır. 1924 'de öğretmenlik mesleği yasayla tanımlanmış böylece yasal bir meslek niteliğine kavuşmuştur. Bunda Atatürk'ün eğitime öğretmene ve öğretmenlik mesleğine bakışı çok etkin ve belirleyici rol oynamıştır.

Cumhuriyet sonrası kurulan Türk Eğitim Sistemi ile Türk Cumhuriyetini güçlendirmek ve yaşatmak için eğitimde Türk milliyetçiliği unsuru esas alınmış ve Atatürk ilkeleri eğitimin vazgeçilmez değerleri olarak gençliğe benimsetilmeye çalışılmıştır.⁸¹

Cumhuriyet döneminde eğitim kurumlarında gerçekleştirilen önemli değişikliklerden biri 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunuyla dine dayalı eğitim veren eğitim kurumları ile laik eğitim kurumlarının birleştirilerek

⁸¹ Özyurt, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Adapazarı,1999, s.163.

tüm eğitim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığına devredilmesidir. Türk Eğitim Sistemi için diğer bir önemli adım ise 1928 yılında Latin alfabesinin kabulüdür.

Öğretmenliği bir meslek olarak kabul eden 13 Mart 1924 tarihli orta tedarat muallimler kanunu birinci maddesine göre “Muallimlik devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir.” Bu kanunla birlikte öğretmenlik mesleğinin sınırları kesin olarak tespit edilmiştir. Bu kanunda belirtildiği gibi öğretmenlik diğer memurlardan farklı olarak eğitim ve öğretim görevlerinin yerine getirilmesi ve diğer özlük hakları bakımından başka memurlardan ayrılan bir konuma sahiptir.22 Mart 1926 tarih 739 sayılı maarif teşkilatına dair kanunun 12.maddesine göre de “Maarif hizmetlerinde asıl olan muallimlikdir.” Milli Eğitim Teşkilatı içerisinde çalışan diğer görevlilere nazaran öğretmenliğin asıl ve önemli bir görev olduğu belirtilmektedir.⁸²

Cumhuriyetten sonra Atatürk öğretmenlik mesleğini ve eğitimi çok önemsemiş öğretmenlere bir görev vererek yeni neslin öğretmenler tarafından yetiştirilmesini istemiştir. Öğretmen yetiştirme ile ilgili atılımlar bu dönemde yapılmıştır. Atatürk bir konuşmasında öğretmenlere şöyle seslenmiştir.

“Öğretmenler, yeni nesli, cumhuriyetin fedakar öğretmen ve eğitimcileri olarak sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır. Eserin değeri sizin maharetiniz ve fedakarlığınız derecesiyle orantılı olacaktır. Sizin başarınız Cumhuriyetin başarısı olacaktır... Cumhuriyet sizden, fikri hür vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister... Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir.”

Mustafa Kemal Atatürk 24 Kasım 1928 tarihinde Atatürk Millet Mektepleri Baş Öğretmenliğini kabul etmiştir.1981’den bu yana 24 Kasım ülkemizde öğretmenler günü olarak kutlanmaktadır.

Milli ideallerin yayılması sosyal ekonomik ve politik yaşantımızın gelişmesi ; doğrudan doğruya kitlelerin davranışlarını değiştirmekle görevli olan öğretmenlerin zeka ve yeteneklerine bağlı bulunmaktadır.Öğretmenler önemli bir insan sermayesi

⁸² Ada, S., “Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmenin Genel Durumu”, M.Ü.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı.2, İstanbul, 1990, s.15

stokunu temsil ederler ve onların eğitim sürecine katkıları kalkınma yönünden en önemli etkidir. İlk modern öğretmen okulu darülmuallimin adıyla kuruldu. Bu erkek öğretmen okuluna ek olarak 26 Nisan 1870 tarihinde de kız öğretmen okulu darülmuallimat adıyla açılmıştır. Ne var ki bu şehir öğretmen okulunun mezunları kırsal bölge koşullarına uygun olarak yetiştirilmedikleri için köylerde çalışmaya istekli olmuyorlardı. Modern Türkiye'nin kurucuları özellikle yüzyıllardır unutulmuş kırsal bölgelerde okullaşma oranını arttırmak için pratik yollar araştırmaya başlamışlardı. Bulunan yeni yol Köy Muallim Mektepleri idi. Köy muallim mektepleri başarılı olamamış 1933 yılında kapatılmıştır. Atatürk'ün liderliğinde kısa bir süre içinde 40-50 bin öğretmen yetiştirebilecek yeni bir plan geliştirilmiştir. Bu planın dayandığı ana fikir köy enstitülerinin kuruluşuydu. Milli Eğitim temel kanunu (1973/1739) bütün öğretmenlerin yüksek eğitimden geçmesini öngörüyordu. Bakanlık bu yasal zorunluluğu gerçekleştirmek için 1974 yılından itibaren iki yıllık eğitim enstitülerini kurmaya başlamıştır.⁸³

Modern Türkiye'nin kurulmasında, Atatürk en büyük payın öğretmenlere düşeceğini biliyordu. Kitlelere ulaşmanın tek yolu öğretmenler ve okullardı. Bu yüzden Mustafa Kemal Atatürk öğretmenlere ve öğretmenlerin eğitimine büyük önem vermiştir.

Türkiye'de 1982'ye kadar öğretmen yetiştirme işi ve öğretmen yetiştiren kurumlar Milli Eğitim Bakanlığının denetiminde olmuştur. 20 Temmuz 1982'de 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yüksek öğretmen okullarından bazıları eğitim fakültesine bazıları da eğitim yüksek okuluna dönüştürülerek üniversitelere bağlanmıştır. 1983 -1984 Öğretim Yılından itibaren de bu okullarda YÖK tarafından belirlenen programlar uygulanmaya başlanmıştır. 1982 yılında Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü lağvedilmiştir. Dolayısıyla 1982 -1989 yılları arasında MEB ile YÖK arasında öğretmen yetiştirme konusunda gerekli koordinasyon sağlanamamıştır. Ancak 1990'lı yıllarda bu konuda ortaklaşa çalışmalara yer verilmiştir.⁸⁴

Türkiye öğretmen yetiştirme konusunda yaklaşık 150 yıl tecrübesi olmasına rağmen hala bu konuda bazı sorunlar aşılamamıştır. Bir taraftan bazı alanlarda bir

⁸³ Kaya, Y.K., İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Ankara, 1977, s.183.

⁸⁴ Şişman, M., Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul, 2009, s.229

yığılma yaşanırken bazı alanlarda açık bulunmakta eğitim fakültelerinden mezun olan çok sayıda öğretmen adayı iş bulamamaktadırlar. Öğretmen yetiştirme konusunda toplumsal değişmelerle alakalı olarak bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yeni arayışlar söz konusu olmuştur.

Hükümet programlarında da Milli Eğitim Şuralarında da öğretmenlik mesleğinin çağdaş niteliklere kavuşması için önlemler mevcut olmasına rağmen uygulamalarda yeterli başarının sağlanamadığı görülmektedir.

1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim kanunu gereğince öğretmen yetiştirme işlevi tamamıyla üniversitelerin Eğitim Fakültelerine devredilmiştir. Eğitim fakülteleri ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılamada en önemli kurumlar olmuş ise de başlangıçtaki yanlış yapılanma temel amaçlardan uzaklaşma gibi çeşitli sorunlar nedeniyle ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılamada gerek nitelik gerekse nicelik bakımından yetersiz kaldığı görülmüştür. Bunun sonucu olarak özellikle okulöncesi eğitim ve ilköğretim düzeylerinde kısa zamanda karşılanamayacak öğretmen açığı ortaya çıkmış ve Milli Eğitim Bakanlığı zorunlu olarak bu düzeyler için gerekli öğretmen ihtiyacını başka kaynaklardan(diğer fakülte mezunları gibi)karşılamaya başlamıştır. Bu sorunları dikkate alan YÖK 1996 yılı başında Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte başlattığı bir çalışma ile ülkenin öğretmen ihtiyaçları doğrultusunda Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştirme programlarını yeniden düzenlemiştir. Bu düzenleme çalışması kapsamında Eğitim Fakültelerinde yürütülen ve yeni açılması önerilen tüm öğretmen yetiştirme lisans programları yeniden geliştirilmiş ve 1998 -1999 Eğitim-öğretim yılından itibaren üniversitelerimizde uygulanmaya başlanmıştır.⁸⁵

3.2. Öğretmenlik Mesleğinin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Orta çağ Avrupa’sında eğitimde etkili olan düşünce sistemi skolastik düşüncedir. Teoloji ve felsefenin kaynaştırılması olan bu düşünce “gerçek” olarak kabul edilen düşünceleri araştırılmadan aktarmak ve benimsetmek esasına dayanmaktadır. Orta çağdan sonra eğitim ve öğretim alanında ciddi değişiklikler

⁸⁵ Karşı,a.g.k.,s.315.

olmuştur. Bu değişikliklere “hümanizm ve Rönesans hareketleri” denir. Hümanizm; gerçek insan eğitimini yani insana değer ve önem vermeyi anlatır. Buna kısaca insancılık da denilebilir. Rönesans; “sanatta devrim ya da sanatta yenilik” anlamına gelir. Rönesans hareketi bilim teknik ve düşüncenin doğmasını sağladı. XV. ve XVI. yüzyıl insanlık tarihinde bir geçiş dönemi olarak kabul edilir. Çağdaş uygarlık ve eğitimin temelleri bu yüzyılda atılmıştır. Bu dönemde üniversiteler çoğalmaya başlamış özgür düşünce ortamı yaratılmıştır. Barutun icadı, matbaanın keşfi, Kopernik gibi bilim adamlarının keşifleri bu dönemde olmuştur.⁸⁶

XVII. yüzyılda eğitimin amaçları ve öğretmenden çok yöntemlere önem verilmiştir. Yöntemler ise daha çok gözlem ve deneylere dayanmaktadır. Bu çağda öğretimde ilkelere ve çocuk ilgisine önem verilmiştir. XVII. yüzyılda siyasi ve toplumsal çalkantılar yoğun olarak görülmüştür. Bir yanda kilisenin otoritesi savunulurken diğer yanda dinde reform hareketleri ve akılcılık savunulmuştur.1789 Fransız Devrimi özgürlük eşitlik ve dayanışmanın tüm Avrupa’yı etkilemesine sebep olmuştur.

18. yüzyıla bütünüyle egemen olan aydınlanma felsefesinin temelinde insanın aklını ve iradesini özgürce kullanması ve bu yolla ürettiği bilginin en büyük güç olduğu düşüncesi yatar. Böylece akıl ürünü olmayan bütün inanç dogma ve düşünceler reddedilir. Aydınlanma felsefesi eğitimde özgür, kendi yeteneklerine ve gücüne inanan bireyler yetiştirmeyi esas alır. Aydınlanmacılara göre her çocuk eğitimcilerin elinde şekillenecek “boş bir levha” gibi görülür; bu nedenle onlar çocukların kötü olarak nitelendirilen tüm özelliklerinin yanlış eğitim ya da kötü toplumsal, ekonomik ve kültürel koşullardan kaynaklandığını düşünürler.18. yüzyıl eğitiminin ayırt edici özelliklerinden biri de laik ve ulusal bir eğitim sistemini hedeflemiş olmasıdır. Ayrıca yine bu dönemde eğitim, devletin vatandaşlarına sağladığı bir hak ve hizmet olarak görülmüştür. Ancak bu dönemde yeşeren fikirlerin hayata geçirilmesi ve radikal değişmelerin başlaması için Endüstri Devrimini beklemek gerekmektedir.⁸⁷

⁸⁶ Özyurt,S.,a.g.k.,s.141,142

⁸⁷ Erden,a.g.k.,s.133

18. yy da Aydınlanma Felsefesinin egemen olması o kadar kolay olmamıştır. Kilisenin her türlü felsefenin ve düşüncenin üzerinde olduğunu düşünen gericiiler eşitlik özgürlük ve adalet düşüncelerine karşı gelmişlerdir. Aydınların ve yandaşlarının verdiği büyük mücadelenin sonunda Avrupa karanlık çağı geride bırakmıştır.

19 yüzyıl endüstrinin ve demokrasi fikrinin belirgin bir biçimde ortaya çıktığı yüzyıldır. Endüstri buharla çalışan ilk lokomotifin icadıyla başladı. Okullarda da iş ve demokratik eğitime yer veren anlayışlar doğdu.19. yüzyıl fiziksel bilimler gibi toplumsal bilimlerin de (psikoloji ve sosyoloji gibi) doğduğu yüzyıldır. Artık öğretimde ayanilik ya da duyuşal sezgi ilkesine ağırlık vermeye başlanmış okullara fen ve tabiat bilgisi dersleri girmiştir. Bu gelişmelerin sonucu olarak çocuğa çocuk gözüyle bakılmaya başlandı. Eğitim yöntemleri ve disiplin anlayışında daha yumuşak bir yöntem uygulandı. Eğitimde bu çalışmaların yanı sıra okuldan herkesin yararlanması görüşü ortaya atıldı. İlköğretimin zorunlu ve parasız olması fikri eğitimde fırsat eşitliği gibi konular bu yüzyılda ortaya çıkan eğitim düşüncelerinin sonucu olarak ortaya atılmıştır.⁸⁸

Öğretmenlik mesleği Fransız Devriminden sonra formasyon gerektiren profesyonel bir meslek haline gelmiştir. Değişen yönetim biçimi öğretmenlik mesleğinin görevlerini değiştirmiştir. Bundan dolayı Fransa'da dünyanın ilk öğretmen yetiştiren kurumları hizmete girmiştir.

Sanayi toplumlarına göre oluşturulan eğitim sistemlerinde öğretmenler, Rousseau ve Dewey gibi ünlü filozofların savunduğu fikirler etrafında gelişen ve öğrenciyi merkeze alan felsefi akımlara rağmen eski çağlardan beri egemenliğini sürdüren bilgi aktarma geleneğini yaygın bir biçimde sürdürmüşlerdir. Bununla beraber dünyanın birçok ülkesinde 20.yüzyılın başlarından beri bir takım reformist atılımlar yapılmıştır. Örneğin ilerlemecilik (Progressivism) ve yeniden kurmacılık (Reconstructionism) gibi akımların etkisinde öğrenciyi merkeze alan çağdaş programlar geliştirilmiş ve bunları uygulayan model okullar açılmıştır. Fakat bugün bütünüyle böyle bir anlayışa göre yapılandırılmış okulların oranı A.B.D. de bile çok

⁸⁸ Özyurt,,a.g.k.,,s.152

azdır. Çağdaş eğitim programlarının yaygınlaşmasını frenleyen etkenlerin başında mevcut öğretmenlerin çoğunun geleneksel eğitim sistemine ve onun dayandığı felsefi akımlara bağlılığı gelmektedir.20.yüzyıl sona ererken gelişen bilgi teknolojisinin doğurduğu Bilgi Çağı geleneksel öğretmen merkezli eğitim sistemlerini dramatik bir biçimde yok etmeye ve onun yerine öğrenciyi merkeze alan öğrenmeyi öğreten çağdaş bir eğitim sistemini dayatmaya başlamıştır. Bu gelişme doğal olarak öğretmen yetiştirme ve eğitiminde de yeni arayış ve yaklaşımları gündeme getirmiştir.⁸⁹

4. TÜRK MİLLİ EĞİTİM MEVZUATINDA ÖĞRETMENLİK

4.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Öğretmenlik

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine göre öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenlerin bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi, ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için hangi öğretim kademesinde olursa olsun öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır. Bu öğrenim lisans öncesi lisans ve lisans üstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere imkan verecek biçimde düzenlenir.

(Ek Fıkra: 30/ 6/ 2004 -5204/1 md.)'sine göre Öğretmenlik mesleği adaylık döneminden sonra öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere üç kariyer basamağına ayrılır. Adaylık dönemini başarıyla tamamlayanlar mesleğe öğretmen olarak atanır.

⁸⁹ Oğuz, O.-Oktay, A.,Ayhan,H., 21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, İstanbul, 2004, s.184.

Öğretmenliğin bu şekilde üç basamağa ayrılması onların mesleki olarak gelişmelerine ve çalışmalarının karşılığını almalarına olanak sağlamaktadır.

(Ek Fıkra: 30/ 6/ 2004 -5204/1 md.)'sine göre toplam serbest öğretmen kadro sayısı içinde, başöğretmen oranı yüzde 10, uzman öğretmen oranı yüzde 20'dir. Bakanlar Kurulu bu oranları bir katına kadar yükseltmeye yetkilidir.

Yukarıda bahsi geçen maddeler bir öğretmenin meslek hayatı süresince kariyerinin planlanmasında uygulanacak yönetmelik hükümleridir. Bu hükümleri Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile ilişkilendirmek mümkündür.

Maslow'a göre ilk basamakta yer alan fizyolojik ihtiyaçlarla ikinci basamakta yer alan güvenlik ihtiyaçları karşılanmadan saygınlık ihtiyacının karşılanması mümkün değildir. Fizyolojik gereksinimler karşılandığında emniyet istikrar korunma ve karmaşadan kurtulma ihtiyacı ortaya çıkar. İşte bu noktada bu tip ihtiyaçlarını gidermede güçlükler çeken öğretmen bırakın meslek yaşantısında ilerleyemeyeceğinden mutsuz olması kaçınılmazdır. yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamaktan öteye gidemeyecektir.

Öğretmenlik formasyonu veren ve öğretmen yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim yüksekokulları, Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak, Bakanlar Kurulu kararı ile kurulabilirler.

Madde 45- Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığınca tespit olunur.

Yüksek öğrenimleri sırasında pedagojik formasyon kazanmamış olanların ihtiyaç duyulan alanlarda, öğretmenliğe atanmaları halinde bu gibilerin adaylık dönemleri içinde yetişmeleri için Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

Hangi derece ve türdeki eğitim, öğretim, teftiş ve yönetim görevlerine hangi seviye ve alanda öğrenim görmüş olanların ne gibi şartlarla seçilebilecekleri yönetmelikle düzenlenir.

Madde 46- Öğretmenlikte yurdun çeşitli bölgelerinde görev yapmak esastır.

Hizmet bölgeleri ve ihtiyaçlara göre bu bölgelerarası yer değiştirme esasları yönetmelikle düzenlenir.

VI – Öğretmenlerin hizmet içi yetiştirilmesi:

Madde 48 – Öğretmenlerin daha üst öğrenim görmelerini sağlamak üzere yaz ve akşam okulları açılır veya hizmet içinde yetiştirilmeleri maksadıyla kurslar ve seminerler düzenlenir.

Yaz ve akşam okulları öğretmen yetiştiren kurumlarca açılır; bunlara devam ederek yeterli krediyi dolduran öğretmenlere o kurumun belge veya diploması verilir.

Milli Eğitim Bakanlığınca açılan kurs ve seminerlere devam edenlerden başarı sağlayanlara belge verilir. Bu belgelerin, öğretmenlerin atama, yükselme ve nakillerinde ne ölçüde ve nasıl değerlendirileceği yönetmelikle düzenlenir.

Öğretmenlerin hizmet içi kurslara katılmaları onların kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Alanlarına hakim olan öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimi daha sağlıklı olmaktadır.

VII – Yurt içi ve yurt dışı yetişme imkanları:

Madde 49 – Yurt içinde ve dışında daha üst öğrenim yapmak veya bilgi, görgü ve ihtisaslarını arttırmak isteyen öğretmenlerin belli şartlarla, aylıklı veya aylıksız izinli sayılmaları sağlanır; bu şartlar, milli eğitimin ihtiyaçları göz önünde tutularak, hazırlanacak yönetmelikle belirtilir.

VIII – Öğretmen konutları:

Madde 50 – Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde, özellikle mahrumiyet bölgelerinde görevli öğretmenlere konut sağlanır.

Öğretmenlere konut sağlanması özellikle mahrumiyet bölgelerinde öğretmenleri rahatlatmaktadır. Öğretmenler hem maddi anlamda hem de diğer meslektaşlarına yakın olmaktan dolayı mutlu olmaktadır.

4.2. Milli Eğitim Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunda Öğretmenlik

1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanununun 64.maddesine göre öğretmenler kendilerine verilen sınıfın ya da şubenin derslerini, programda belirtilen esaslara göre planlamak okutmak, bunlarla ilgili uygulama ve deneyleri yapmak ders dışında okulun eğitim-öğretim ve yönetim işlerine etkin bir biçimde katılmak ve bu konularda kanun yönetmelik ve emirlerde belirlenen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

- “Türk Milli Eğitimin Amaç ve İlkeleri doğrultusunda,
- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenimlere hazırlamak
- Öğrencilere Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye cumhuriyetinin anayasasına ve demokrasinin ilkelerine insan hakları, çocuk hakları ve uluslar arası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma başkalarının haklarına saygı duyma görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırma.
- Öğrencilerin milli evrensel kültür değerlerini tanımalarını benimsemelerini geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak
- Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu yurttaşlar olarak yetiştirmek
- Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, eğitsel, bilimsel, sportif ve sanatsal etkinliklerle millî kültürü benimsemelerine ve yaymalarına yardımcı olmak,
- Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak
- Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak kişisel sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için gerekli bilgi ve beceri,

sağlıklı beslenme ve yaşam tarzı konularında bilimsel geçerliliği olmayan bilgiler yerine, bilimsel bilgilerle karar verme alışkanlığını kazandırmak,

- Öğrencilerin becerilerini ve zihinsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü gelişmelerini sağlamak,
- Öğrencileri kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, teknolojiyi etkili biçimde kullanabilen, planlı çalışma alışkanlığına sahip estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olarak yetiştirmek,
- Öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanıtmak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönleltmek,
- Öğrencileri derslerde uygulanacak öğretim yöntem ve teknikleriyle sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklerle kendilerini geliştirmelerine ve gerçekleştirmelerine yardımcı olmak,
- Öğrencileri ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, verimli, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilen bireyler olarak yetiştirmek,
- Doğayı tanıma, sevme ve koruma, insanın doğaya etkilerinin neler olabileceğine ve bunların sonuçlarının kendisini de etkileyebileceğine ve bir doğa dostu olarak çevreyi her durumda koruma bilincini kazandırmak,
- Öğrencilere bilgi yüklemek yerine, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma yöntem ve tekniklerini öğretmek,
- Öğrencileri bilimsel düşünme, araştırma ve çalışma becerilerine yönleltmek,

- Öğrencilerin, sevgi ve iletişimin desteklediği gerçek öğrenme ortamlarında düşünsel becerilerini kazanmalarına, yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak,
- Öğrencilerin kişisel ve toplumsal araç-gereci, kaynakları ve zamanı verimli kullanmalarını, okuma zevk ve alışkanlığı kazanmalarını sağlamak,
- İlköğretim kurumlarının amaçları doğrultusunda öğrencileri eğitmek öğretmenin temel görevidir.

Yukarıdaki maddelerin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuç şudur. Mevzuat öğretmenlere çok büyük sorumluluklar yüklemiştir. Kendisi ile barışık olmayan mutlu olmayan bir öğretmen mevzuatın kendisine verdiği görevleri yerine getiremeyecektir. Ulu önderin söylemiş olduğu gibi yeni nesli yaratma misyonu ile görevli öğretmen kendisi ile barışık değilse kendisi gibi karamsar ve mutsuz nesiller yetiştirir

5. ÖĞRETMENİN GÖREVLERİ

Öğretmenlik devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.⁹⁰

Öğretmenlik diğer mesleklerden farklılıkları olan bir özelliktir. Öğretmenin görevlerini layığıyla yerine getirebilmesi için sadece mesleki alan bilgisi yeterli değildir. İyi bir öğretmen olmanın ilk şartı iyi bir insan olmaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütün öğretmenlerce yerine getirilmesini istediği görevleri şöyle özetleyebiliriz.⁹¹

⁹⁰ M.E.T.K 1973

⁹¹ Bilgen, H. N., "Öğretmenin Görev ve Bazı Sorunları", Çağdaş Eğitim Dergisi ,Sayı:131, 1998, İstanbul

- Mesleklerle ilgili yayınları okuma
- Yeni öğretim yöntemi ve teknikleri izleme
- Araştırma, uygulama ve deney yapma
- Okul ve çevre arasında verimli ilişkiler kurma
- Her türlü araç ve gereçten yararlanma
- Sosyal etkinlikleri düzenleme
- Eğitim-Öğretim ve üretim yapma

Eğitim ve öğretimin temelini oluşturan eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olan öğretmen görevlerinden dolayı eğitimde stratejik bir öneme sahiptir. Öğretmen ayrıca eğitim ortamının oluşturulması için gerekli psikolojik ve fiziksel koşulları da sağlamalıdır. Eğitim sisteminin diğer değişkenlerinden olan öğrenci, okul, program, eğitim ortamı, eğitim yönetimi aile ve çevre gibi etmenleri bütünleştirmek de öğretmenin görevleri arasında yer alır.

Eğitim öğretimde istenilen başarı verimliliği elde etmek için öğretmenden beklenen bazı görevlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Öğretmenden beklenen; görevlerini bilen derslerini planlayabilen ve nasıl öğretileceğini bilen, öğrencilerinin öğrendiklerini değerlendirebilen, öğrenci-öğretmen ilişkilerini yönetebilen, okulda ve toplumdaki konum ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren bir meslek elemanı olduğunun bilincinde olmasıdır. Öğretmenin temel dört görevi; öğretme, idare ve yönetim, meslek-konu alanı uzmanlığı ve öğrenci danışmanlığıdır.⁹²

Öğretmenlik öğretme etkinliğinin baskın olduğu bir meslek olduğu için öğretmenin alanı ile ilgili bilgilere hakim olması ve bilgileri öğretme konusunda başarılı olması gerekmektedir. Öğretmenler kalabalık öğrenci gruplarının olduğu sınıflarda da görev yapmak durumundadır. Zor koşullar altında da görevlerini gerçekleştirebilmek öğretmenliğin bir sanat olduğunu ortaya koymaktadır.

Sınıfta öğrencinin mutlu olması, sürece katılımı ile sağlanır. Şu halde öğretmen öğrencilerini kendi var oluşsal gerçekliği içinde algılayabilmelidir. Öğrencinin bireysel var oluşunun gereklerini yaşayabilmesi için sınıfta empatik bir

⁹² Özyurt, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Adapazarı, 1999, s.19.

iletişim örüntüsü oluşturulmalıdır. Sorumluluk alan paylaşılan tartışan eğlenen öğrenen kısaca yaşayan öğrenci tipini yaratmak için canlı bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır. Bunun için öğrencilerin fark edilmesi gerekir. Fark etmek, öğrencilerin öğrenme kapasitelerini ilgilerini duygularını bilmeyi tanımlar. Öğretmen fark etme duyarlılığına sahipse öğrencilerce fark edilir. Böylece oluşan bağlılık ve sevgi ilişkisi öğrencinin güdülenmesini ve başarısını olumlu yönde etkiler.⁹³

Görevlerini özümsemiş ve öğretmenlik mesleğini layıkıyla yapan bir öğretmen eğitim ortamını düzenlerken program içeriklerini ve amacı belirlerken eğitim etkinliklerini değerlendirirken öğrenci beklenti ve görüşlerini dikkate almalıdır. Öğretmenin görevlerinden biri de her öğrencisini özel olarak tanıyarak imkanlar doğrultusunda öğretimin bireyselleşmesini sağlamaya çalışmak olmalıdır.

Öğretmenlerin öğrenmeyi sağlamadaki temel görevleri ve bu görevleri yerine getirirken yapmaları gereken işlemler şunlardır.⁹⁴

- Öğretim Planlarının Hazırlanması: Formal eğitim planlı bir süreçtir. Öğretmenler bu sürecin başında öğrencilere hangi davranışları hangi kapsamla nasıl kazandıracaklarını planlamaları gerekir.

- Öğretimi Sağlama: Öğretmenin öğretme öğrenme sürecinde en önemli görevi öğrenme yaşantıları düzenleyerek öğrenmeyi sağlamaktır. Araştırmalar etkili bir öğretmenin öğretim sırasında şu işlemleri gerçekleştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

1. Derse bir önceki öğrenilenleri ve ön koşul bilgileri özetleyerek başlama
2. Hedefleri öğrencilere duyurma
3. Yeni materyalleri küçük adımlarla ve her adımdan sonra uygulama yaptırarak sunma
4. Detaylı açıklama yapma
5. Çok sayıda soru sorma ve öğrencilerin kavrama düzeylerini kontrol etme
6. İlk uygulamalarda öğrencilere rehberlik etme
7. Öğrencilere sistematik dönüt düzeltme sağlama

⁹³ Aydın, A., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2008, s.21

⁹⁴ <http://tef.selcuk.edu.tr/salan/sunbul/f/f2.pdf> (17.10.2009)

8.Öğrencilere sınıfta yapacakları alıştırmalar verme ve bunları kontrol etme

Öğretmenlerin öğrencilerin sınıf içinde mutlu ve başarılı olmalarını sağlamanın yanı sıra öğrenci velilerine ve dolayısıyla topluma karşı da sorumlulukları vardır. Öğrencinin sağlıklı bir kişilik gelişimi göstermesinde ve okul başarısında salt okul idaresi ve öğretmenin etkisi yeterli olmaz. Tam bir mutluluk ve öğrencinin sağlıklı gelişimi için öğretmenlerin öğrenci velileriyle iletişim kurması ve onların bilgilerinden yararlanması son derece önemlidir.

Eğitimdeki değişimin rolü büyük oranda öğretmenlerden geçmektedir. Bu değişim yolunda değişimin öncüleri olacak öğretmenlerden öğrencilerin öğrenmelerini zenginleştirmek için öğrenmeyi öğrenen eleştirel düşünen bilgi gereksinimlerini belirleyebilen ve bilgiyi sentezleyebilen kendi kendini değerlendirebilen bireyler olmalarına yardımcı olmaları beklenmektedir. Eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmenin bu bağlamda değişen rol ve sorumluluklarını altı şapkalı düşünme tekniğini kullanarak bir düzene sokmalı ve bu rolleri belirli bütünlük ve düzen içerisinde kullanmalıdır. Öğretmen sahip olması gereken altı şapkasını duyguları, bilgileri, mantığı ve yaratıcılığı ile bütünleştirerek kullanır. Her biri öğretmene farklı bir rol yükleyen bu şapkalar bir bütünü oluşturan parçalardır. Bu altı şapkayı şu şekilde sıralamak mümkündür⁹⁵

- | | |
|----------------------|---------------------------|
| 1.Öğrenen Öğretmen | 2.Bilgiyi Üreten Öğretmen |
| 3.Girişimci Öğretmen | 4.Rehber Öğretmen |
| 5.Sosyal Öğretmen | 6.Tasarımcı Öğretmen |

Eğitim ve öğretimin temelini oluşturan öğretmen eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olduğu için stratejik bir öneme sahiptir. Öğretmen ayrıca eğitim ortamının oluşturulması için psikolojik ve fiziksel koşulların da iyi olmasını sağlamalıdır. Öğretmen etkili bir eğitimi gerçekleştirmek için eğitim sisteminin öğrenci, okul, program, eğitim ortamı, eğitim yönetimi aile ve çevre olarak sıralanabilecek sistemin diğer değişkenlerini bütünleştirmekle sorumludur.

⁹⁵Kabakçı, I.,Odabaşı, H., “Bilgi Toplumunda Altı Şapkalı Öğretmen”, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.1, 2003, s.98.

İyi bir öğretmende bulunması gereken mesleki ve eğitsel nitelikler şu şekilde sıralanabilir.⁹⁶

- Her biri farklı türde düşünme süreci gerektiren farklı tip sorular sorma yeteneğine sahip olmak.
- Belli tip öğrenci davranışlarını pekiştirme yeteneğine sahip olmak
- Öğretim ortamını öğrenci katılımını sağlayacak bir biçimde çeşitlendirme yeteneğine sahip olmak
- Film projektör vb teknolojik araçlardan yararlanma yeteneğine sahip olmak
- Öğretim malzemesinin uygunluğunu değerlendirme yeteneğine sahip olmak
- Bir dersin ya da ünitenin hedeflerini öğrenci davranışlarıyla tanımlama bilgisine ve becerisine sahip olmak
- Öğrencilerin neye dikkat ettiğini tanıma ve bu bilgiyi davranışı çeşitlendirme yeteneğine sahip olmak

Öğrenciler öğretmenlerinin tutum ve davranışlarından ve öğretmenlerinin kişisel özelliklerinden fazlasıyla etkilenmekte bir çok öğrencide öğretmenlerinin olumlu ve olumsuz özelliklerini model almaktadır. Öğretmenler sahip oldukları mizaç ve karakteri değiştiremezler fakat öğretmenlerin mesleki anlamda başarılı olabilmek için kendilerinde bulunması gereken kişisel özelliklerin neler olduğunu bilmeleri öğretmenleri doğru yola ulaştırabilir. Öğrenciler gündelik yaşamlarının yaklaşık olarak dörtte birini öğretmenleri ile geçirirler. Öğretmenler öğrencilerin sadece öğretim etkinliklerinden değil sınıf içindeki diğer davranış ve yaşantılarından

⁹⁶ Ünal, A., Ada, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2002, s.52

da sorumludur. Kısaca söylemek gerekirse öğretmenler öğrencilerin yaşamında güçlü birer modeldirler.

Öğretmenliğin en kaçınılmaz noktalarından biriside öğrencilerin gözünde model olmaktan kaçış yolunun olmamasıdır. Buradaki modellik sahnedeki top modellik gibi değilse de öğretmenler öğrencilerin gözünde her an podyumda gibidirler. Davranışları giyimleri tavırları jestleri mimikleri gülüşleri kısaca her açıdan öğrencilerin analiz alanı içindedirler. Öğretmenlerin tüm bu yönleriyle oluşturdukları model öğrenciler üzerinde söyledikleri her şeyden daha etkindir. Beden dilinin inandırıcılığı dilin inandırıcılığından (yani konuşmaktan) daha kuvvetlidir. Bu açıdan söylediğimi yap yaptığımı yapma sözünün pratikte hiçbir anlamı yoktur.⁹⁷

Geçmiş dönemlerde öğrenciler hemen her şeyi okulda öğrenmekteydi. Günümüzde ise öğrenciler bilgilerinin büyük çoğunluğunu okulda değil okul dışında öğrenmektedirler. İnternet, televizyon, dershaneler ve sayısı çoğaltılabilecek birçok kaynak öğrencilere önemli bilgiler kazandırmaktadır. Bu durum sınıftaki öğrencilerin bilgi seviyelerinin birbirinden farklı olmasına yol açmaktadır. Çünkü öğrencilerin bilgi edineceği okul dışı kaynaklar öğretmenin denetiminde değildir.

Eskiden öğretmen öğrenci için hatta onun çevresi için tek bilgi kaynağıydı. Bugün bilgi kaynaklarının en etkilisi bile değil. Ancak öğretmenin bilgi kaynağı olma dışındaki fonksiyonları hızla gelişerek öğretmenlik mesleğine yeni boyutlar kazandırmıştır. Değişmesi gereken sadece müfredatlar değil öğrenme-öğretme sürecine bakış açımızdır. Okulun fonksiyonlarının yeniden belirlenmesi ve öğretmenlerin bu yeni fonksiyonları yerine getirecek şekilde yetiştirilmesidir. Toplumun okuldan beklentilerinin giderek arttığı ve çeşitli gelişmelerin sonucunda öğrenmenin yapısında meydana gelen değişimler sebebiyle öğretmenimizin görevi düne göre bugün daha da zorlaşmıştır.⁹⁸

Öğretmenlerimizin kendilerinden beklenen yeni rolleri ve görevleri yapabilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Özellikle hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler bu konuda öğretmenlere destek olacaktır. Kendisinden

⁹⁷ Özsoy , O., Etkin Öğretmen Etkin Öğrenci Etkin Eğitim, İstanbul, 2002, s.73.

⁹⁸ Ekinci,Y., Eğitim Üzerine Düşünceler, Ankara, 1994, s.126.

çok şey beklediğimiz öğretmenlerimizin yetiştirilmesi için gerekli her şey yapılmalıdır. Çünkü öğretmenlerimizi layıkıyla eğitmek geleceğimizi garanti altına almak demektir. Eğitim sistemi eğitim ortamı ve eğitim programları ne kadar mükemmel olursa olsun bunları değerlendirecek olan unsur öğretmendir. Bu yüzden öğretmenlerin yetiştirilmesine büyük önem verilmelidir.

Öğretme işinde öğretmene önemli görevler düşmektedir. Bunlardan biri de öğretmenin öğrencilerine düşünmeyi ve öğrenmeyi öğretebilmesidir. Düşünme yeteneği ve öğrenme becerisi gelişmeyen bir öğrenci bilgileri ezberlemekten öteye gidemez. İleride her hangi konuda bir fikir sahibi olması beklenemez. Fikir sahibi olmak ise insan olmanın başlıca ayırt edici özelliklerinden birisidir.

Öğretmenin öğrencilerle kurduğu ilişkiler farklı yer ve duruma bağlı olarak şekillenmektedir. Bu durumların boyutları olumlu ve olumsuz etkileri şu şekilde ifade edilmektedir.⁹⁹

Akademik: Yeni sunulan konunun öğrenci tarafından anlaşılması halinde ;öğretmen öğrenciye sabırla konuyu yeniden anlatabileceği gibi kırıncı davranışta da bulunabilir.

Yönetmel: Dersini tamamlayıp sınıfını temiz bırakan bir öğrenciye öğretmen gülümseyeceği veya teşekkür edebileceği gibi dağınıklıkla ilgisi olmayan bir öğrenciyi de azarlayabilir.

Toplumsal: Öğrencileriyle hafta sonları ne yaptıkları ile ilgili sohbet edebileceği gibi öğrencilerin hobilerini ailesini veya kültürünü küçümseyebilir.

Beklentiler: Öğrencileriyle ilgili olumlu nitelik ve başarı beklentisinde olabileceği gibi öğrenciden düşük başarı bekleyebilir. Çalışmaların veya davranışlarının sürekli olumsuz yönlerini göz önüne alabilir.

Ev/Okul/Toplum

⁹⁹Celep, C., Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama, Ankara, 2008, s.70.

Öğrencinin ait olduğu toplulukla ve ailesi ile olumlu ilişkiler kurabileceği gibi öğrencinin değer ve inançlarına ilgisiz de kalabilir.

Bireysellik

Öğrenciyi eşsiz bir birey olarak görebileceği gibi sınıftaki öğrencilerin hepsini bireysel farklılıklarını dikkate almadan tek bir birey gibi de kabul edebilir.

Öğretmenin öğrencilerle iletişimi daha çok sınıfta olmaktadır. Öğretmenler derste çeşitli davranış biçimleri sergilerler. Bu davranış biçimleri onların kişilik özellikleri dünya görüşleri ve mesleki donanımları ile ilişkilidir. Öğretmenin dersteki davranış biçimleri genellikle üç kısımda incelenmektedir. Bu davranışların her biri farklı özellikler gösterir. Özellikle öğrenciyi etkilemesi bakımından bu davranış biçimleri çok önemlidir.

6. FARKLI ÖĞRETMEN YAKLAŞIMLARI

6.1. Otokratik Yaklaşım

Otoriter öğretmenler dersin tek yöneticisidirler. Dersin hazırlanması ve yürütülmesinde bir tek sorumlu kişi öğretmendir. Otoriter öğretmenler ders sırasında öğrencilerden kayıtsız şartsız itaat ister. Dersi yürütürken kırık notla tehdit ceza vermek sınıfta bırakmak dövmek idareye vermek gibi tehditlere sık sık başvurur.¹⁰⁰

Otoriter davranışlar öğrencinin ders sırasında disipline olmasını sağlayabilir. Fakat öğretmenin dersteki bağlayıcı davranışı ortadan kalktığı an öğrencilerin disiplin dışı davranışları dikkati çeker. Öğrenciler dersin öğretmenin olumsuz tavırlarından dolayı o derse karşı ilgi duymamakta ve dersin bir an önce bitmesini istemektedir. Öğretmen dersi öğrencilere sorumluluk vererek işlemek yerine sınıfta öğrencilerin pasif hale getirerek dinleyenleri ezberciliğe yöneltmektedir.

¹⁰⁰<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/519/6509.pdf> (21.11.2009)

Otoriter yaklaşıma göre sınıfın kontrolü öğretmenin sorumluluğundadır. Öğretmenin temel görevi öğrencinin olumsuz davranışlarını denetleyerek ona bu tür davranışlarını düzeltecek sağaltıcı dönütler vermektir. Bu amaçla öğretmen sınıf içi ilişkileri düzenleyen kural ve prosedürleri belirleyerek öğrencilerine duyurmalıdır. Bu tür kural ve prosedürlerin belirlenmesinde öğrencilerin katılımı karmaşa ve belirsizlik yaratmaktan başka hiçbir amaca hizmet etmez. Bu nedenle öğrenciler kural koyma sürecinin dışında tutulmalıdır.¹⁰¹

Öğretmenin otoriter davranışları sınıfta gergin bir ortam yaratır. Gergin bir öğrencinin dersten yeterli verimi alması çok güçtür. Hedef öğrencinin başarısı olduğuna göre otoriter davranışların öğrenci üzerindeki etkileri olumsuz olabilmektedir.

6.2. Demokratik Yaklaşım

Sınıfta öğretmenle öğrenci arasındaki ilişkiler, öğrenmenin ve eğitimin temelini teşkil eder. Söz ve eyleme dayalı bu ilişkiler iyi ise, sınıfta olumlu bir öğrenme atmosferi oluşur; ilişkiler kötü ise, sınıfın öğrenme atmosferi giderek bozulur ve eğitim amacına ulaşmaz. O hâlde sınıftaki eğitici ortamın büyük ölçüde öğretmenin davranışlarına bağlı olduğu söylenebilir. Öğretmen davranışlarının niteliklerini inceleyen birçok çalışma vardır. Öğretmen davranışları özelliklerine göre temel olarak iki yönde ele alınmaktadır. Birinci yöndeki davranışlar öğrencide sevgi, saygı ve yaklaşma yaratırken, ikinci yöndeki davranışlar ise endişe, korku ve uzaklaşma yaratır. Dolayısıyla birinci türdekiler demokratik, ikinci türdekiler otokratik bir öğretmenin davranışları olarak nitelendirilmektedir. Bu sınıflandırmaya göre ideal bir öğretmen demokratik öğretmen tanımı içine girmektedir.¹⁰²

Demokratik bir öğretmen alan bilgisi ve kişiliğinin öğrenci üzerinde bıraktığı etkilerle öğrencilerin saygısını kazanır. Sınıf ortamındaki otoritesi korkuya değil saygı ve sevgiye dayanır.

¹⁰¹ Aydın, A., Sınıf Yönetimi, ,2009, s.224.

¹⁰² http://www.ogretmen.info/ogretmenlik_ideal_ogretmen_.asp (16.09.2009)

Demokratik öğretmen farklılıkların farkındadır. Farklılık olması ve teşvik edilmesi gereken bir olgudur. Demokratik öğretmen öğrencilerinin farklılıklarını bir zenginlik olarak görür; kınamaz, yargılamaz, kızmaz. Bu tür bir algı içinde yetişen öğrenci yaşamın içindeki farklılıkları destekler, farklılıklardan rahatsız olmaz. Demokratik öğretmen sosyal bir varlık olmanın gereği olarak sosyal birlikteliğe destek olur. Grup çalışmalarına iş birliğine önem verir. Demokratik öğretmen farklı insanlarla birlikteliğin yaşamı anlamlandırmanın yegane yolu olduğunun bilincindedir. Bir arada yaşamının ve etkinlikte bulunmanın hazzını kazandırır. Böylece sosyal kutuplaşmanın önüne geçmiş olur. Demokratik öğretmen kurallara ve ilkelere önem verir. Hukukun üstünlüğünü sınıfta da yerleştirir. Kararları öğrencileri ile birlikte alır ve kuralların herkese eşit olarak uygulanmasının teminatı olur. Demokratik öğretmen seçme özgürlüğünün insanı insan yapan en temel faktör olduğunun farkındadır. Sınıfta kararları alırken görüş alır, oylama yapar, tercihlere saygı duyar. Demokratik öğretmen istenmeyen davranışları ceza yoluyla çözmeye çalışmaz, anlamaya yol göstermeye ve hatanın tekrarlanmamasına çalışır.¹⁰³

Demokratik davranışın öğrenciye birçok olumlu etkisi vardır. Öğretmenin demokratik davranışları öğrencinin kendisine karşı güven duygusu geliştirmesine yol açar. Bu sayede öğrenci derse karşı daha ilgili ve istekli olur. Öğrenci aktif olarak dersin işlenişinde görev aldığından sorumluluk duygusu ve kendine güven duygusu gelişir. Öğrenci sadece öğretmen yanında olduğunda değil kendi başına olduğunda da kontrolünü kaybetmez. Oto kontrolü gelişmiştir.

Okul ve sınıf ortamında demokratik bir yaklaşım işe koşulmalıdır. Okul, sınıf kol başkanları seçimle belli bir süre için iş başına getirilmeli; bu görevleri yapanlar yaptıklarını sınıfa okula sunmalı hesap; vermeli; ibra edilmelidirler. Yani her öğrencinin bu elvermiyorsa çok sayıda öğrencinin okul ve sınıf yönetiminde seçimle görev ve sorumluluk alması sağlanmalıdır. Belli dönemlerde sene ya da dönem sonlarında öğrenci veli öğretmen yönetici denetmen ve uzmanlardan eğitim ortamı hakkında eleştiri alınmalı bunlardan yerinde olanlar işe koşulmalı böylece sistemin işlemesi için dönüt sağlanmalıdır.¹⁰⁴

¹⁰³ http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_327.pdf (16.09.2009)

¹⁰⁴ Sönmez, V., Sevgi Eğitimi, Ankara, 2003, s.109.

6.3. Liberal Yaklaşım

Liberal öğretmen için kurallar hiç önemli değildir. Özgürlükçü öğretmen kuralların esnek ve değiştirilebilir olduğunu düşünür. Öğrenci her konuda özgürdür. Derse katılıp katılmama da öğrencinin isteğine bağlıdır. Sınıfta işlenecek konularla ilgili önceden plan ve program yapılmasına ihtiyaç yoktur. Daha çok günlük yaşam için gerekli bilgilere yer verilir.

Liberal (özgürlükçü) öğretmenin eğitim anlayışı ile ilgili maddeler şöyle sıralanabilir.¹⁰⁵

- Zorunlu eğitim bir tür esarettir. Öncelikle eğitim ve öğrenim sürecini bir mekana bağımlı kılar, bu anlamda okul eğitimi aslında bir tür yalıtma ve hapis uygulamasıdır.
- İçinde bulunanlara biçimsel olarak tek tip giysiyi içerik olarak da benzer-eş tutum ve davranışları dayatır. Diğer yandan uymayanlar için cezayı ve çeşitli yaptırımları gerektirir.
- Uygulanmasında egemenlik, disiplin, tek tiplilik anti demokratiklik, dogmacılık, ikna, özgürlüğün kısıtlanması gözetleme en temel unsurlardır.
- Zorunlu eğitim çocuğun geleceğini bizim kendimiz için belirlememiz demektir. İnsanlar ancak mutlu olduklarında kendilerini gerçekleştirebilirler.
- Eğitimin sürekliliği konusunda otoriter dayatmacı bir zorunluluk olmalıdır. Okullar bir mesleği değil temelde insan olmayı öğretmelidir.

7. ÖĞRETMENİN ROLLERİ

Belli bir statüye ilişkin davranış kalıplarına rol denir. Öğretmenin rolleri okulda göstermesi gereken roller ve okul dışında göstermesi gereken roller olarak

¹⁰⁵ <http://alternatifegitim.blogcu.com/159277/>: (17.09.2009)

sınıflanabilir. Öğretmenin sınıf etkinlikleri bakımından rollerine ilişkin davranışları şöyle sıralanabilir.

- Öğrencilerin güdülenmesi
- Sınıf etkinliklerinin planlanması
- Öğrencilerin bilgilendirilmesi
- Öğrencilerin disipline edilmesi
- Öğrencilere danışmanlık yapılması
- Öğrencilerin güdülenmesi

Yapılan bir çalışmada öğrenci merkezli öğretmen rolleri saptanmıştır. Bu roller şöyle sınıflandırılmıştır.¹⁰⁶

Öğrenmeyi Sağlama Rolü: En önemli öğretmen rolüdür. Bilgiyi öğrencilere aktaran öğrenme etkinliklerini yönlendiren rehberlik eden öğretmenin bu rolü gerçekleştirebilmesi için kendine güveni tam olmalıdır.

- **Sınıfı Yönetme Rolü:** Öğretim hedeflerine ulaşabilmek için öğrenme ortamının yaratılması korunması ve yönetilmesi etkinliğidir.
- **Aile Üyeliği Rolü:** Bu rol özellikle okulöncesi ve ilköğretimin ilk sınıflarında daha yaygın olarak görülmektedir. Öğretmenin çocuğun ailesinden biriymiş gibi davranış göstermesidir.
- **Güven Verme Rolü:** Öğretmenlerin öğrencilere arkadaşça davranması ve onların her konuda öğretmene güven duymalarıdır.
- **Mesleki Ustalık Rolü:** Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlilik alanlarına sahip olan bir öğretmenin oynadığı roldür.
- **Toplumsal Liderlik Rolü:** Öğretmenin rolü özellikle okul aile işbirliği sırasında etkili bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Topluma uyum sağlayan dengeli yaşayan bireyler yetiştirmek öğretmenin en önemli görevlerinden biridir.

¹⁰⁶ Ünal, S.-Ada, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2001, s.56.

Sınıf yönetimi ile ilgili literatürde öğretmenin diğer rolleri arasında rehberlik, yargıçlık, işletmecilik gibi rolleri de yer almaktadır. Aslında öğretmenin tüm bu rolleri kapsayan en önemli ve tek rolünün liderlik olduğu düşünülmektedir. Öğretmenin başarılı bir lider olabilmesi için mevcut koşulların kendisinden ne beklediğini bilmekle yetinmemeli beklentilerin değişen koşullara ayak uydurarak daha da gelişmesine özen göstermelidir. Bunun için öğretmenin öğrencilerini tanıması anlamlı realist ve ulaşılabilir amaçlar doğrultusunda sınıfı bir orkestra şefi becerisiyle yönetebilmelidir.

Yönetim yazarlarının geniş bir bölümünün katıldığı öğretmen rollerine ilişkin ölçütler şöyle sıralanmaktadır.¹⁰⁷

- | | |
|---------------|-----------------|
| 1.Esneklik | 10.Çoğulculuk |
| 2.Tutarlılık | 11.İyimserlik |
| 3.Duyarlık | 12.Yaratıcılık |
| 4.İçtenlik | 13.Güvenirlik |
| 5.Farkındalık | 14.Duygusallık |
| 6.Sorumluluk | 15.Çok yönlülük |
| 7.Kararlılık | 16.Gerçekçilik |
| 8.İçindelik | 17.Katılımcılık |
| 9.Süreklilik | 18.Sevecenlik |

Günümüzde akademisyenlerin yaptığı çalışmalarda öğretmenlerin üstlenmesi gereken toplumsal çevre ile ilgili rollerin olduğu öne sürülmektedir. Bunlar toplumda yeni fikirlerin öncüsü olma toplumun gelişmesinde lider olma toplumun sahip olduğu kültürü koruma ve geliştirme gibi rollerdir.

Öğretmenin rolü onun öğretmenlik anlayışına dayanır. Bu anlayış zekadan çok eğitim ve deneyimin ürünüdür. Böyle bir anlayış öğretmenin mesleğe karşı olan tutumunu bir dereceye kadar belirler. Öğretmenin okul içindeki ve dışındaki öğelerle olan ilişkilerinde

¹⁰⁷ Aydın,a.g.k., s.213.

Öğretmenin davranışına yön verir. Öğretmenin rolünü etkileyen nedenlerden biri onun beklentileridir. Öğretmenlerin yöneticiler öğrenciler veliler çevre toplum ve devletten olan beklentileri okulun sosyal havasının bir parçasını meydana getirir. Bu bağlamda öğretmenin rolü çeşitli alt rollerin bir bileşimidir.¹⁰⁸

Genel olarak bakıldığında öğretmenin rolleri farklı başlıklar altında incelenmiştir. Fakat saptanmış bütün kriterler aynı noktada birleşmiştir. Öğretmen olarak görev alacak kişilerin mesleki ve kişisel anlamda pek çok özelliği kendilerinde bulundurmaları gerekliliğinin şart olduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplumların mutlu yarınları öğretmenlerin rollerini en iyi şekilde yerine getirebilmelerine bağlıdır. Bu ise öğretmenlerin kendilerini bir takım sorunlardan soyutlayarak işe güdülenebilmeleri ile mümkün olabilir. Bunun için de öğretmenlerin işe güdülenmesini sağlayacak maddi iyileştirmelerin bir an önce yapılması gerekmektedir.

8. ÖĞRETMENİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Eğitim en önemli ögesi olan öğretmenin diğer meslek gruplarında çalışan kişilere göre daha seçkin özelliklerinin bulunması gerekmektedir. Öğretmende bulunması gereken kişilik özellikleri alt başlıkta incelenecektir.

8.1. Öğretmenin Kişilik Özellikleri

Öğretmenlik mesleği öncelikle kişinin çocukları ve mesleğini sevmesini gerektirir. Çocukları ve öğretme işini sevmeyenler iyi bir öğretmen olamazlar. Öğrencilerini seven öğretmen öğrencileriyle sıcak ve olumlu ilişkiler kurar, öğrencileri arasında ayırım yapmadan her öğrencisinin başarılı olmasını ister ve bunun için çaba gösterir. Öğretmenlerin çocuklarla birlikte olmaktan hoşlanması, onların tutum ve davranışları karşısında hoşgörü ve sabır göstermesi, anlayışlı olması son derece önemlidir.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Karşlı, a.g.k., s.44.

¹⁰⁹ Kiroğlu, K. "Bir Meslek Olarak Öğretmenlik", Eğitim Bilimine Giriş (Ed. Ö. Demirel, Z. Kaya) Ankara, 2009, s.345.

Öğretmenlik gönüllülük olmadan yapılabilecek bir meslek değildir.Öğretmenlik mesleğini başarıyla icra edebilmenin en önemli koşullarından biri öğretmenin mesleğini sevmesidir.

Öğretmenin kişisel özellikleri doğuştan beraberlerinde getirdikleri özelliklerdir.ve bu daha çok öğretmenlerin sanatçı kişiliğini sergiler.Öğretmen coşkulu, içten, esprili ve güvenilir olmalıdır. Bu özellikler öğretmenin güdüleyici bir kişilik yapısına sahip olduğunun göstergesidir. Coşkulu öğretmenler, konuları sunarken yaratıcıdır, güven verirler, esprileriyle öğrencilerin ilgilerini sürekli canlı tutmaya çalışırlar. Güdüleyen bir kişiliğe sahip oldukları için öğrencilerin başarılı olmalarına katkıda bulunurlar.İçten davranırlar, öğrencilerine karşı açıktırlar, sınıf içinde ve dışında iletişim kurmaya açıktırlar ve öğrencilerine karşı alaycı bir tavır takınmazlar.¹¹⁰

Öğretmenin olumlu kişilik özellikleri elbette ki öğretmenin mesleki başarısını olumlu yönde etkileyecektir. Kişilik özellikleri bakımından nitelikli olan bir öğretme öğrencileri tarafında daha fazla sevilir ve saygı görür.

Öğretmen şahsiyetine ait önemli özellikler duygularda dengeli oluş, ruh sağlığı, kişisel görünüş, sağlık, canlılık, doğruluk, dürüstlük, karakter, hoşsohbetlilik olarak belirtilmiştir. Öğretmenin kişiliğinin eğitim sürecinde çok önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Öğretmenin konuşma tarzı etkili olmasında etkindir. Öğretmenin ses tonu canlı olmalı, tavırları hoş ve sempatik olmalıdır. Öğretmenin kişiliğinde sıcaklık, duyarlılık, iste, empati gücü varsa daha başarılı olmaktadır.¹¹¹

Öğretmende bulunması gereken en önemli kişilik özelliklerinden biri de güler yüzlülüktür. Mizah duygusu gelişmiş öğretmenler öğrenmeyi daha eğlenceli hale getirirler.

İyi bir öğretmenin kişilik özellikleri şu şekilde sıralanabilir.¹¹²

- İşbirliğine yanaşan ve demokratik bir tutuma sahip olan
- Kişilere karşı olumlu düşünceleri olan
- Genelde görünüşü ve karakteri hoş, davranışları tutarlı olan

¹¹⁰ Demirel, Ö., Öğretme Sanatı, Ankara, 2009, s.2001

¹¹¹ Tezer, F., İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmenin Kişilik Özelliklerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi),İstanbul, 1998.

¹¹² Erbaş, N., Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri, (Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1998,

- Sabırlı, karşısındaki kişinin olumlu yanlarını görüp onları övmekten çekinmeyen
- Mizah duygusu olan ve tarafsız olan,değişen koşullara uyum sağlayabilen
- Bir konuyu bir gruba aktarırken yeter derecede coşkulu olan
- Telkin yeteneğine sahip, dikkatli olan ve kendine güvenen
- İşbirliğinden hoşlanan, demokratik eğilimli olan ve sevecen
- Çok çeşitli bilgilere sahip, adil ve tarafsız olmalıdır.

8.2. Öğretmenin Mesleki Özellikleri

Etkili öğretmenlerin bireysel özellikleri ve niteliklerinin yanı sıra mesleki bilgi ve becerilerine dönük nitelikler de çok önemlidir.Öğretmenlerin bu nitelikleri eğitim yoluyla kazandırılabilir; diğer bir anlatımla, öğretmenlik meslek bilgisinin teknik yönü bu yolla geliştirilebilir.öğretmenin göstermesi gereken mesleki özellikler şöyle sıralanabilir.¹¹³

- Öğretim etkinliklerini planlama:Öğretmenleri verimli ve etkili olabilmeleri için öğretim etkinliklerini çok iyi planlamaları gerekmektedir.
- Öğretim Yöntem ve Tekniklerinden Yararlanma:Öğretmenlerin verimli ve etkili olabilmesi için zengin yöntem ve teknik bilgisine sahip olması gerekmektedir.
- Etkili İletişim Kurma:İyi bir öğretmenin ipucu, pekiştireç, dönüt ve düzeltmeleri kullanmada çok etkili olması ve öğrencilerin derse katılımını sağlaması açısından da sınıf içi iletişim önemli bir nitelik olarak görülmektedir.
- Sınıf Yönetimi:Öğretmenin sınıf yönetiminde başarılı olabilmesi için öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamını yaratabilmesi gerekmektedir.
- Zamanı Etkili Kullanma:Etkili öğretmen, tüm öğrenme-öğretme etkinliklerini önceden planlayan öğretmendir.

¹¹³ Demirel, a.g.k.,s.202.

- Öğrenmeleri Değerlendirme:Değerlendirme, öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır.Etkili öğretmen eğitim sürecinin girişinde süreçte ve çıkışta değerlendirme yapmalıdır.

III. BÖLÜM

ÖĞRETMEN PERFORMANSININ MUTLULUKLA İLİŞKİSİ

1. ÖĞRETMENİN PERFORMANSI

Öğretmenin performansını olumlu ve olumsuz yönde etkileyen bazı faktörler vardır. Hiçbir insan tüm kaygı keder ve sorunlardan tam olarak uzak kalmaz. Çünkü bu tür olumsuz duygular da yaşamın içinde var olan duygulardır. Kaldı ki bu tür duygular var olmasaydı mutluluğun fark edilmesi ve yaşanması çok zor olabilirdi. Bir insanın hayattan hep güzel şeyler beklemek yerine başına gelen kötü şeyleri de yaşamış bir tecrübe olarak algılaması ve bu tecrübelerden ders alması hayata karşı bakış açısını değiştirecektir. Bu bakış açısı ise öğretmenin performansını olumlu yönde etkileyecektir. Mutsuz ve isteksiz bir şekilde güne başlayan öğretmen ise olayların ve kişilerin olumsuz taraflarını görecektir. Bu bakış açısı ise öğretmenin okul içinde öğrencilerle ve diğer okul personeliyle olan ilişkilerini olumsuz etkileyecektir. Çevresi ile ilişkileri iyi olmayan öğretmenlerin mutsuz olması bunun sonucunda da mesleğinde başarısız olması kaçınılmaz bir sonudur.

Bir insanın mutlu yaşamayı yaşam biçimi haline getirebilmesi mutlu olması için mutluluğu engelleyen her şeyi kendi gücüyle çözmeyi ve aşmayı, sorunlarını çözmeyi başarması gerekmektedir. Buna ileride ya da gelecekte değil hemen şimdi başlaması gerekmektedir. Öğretmenlerin de meslek hayatlarında başarılı olabilmeleri için mutlu olmak için şu üç kuralı yerine getirmesi gerekmektedir.¹¹⁴

- Kendisinin gerçekten kim olduğunu, ne istediğini ve nasıl yaşamak istediğini yani ne yolla mutlu olabileceğini belirlemelidir.
- Bu hedefe ulaşabilmek için her gün neleri ve nasıl yapması gerektiğine karar vermelidir.
- Hayalinde yapmak istediklerini nasıl başardığını canlandırmalı,unu tahayyül etmelidir.Başarının kendiliğinden geldiğini görecektir.

Öğretmen ve öğrenciden her biri okul dışı faktörlerin okul hayatına olan etkilerini asgariye indirebildikleri ölçüde öğretmede ve öğrenmede başarılı

¹¹⁴ Kirschner, J., Mutlu Yaşama Sanatı, (Çev. A. Arıtan), İstanbul, 2004, s.22

olabileceklerdir. William James, “Bizler mutlu olduğumuz için gülümsemiyoruz, gülümsediğimiz için mutlu oluyoruz” der. Karşılıklı iletişimde kimi zaman bir tebessüm, bir güler yüz bile ancak uzun zaman konuşarak elde edeceğimiz sonuçtan çok daha fazlasını bize kazandırabilir.¹¹⁵

Öğretmenin mesleğini hafife almaması ve öğrencileri için önemli bir rol model olduğunu hiç aklından çıkarmaması gerekmektedir. Bu sorumluluk bilinci sayesinde okuldaki performansının kendi mesleki başarısı için, en önemlisi de öğrencilerin hayatları için ne kadar önemli olduğunun farkına varacaktır. Öğrenciler öğretmenlerini her açıdan inceler tüm yaptıklarıyla yakından ilgilenirler. Öğretmen bir gün içinde yüzlerce göz tarafından incelenmekte ve izlenmektedir. Öğretmenin davranışları bu sorumluluğu taşır nitelikte olmalıdır. “öğretmenin söylediğini yap yaptığını yapma” sözü öğretmenlik mesleği ile ilgili en talihsiz söylemlerden biridir. Öğretmen okul içinde ve dışında her zaman örnek davranışlar sergileme gayreti içinde olmalıdır. Örneğin sigara içmenin zararlarını anlatan bir öğretmenini sigara içerken gören bir öğrenci için öğretmenin sözlerinin hiçbir etkisi kalmayacaktır.

Entelektüel vasıflar deyince akla öğretmenin bilgisi, derse nasıl ve ne kadar hazırlandığı, bilgiyi aktarırken ne dereceye kadar net olduğu, öğrencilerinin nerelerde anlama/kavrama zorluğu çektiğini belirleme gelir. Ortak kanıya göre iyi/etkili bir öğretmen konusyla ilgili olan kavramları, gerçekleri işlemleri çok iyi bilir. Fakat bunları sadece bilmekle kalmayıp bu bilgileri derslerine açıklamalarına ev ödevlerine sınavlara sorularına ve sınıf içi etkinliklerine nasıl yansıtacağını da iyi bilir. Böylece iyi etkili öğretmen olmanın sadece doğuştan getirilen özellikler olmaktan çıkıp aynı zamanda sıkı bir çalışma disiplinli bir şekilde hazırlanmanın ürünü olduğu belli olmaktadır. Birçok araştırmanın bize ilettiği mesaj iyi bir öğretmenin hiçbir şeyi tesadüfe veya gelişigüze bırakmadığı, sorumluluklarının farkında olduğu ve onlara sıkı sıkıya bağlı kaldığıdır.¹¹⁶

Öğretmen performansını yükseltebilecek en önemli etken öğretmenin kendisidir. Okul yöneticisi, öğrenciler, ekonomik koşullar gibi sayısını arttırabileceğimiz çevresel şartlarında etkisi tartışılmaz. Mesleğini seven ve

¹¹⁵ Özsoy, O., Etkin Öğretmen Etkin Öğrenci Etkin Eğitim, İstanbul, 2002, s.73.

¹¹⁶ Kızıltepe, Z., Öğretim, İstanbul, 2004, s.188.

donanımlı bir öğretmen çevresel koşulları kendi istediği gibi yönetecek güce sahip olabilmelidir.

2. ÖĞRETMEN PERFORMANSININ MUTLULUKLA İLİŞKİSİ

Mutlu öğretmen kavramı ve öğretmenin nitelikleri pek çok farklı başlıkta ele alınabilir. Mutlu öğretmen kavramı ile örtüşen bazı kavramlar vardır. Mutlu öğretmen başarılı öğretmen iyi öğretmen ideal öğretmen gibi tanımlarla yaklaşık olarak aynıdır. Mutluluk soyut bir kavram olduğundan tanımları kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Mutluluk insanın hayattaki başarısının bir göstergesi ve sonucudur. Mutlu öğretmen ile örtüşen kavramlar kimi zaman öğretmenin kişilik özelliklerini kimi zaman sınıf içindeki tutum ve davranışlarını ve tanımlamışlardır.

Öğretmenlerin kendilerini işlerine verebilmeleri ve daha verimli çalışabilmeleri için belki de ilk çözüme kavuşturulması gereken mesleğin maddi çekiciliğini arttırmak olacaktır. Aldığı maaş ile ev kirası, elektrik parası, su parası v.b. ödemeleri yaptıktan sonra elinde kalan para ile ay sonunu nasıl getirebileceğinin hesabını yapmaya çalışan bir öğretmenin işine beklenen düzeyde güdülenmesi zordur. Bununla birlikte öğretmenin kişisel ve mesleki gelişme için ilgi duyduğu çeşitli etkinliklere (müzik, drama kursu gibi) katılmak veya ayda bir iki defa sinema ya da tiyatroya gitmek; kitap dergi gazete vb. almak ailesi ile birlikte dışarıda bir akşam yemeğine çıkmak; iyi bir tatil yapmak gibi para gerektiren gereksinimlerin olacağı da bir gerçektir. Bu tür gereksinimlerini karşılayamayan öğretmenlerin kendilerini işe vermeleri de güçtür.¹¹⁷

Ekonomik olarak tatmin olma kişinin performansını yükseltir. Kişinin işinden doyum almasına ve tatmin olmasına olanak verir. Gelişmiş ülkelerde öğretmenlerin işe güdülenmeleri için bazı faktörlerin paradan önemli olduğu görülmüştür. Bu faktörler takdir edilme saygınlık güven adil olunması olarak sayılabilir. Bunun nedeni gelişmiş ülkelerdeki öğretmenlerin maddi doyuma ulaşmış olmasıdır.

¹¹⁷ Sağlam, M., Sağlam, A., “Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz 2005, cilt.3, sayı.3, s.320.

Topluma yön veren öğretmenlerin ülkenin ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yetişmiş olmaları gerekir. Çünkü ancak öğretmenleri iyi yetişmiş mesleki ve kişisel yeterliliklere sahip toplumlar kalkınabilir. Öğretmenlerin başarıya olan inançlarının tam olması kendi performanslarını ve öğrencilerinin kendisine olan güvenlerini olumlu yönde etkilemektedir. Öğretmenler öğrencilerinin başarılarına karşı kayıtsız kalmamalı onları taktir edebilmelidir. Aksi halde öğrenci öğretmenin başarısından dolayı mutlu olmadığını düşünebilir, öğretmenine karşı inancı ve güveni sarsılabilir. Hedefleri olan öğretmenler her zaman daha mutlu ve başarılı öğretmenlerdir. Hedefleri olan öğretmenler öğrencilerinin hedef belirlemelerine yardımcı olabilirler. Öğrencilerine güvenir ve onlar için her zaman ileriye hedeflerler.

İyi bir öğretmenin nitelikleri, eğitim ve öğretimden neler beklendiğiyle çok yakından ilgilidir. Bilgi çağı diye nitelendirilen günümüzde iyi öğretmeni 'bilgi çağının öğretmeni' şeklinde ifade edecek olursak genel olarak aşağıdaki niteliklerden söz edebiliriz. Bilgi çağının temel niteliği bilgilerin hızla artması ve bu bilgilerin çabuk eskimesi olduğuna göre okul dönemi boyunca olabildiği kadar çok bilgi aktarma anlayışı ve kendisini sınıfın tek hakimi ve öğrencinin yegane bilgi kaynağı olarak gören öğretmenin yerini ihtiyacı olan bilgiye nasıl ve nerede ulaşabileceğini bilen araştırmacı hem kendisini hem de öğrencilerini bilgiye ulaştırmak için aktif çaba harcayan öğretmen tipine bırakmak zorundadır. İş birliğine açık olma paylaşma çağdaş bir öğretmenin nitelikleri olarak kabul edilebilir. Yaratıcılık çağdaş bir öğretmenin belki de en önemli özelliklerinden biridir. Öğretmenin samimi canlı neşeli ve öğrencilerinin sorunlarına duyarlı olması da çok önemlidir. Bunun içinde işini sevmesi günlük sorunlarını okulun dışında bırakabilmesi gerekmektedir. Tüm bu özelliklerin bir öğretilerde var olabilmesi için bireyin kendisini sevmesi ve işini yaparken mutlu olması gerekmektedir.¹¹⁸

Öğretmenlerin öğrencilerin gereksinimlerini karşılayan bilgi ve teknolojiye yeni gelişmeleri anlama ve öğretimi buna göre planlayıp düzenleyebilmesi için çağın gereklerini karşılayabilecek nitelikte yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu gereksinimleri karşılayacak nitelikte yetişmemiş ya da değişime ayak uyduramayan öğretmenlerin

118

yetersizliklerini fark etmeleri mutsuzluklarına yol açabilir. Başarılı öğretmenler kendi yeteneklerinin farkındadır. Bu farkındalık onu huzurlu ve üretken yapar. Böyle bir öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisi artarak performansı yükselir.

Öğretmenin kişiliği ile kişiliğinin öğretim yaşantılarına etkisi arasında tartışılmaz bir ilişki vardır. İnatçı çabuk kızan hoşgörülü olmayan kendini beğenmiş kibirli bir öğretmenle; demokrat, azimli, sabırlı, hoşgörü sahibi, bilgiye ulaşmayı bilen, mütevazı bir öğretmenin öğrencilerini etkilemekteki başarısı aynı değildir. Mütevazı, öğrencilerine karşı dostça tavırlar benimseyebilen, öğrencileri arasındaki farklılıkları zenginlik olarak gören bir öğretmen öğrenciler tarafından sevmekte ve saygı görmektedir.

Öğretmenlik Milli Eğitim Temel Kanununun öngördüğü gibi uzmanlık eğitimi ile kazanılan bir meslektir. Bilgide sevgi vardır; ancak soyut bilgi, bir alanda uzmanlık yeterli değildir, coşku da gerekir. Bunu sağlayan öğretmendir. Bilgiyi mutluluğun anahtarı olarak gören için ona yaklaşım elbette sevgiyedir. Bilgiyle beslenen sevgiyle de beslenmiş olur. O zaman denilebilir ki uzmanlık düzeyinde bilgi uzmanlığa eşit derecede sevgiyi de birlikte taşır. Ama bu düzeydeki sevgide öğretmen için eğitimci için yeterli değildir. Onun sevgisi çok yüce ve sonsuzluğa dönüktür öğretmenin sevgi deryasında çocuk ulus ve vatan apayrı erişilmez bir yer tutar. Bilgi ve sevgi kavramları eğitimciyle bütünleşmiştir. Onun kişiliğinin temel çizgileri olmuştur.¹¹⁹

Öğretmenin başarısında mesleki ve kişisel nitelikler tartışmasız bir öneme sahiptir. Öğretmenlik konusunda yazılmış yayınlar incelendiğinde mesleki ve kişisel nitelikler bakımından öğretmenlerde bulunması gereken özelliklerin genelde çağdaş ve mutlu bir insanın sahip olması gereken özelliklerle örtüştüğü görülmektedir. İyi bir öğretmenin sahip olması gereken niteliklerin başında anadilinin iyi kullanılması ve iletişim becerilerinin güçlü olması gelmektedir. İnsanlara, topluma hizmet etmeyi ve mesleğini seven öğrencilerine karşı güler yüzlü, hoşgörülü, iyimser, sevecen olabilen, sabırlı ve duygularını kontrol altında tutabilen, yaratıcı esnek sorun çözücü entelektüel, korku ve kaygılarından sıyrılmış, öğrencilerini beğenmede cömert, iyi

¹¹⁹ Ataünal, A., Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen, Ankara, 2003, s.35.

ilişkiler kurmada becerikli doğru ve yansız olan coşkularında durulaşmış duygusal yönden olgun enerjik sağlıklı öğretmen ideal bir öğretilerde olması istenilen kişisel niteliklere sahiptir.

Mesleğinde mutlu olmayan ve karşılaştığı meslek sorunlarını çözemeyen öğretmen gerilim içine düşerek uyumsuzluk gösterir. Böyle bir öğretmenin sınıfında görülen bazı belirtiler onun kötü uyum içinde olduğunu gösterir. Bu belirtileri genel olarak şöyle sıralamak olanaklıdır:¹²⁰

- Öğretmenin öğrencileri arasından şefkatini boşaltmak için gözdeleler, hıncını almak için kurbanlar seçmesi
- Öğretmenlik yetkesini ve bedensel gücünü öğrencileri korkutmak için kullanması
- Öğrencilerin olurundan fazla edilgin uysal olması bunun yanında öğrencilerin öğrenme için önemli olmayan işlerle uğraştırılması
- Bağırıp çağırarak sağlanan sınıf sessizliği
- Sınıfta öğrenmeyi engelleyen ve öğrenmeyle ilgili olmayan cezaların olumsuz eleştirmelerin uygulanması
- Konuların tartışmasız körü körüne öğretilmeye (ezberletilmeye) çalışılması
- Öğrencilerin duygularını anlatmalarının bastırılmış olması
- Öğrencilerin sınıfta konuşmaya cesaret edememesi
- Öğretmenin öğrencilerle sürekli alay etmesi
- Öğretmenin öğrencileri sürekli gülünç duruma düşürmesi

¹²⁰ Başaran, İ. E., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1978, s.206.

Öğrencinin eğitiminde en önemli çevre etmeni öğretmendir. Bazı öğretmenler öğrencinin gözünde anne babadan ve tüm diğer kişilerden üstündür. Böyle öğretmenlerin öğrencilerin üzerindeki eğitimle ilgili etkileri daha olumlu olmaktadır. Öğrenciler ekseriyetle öğretmenlerinden birini benzetmek için model seçmektedir. Öğretmenin model olabilmesi için olumlu niteliklere sahip olabilmesi gerekmektedir. Öğrenciler tarafından model alınabilecek öğretmenin öncelikle öğrenciyle kendisi arasında sıcak samimi bir dostluk havası yaratabilmesi gerekmektedir. Öğretmenin başarısını yükseltmek için sahip olması gereken özelliklerden ikincisi ise düzenli ve planlı çalışmadır.

Mutlu öğretmen yaşamındaki stres kaynaklarını kendisinden uzak tutmayı bilir. Bu sayede huzurlu ve üretken olur. Karşısına çıkabilecek problemlerin üstesinden gelebileceğine inanır. Bu inanç öğrencilerine olumlu bir şekilde yansır ve öğrencilerin öğretmenlerine karşı güven duymasını sağlar. Böylece öğretmenin performansı artarak öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkiler.

3. ÖĞRETMENİN ÇEVRE İLE İLİŞKİSİ

3.1 Yönetici-Öğretmen ilişkisi

Yönetici okulun amaçlarına ulaşması için okul için gerekli insan ve maddi kaynakların sağlanmasından ve bu kaynakların en verimli biçimde kullanılmasından sorumlu olan kişidir. Yönetici öğrencilere en yakın statü lideridir. Bu nedenle yöneticilerin öğrencilerin okulla ilgili sorunlarına eğilmesi ve onlara çözüm yolları bulması gerekir. Yönetici ile öğrenciler arasındaki ilişki çevrenin eğitim ve öğretim anlayışına göre değişir. Modern ve demokratik toplumlarda bu ilişki yerine göre arkadaşlık niteliğindedir. Geleneksel toplumlarda ise toplumdaki bireyler okul yöneticilerinin disiplinli ve otoriter davranışlara sahip olmasını beklemektedirler.¹²¹

Yöneticinin en önemli görevlerinden biri personelinin gelişmesini ve verimli olmalarını sağlamaktır. Bunun için öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre meslek içi eğitim kursları konferans ve seminerler düzenlemelidir.

¹²¹ Fidan, N., Erden, M., Eğitime Giriş, İstanbul, 1998, s.62.

Yönetici okulda yeterli verimi sağlamak için çalışanlarda çalışma isteği uyandırmalıdır. Bu isteğin temelinde insanların kendi gereksinmelerini doyurma arzusu yatmaktadır. Güdünün niteliği çalışanların gereksinimlerini giderici olmalı zorlayıcı bir nitelik olmaktan çok inandırıcı olmalıdır. Kişileri güdülemek için ya onlara ihtiyaç giderici olmayan sakınılması gerekli davranışlar açıklanmalıdır. Bunu terfi, takdirname, övme, sosyal statü sağlama gibi yollarla gerçekleştirmek olanaklıdır.¹²²

Öğretmen –yönetici ilişkisi eğitimde sonuca en çok etki eden etmenlerden biridir. Eğitimin olumlu ya da olumsuz olmasında öğrenci kalitesinin yüksek olmasında, öğrencinin ve öğretmenin okula uyumunda öğretmen-yönetici ilişkisi faktörünün çok önemli bir yeri vardır. Okul ve sınıf içinde disiplinin sağlanmasında öğrencilerin başarı ve mutluluğunda öğretmen-idareci ilişkisinin rolü küçümsenemez. Yöneticiler anlayışlı sevecen ve adil davranışlarıyla okulda çalışan tüm personelin başarılı olmasına yardım edebilir.

İdari makam ve unvanlar gelip geçicidir, kimseye senetlenmiş değildirler. Dolayısıyla insanlar bu makam ve unvanlara güvenerek kendilerini gurura ve kibre kaptırmamalı kraldan ziyade kralcı kesilerek insanlara tepeden bakmamalı zulmetmemeli ve onları huzursuz etmemelidirler. Sevgi hizmet ve adaleti benimsemelidirler. Korkutucu değil koruyucu vasıf takınmalıdırlar. Özellikle eğitim kurumundaki bir yönetici asıl mesleğinin öğretmenlik(eğitimcilik) olduğunu asla unutmamalıdır. Öğretmenlerine karşı anlayışlı davranmayı öğrencilerine karşı da pedagojik (çocuk) sevgisini asla kaybetmemelidir. Yöneticiliğin insan kaybetmek değil insan kazanma sanatı olduğunu asla unutmamalıdır. Kısacası ayırıcı değil birleştirici yıkıcı değil yapıcı olmalıdır.¹²³

Toplumsal yapıda hızlı değişimler olmaktadır. Bu değişimler eğitim sistemlerini ve bu sistemin yöneticilerinin rollerini etkilemiştir. Okul yöneticilerinin değişime ayak uydurabilmeleri gerekmektedir. Bunun için eğitim yöneticileri kendilerini geliştirmeye açık olmalıdırlar. Günümüz toplumu bilgi toplumdur. Öğrencilerin bilginin gücünden yararlanmayı öğrenmesi gerekmektedir.

¹²² Bilen, M.,a.g.k, s.9.

¹²³ Çelikkaya, H., Eğitim Sosyolojisi, İstanbul, 1998, s.95

Yöneticilerin üzerine düşen görev öğrencilere bilginin gücünden faydalanabilmeyi öğretecek ortamları yaratmaktır.

21.yüzyıl yöneticilerinden belli roller beklenmektedir. Bu roller geleneksel yöneticilik rollerinden farklılık göstermektedir. 21. yüzyılın yöneticisinin temel rolleri şunlardır.¹²⁴

- Değişimi yönetmek. Bugünün yöneticisi sanayi çağından bilgi çağına geçişin ortaya koyduğu büyük dönüşümü yönetmek zorundadır.21 yüzyılın yöneticisi işverenleri bu dönüşüm sürecine psikolojik olarak hazırlamalıdır. Geçmişteki bazı kavramlar önemini kaybetmiştir. Günümüzde çalışanlar rahat, güvenilir, durağan olmama kestirilememe ve yüksek zıtlık gibi kavramları yeniden tanımlamak zorundadırlar. Geleneksel iş gören yeni çalışma düzeninde sorun çözme karar verme deneme genel çevresel yenilikleri tanıma ve sürekli öğrenme beceri ve davranışlarını kazanmaya çalışmaktadır.

- Esnek bir yapı kurma. Değişmenin karmaşıklığı iş görenin zihinsel ve fiziksel gücünü aşındırmaktadır. Yönetici iş görenlerin değişmeye karşı tepkilerini giderecek ve onların beklentilerini karşılayacak esnek bir yapı kurmalıdır. Yöneticiler iş görenlerin yeni gerçeklere göre ihtiyaçlarını karşılamalı özellikle değişme sürecinde duyguları asla sıkı denetim altında tutmamalıdır. Kaos ve değişimin doğasında düzen ve düzensizlik ilkeleriyle birlikte kestirme ve durağanlığın çözümlenmesine ihtiyaç vardır.

- Sistemin Dinamikleştirilmesi. Sanayi çağında başarılı örgütler güçlü dengeyi kuran örgütler olarak görülmüştür. Yönetici eskiden taklit ve yarışma stratejisini kullanarak durağanlığa dayalı bir denge kurmaktaydı. Oysa ki bugün karmaşıklık ve yarışmanın artmasıyla birlikte örgütlerin yenileşme kapasitesi ön plana çıkmaktadır.

- Bugün Ve Gelecekte Düzen Ve Düzensizliği Yönetme. Kaos teorisine göre kendi kendine örgütlenme ilkesi yöneticilerin daha çok yönlendirme yapmasını gerektirmektedir. Yönetici zorunlu değişme ile düzeni koruma arasında denge kurmaya yönelik kritik bir rol oynamaktadır. Gerçekten günümüzün yöneticileri

¹²⁴ Çelik,V., “Geleceğin Okul Yöneticisinin Liderlik Özellikleri”, VII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya, 1998, s.711.

düzen düzensizlik, basitlik ve karmaşıklık kestirebilme ve kestirememe durağanlık ve dinamiklik arasındaki paradoksları giderecek bir esnekliğe sahip olmalıdır. Geleceğin örgütlerinde düzen ve düzensizlik kestirebilme ve kestirememe durağanlık ve dinamiklik bir arada bulunacaktır.

- Öğrenen Organizasyonu Oluşturma Ve Yaşatma. Öğrenme örgütlerin bilgi çağında kendi kendine örgütlenmenin kilit bir kavramı olarak ortaya çıkmıştır. Geleceğin yöneticilerinin en büyük rolü herkesin sürekli öğrenmesine imkan sağlamaktır. Yöneticiler gerçek bir öğrenen organizasyonu oluşturmak ve yaşatmak için uygun bir öğrenme çevresi oluştururlar.

Okul yöneticilerinin liderlik özellikleri eğitimin kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır. Değişime ayak uydurabilen yenilikçi okul yöneticilerine eğitim sistemimizin ihtiyacı vardır. Öğretmenlerin gelişmesine yönelik onlara fırsatlar yaratan, sorunlarına çözüm bulabilen, enerjik yapısıyla öğretmenleri ve öğrencileri güdüleyen okul yöneticileri öğretmenlerin verimini artıracaktır.

En iyi yöneticiler güvenilir, empati sahibi ve bağlantılı, bizi sakinleştiren, takdir eden ve esinlendiren insanlardır. En kötülerini, yani mesafeli geçimsiz kibirli olanlar ise, bizi huzursuz eden, gücendiren ve mutsuz edenlerdir. Bu zıt nitelikler, bir yanda güvenlik duygusu aşıl原因an diğer yanda kaygı doğuran ebeveyn türünde de görülür. Güvenli bir üssün temel şablonunu çocukluğumuz sırasında anne babamız yaratır, yaşımız ilerledikçe okulda öğretmenlerimiz bu rolü üstlenir. İyi ve kötü yöneticilerin özellikleri şöyle sıralanabilir. İyi yönetici: çok iyi bir dinleyici yüreklendirici iletişimci cesur, mizah duygusuna sahip, empati gösterebilen, kararlı sorumluluk alan, alçak gönüllü ve yetkiyi paylaşan; kötü yönetici ise sağır duvar, kuşkucu, gizli kapaklı, sindirici, öfkesi burnunda, ben merkezli, kararsız, başkalarını suçlayan, kibirli ve kimseye güvenmeyen özellikler sergiler.¹²⁵

3.2. Öğretmen Aile İlişkisi

Aileler öğrencinin yaşantısında tartışılmaz bir öneme sahiptir. Çocuklar toplumsal kuralları ve değerleri ilk olarak ailede öğrenirler. Okulun öğrencilere

¹²⁵ Goleman,D., Sosyal Zeka, (Çev. O. Ç. Deniztekin), İstanbul, 2007, s.341

istenilen davranışları kazandırma konusunda tek başına yeterli olması mümkün değildir.

Milli Eğitim Temel Kanununun 16.(Değişik:13/ 11/ 2004;25642) maddesine göre eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul aile birlikleri kurulur. Okul - aile birlikleri okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak okulların ve maddi imkanlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere; ayni ve nakdi bağışları kabul edebilir, maddi katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan salon ve benzeri yerlerin işlettilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri ve oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esaslar Milli Eğitim ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir. Okul –aile birliklerinin gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.¹²⁶

Ülkemizde okul ve aile ilişkisinin istenilen düzeyde olduğu söylenemez. Çünkü okul genellikle istenmeyen bir durumla karşılaştığında aile ile temas kurmaktadır. Okula gelerek çocuğu ile ilgili öğretmenle iletişim kurmayan ailelere mensup olan öğrencilerin okul başarılarının düşük olması işten bile değildir. Ailesinin öğretmeni ile yakın ilişki olduğunu gören öğrenci için bu durum olumlu anlamda itici güç olmaktadır.

Okul aile işbirliğini gerektiren nedenlerden bazıları şunlardır.¹²⁷

- Ailelerin okula bakışı öğrencinin okula ilişkin tutumunu etkilemektedir. Aileler çocuklarının öğretmenleri ve okul hakkında iyi şeyler hissettiğinde çocuklar kendilerinden beklenen okul davranışlarını göstermeye yönelmektedir.

- Her aile çocuklarına karşı kendilerini sorumlu hissettiğinden aileler çocuklarının okul davranışları ve akademik başarıları konusunda bilgilendirilmelidir.

¹²⁶ http://akcakale.meb.gov.tr/mevzuat/1/MİLLİ_EĞİTİM_TEMEL_KANUNU.htm (14.09.2009)

¹²⁷ Celep, a.g.k., s.88.

- Aileler öğretmenler için değerli kaynaklar olabilirler. Aileler gönüllü olarak öğrencilere danışmanlık yapabilirler. Materyaller geliştirebilirler. Öğretmene yardım edebilirler veya öğrencilerle özel alanlarda deneyimlerini paylaşabilirler.

- Okuldaki cezalandırma ve ödüllendirme öğrencileri istenilen davranışları göstermeye yöneltmede yeterli değildir. Bu durum ailelerin okula desteğini gerekli kılmaktadır.

Bütün aileler çocuklarının başarılı olmasını ister. Bunun için ne gerekiyorsa yapmaya hazırdır. Yeter ki doğru bir şekilde yönlendirilebilsin. Öğretmenler öğrencilerin okul dışındaki hayatları ile de bilgi sahibi olmalıdır. Özellikle başarısızlıkları ile ilgili özel yardıma gereksinim duyan öğrenciler olabilir. Öğretmenler bu durumda aileyle sürekli iletişim kurmalıdır. Öğretmenin aile ile iletişim kurması için bir sorun olmasını beklemek gerekmez. Fakat davranışsal ya da dersleri ile ilgili bir sorun yaşandığında öğretmenin aile ile mutlaka ilişki kurması gerekir.

Okul aileyi sadece içinden çocuğun çıktığı bir kurum olarak görmekten vazgeçmelidir. Ailenin çocuğun eğitilmesi ve yönlendirilmesi konusundaki eğilimi ve arzusu dikkate alınmalıdır. Çünkü çocukların özellikle yönlendirilmesi “eğitim kurumunun görevi” olsa da bu önemli karar belki veli kadar bile yaşam tecrübesi bulunmayan kimselerin eline terk edilmemelidir. Bu durumda bilimsel veriler ile yaşamın gerçekleri arasında kurulacak denge, okul ile aile arasında kurulacak ilişkinin gücüne bağlı görünmektedir.¹²⁸

Okullar yalnız öğrenciler için değil anne babaların eğitimi içinde büyük bir fırsattır. Ebeveynlerin okulda verilen eğitimi evde desteklemelerinin en önemli şartı eğitim konusunda bilinçlendirilmeleridir. Okulda yapılan veli toplantıları dışında seminerler ve konferanslar yoluyla ailelerin eğitilmesi okul aile işbirliğinin verimliliğini arttıracaktır.

¹²⁸ Yaşar, N., İnsan Hakları Avrupa Sisteminde ve Türk Hukukunda Eğitim Hakkı ve Özgürlüğü, İstanbul, 2000, s.132.

Aile ile iletişim kurma yolları şöyle sıralanabilir.¹²⁹

-Sınıfta olup bitenler hakkında veya öğrencilerin evde yapacağı ödevlerle ilgili konularda ailelere mektup gönderilmelidir. Bu düzenli bir biçimde yapılmalıdır.

-Ailelere telefon etmek

-Ailelerin çocuklarının etkinliklerine katılımlarının sağlanması konusunda ailelerle iletişim kurmak

-Ailelerden sınıfta gönüllü olarak görev alıp almayacaklarını istemek de diğer bir bilgilendirme yoludur.

Ailelerin öğretmenle ve okul idaresi ile iletişim halinde olması öğrenci disiplini konusunda okul yönetimini rahatlatmaktadır. Problemi olan öğrenciler okulun rehberlik servisi tarafından tespit edildikten sonra aileler sorun hakkında bilgilendirilmektedir. Öğrencinin disiplin probleminin kaynağı aile ile iletişim kurulduğunda daha net ortaya çıkmaktadır. Bu durum hem ailenin hem de öğretmen ve okul idaresinin işini kolaylaştırmaktadır.

Günümüzün en önemli sorunlarından olan çocuklarımıza sahip çıkma duygusu en kolay ve sağlam biçimde okul aile işbirliği ile çözümlenebilir. Çocuklar ana babalarının kendilerine eğitimlerine zaman ayırdıklarını katkıda bulduklarını gördüklerinde bu konuyu daha önemseyecek daha saygılı davranacak paylaşmanın ve sahip çıkılmanın tadını ve güvenliğini daha iyi yaşayacaktır. Böylece çocuklarımızı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak onları sömürmek için sahip çıkar görünen kuruluş ve kişilerin yaklaşımlarından korumuş olabiliriz. Sorumluluğunun bilincinde olan büyükler olarak erdemli güvenli ve mutlu gençler yetiştirmenin onurunu yaşarız.¹³⁰

Öğretmen ve aile arasındaki işbirliği öğretmenin ve öğrencinin verimliliğini artırır. Anne babanın çocuğunu daha iyi tanımasına olanak verir. Anne babalar kendi

¹²⁹ Celep,a.g.k.,s.92.

¹³⁰ Koç, S., Aile ve Eğitim, Ankara, s.98.

subjektif bakışları dışında çocukları hakkındaki bilgileri objektif bir bakıştan öğrenme olanağını bulurlar.

Aileyi eğitimin temel taşı olarak kullanmayan bir sistemin başarı şansı yoktur. Ana baba çocuklarının çalışmasında okul seçiminde ve okullarının yönetiminde aktif olmalıdır. Sistem velileri kendilerine entegre etmelidir. Okul birlikte öğrenmek isteyenlerin bir toplumdur. Okulun başarısı öğretmen ile öğrenci, öğretmen ile yönetici, öğretmen ile öğrenci, öğretmen ile veli ve hepsi ile öğrenci arasındaki etkileşimin kalitesinden kaynaklanır.¹³¹

3.3. Öğretmen Öğrenci İlişkisi

Öğretmenin öğrencileri ile tanıştığı ders bıraktığı ilk izlenim açısından önemlidir.

Öğrenci öğretmenin söylediği sözlerden etkilenir. Fakat onu daha da derinden etkileyen öğretmenin davranışları ve beden dilidir. Öğretmenin pozitif beden dili öğrenciyi olumlu etkiler. Pozitif beden diline sahip öğretmen öğrencisi ile göz teması kurmaktan kaçınmaz. Ses tonunu duruma göre ayarlayabilir. Gerekliğine öğrencisine gülümser.

Güven duymadan iletişim kurma ne kadar güçse iletişim kuramadığımız kişiye güven duymamız da o kadar güçtür. Buna göre; güven ve iletişim arasında sıkı bir ilişki olduğu unutulmamalıdır. Alanını bilen öğrenci sorunlarına uygun cevap verebilen sözünde duran sınıfta olup bitenleri gerekmedikçe dışarı taşımayan öğretmenler güven verir. Öğrencileri kendilerine güvenilen yetişkinler yerine koyarsak ilerde güvenilir yetişkinler olmalarına katkıda bulunmuş oluruz.¹³²

Öğretmenin sınıftaki yeri öğrenciler üzerinde etkili olmaktadır. Öğretmen sınıfın tümü tarafından görülebilecek bir yer belirlemelidir. Öğretmen tüm öğrencilere aynı yakınlıkta olabilmek için sınıfta hareketli olmalı ve yer değiştirmelidir. Öğretmen sınıfta öğrencilerine arkasını dönmemelidir.

¹³¹ Erdoğan, A., "Eğitim Verimliliğinin Arttırılmasında Temel Dinamikler", M.Ü.A.E.F. II.Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, 1996, s.298

¹³² Bayraktar, F., Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Ana Baba Rollerini, Ankara, 2003, s.117.

Başarılı bir öğretim iki yönlü iletişim süreci ile gerçekleşebilir. Öğretmen ve öğrenciler birbirlerinin söylediklerini anlamak zorundadır. Vurgulamak gerekir ki bir sınıf hiçbir zaman diğerinin aynısı değildir. Her sınıfta ve her yeni durumda kendine özgü öğeler vardır. Öğretmenin öğrencileriyle ilişkilerinde bu gerçeği dikkate alması gerekir.¹³³

Başarılı bir öğretmen bütün öğrencilerine saygı duyar. Öğrencilerini olduğu gibi kabul eder. Ve onlara kendisi olma hakkı tanır. Öğrencilerine saygı duyan öğretmen öğrencileri tarafından daha fazla sevilir. Öğrencilerine saygı duyan öğretmen öğrencilerine sınıfta isimleriyle hitap eder. Öğretmen öğrenci ilişkilerinde bir öğretmenin hatalı davranması mümkündür. Önemli olan öğretmenin hatasını telefî edebilecek duyarlılığa sahip olabilmesidir. Bir öğretmen öğrencileri ile ilişkilerinde asla incitici olmamalıdır. Öğretmen öğrencileri için bir modeldir. Yanlış bir model öğrencilere yanlış mesajlar verebilir.

Öğretmen öğrenci ilişkilerinde öğrencilerin yeteneklerine güvenme büyük önem taşır. Öğrencinin yeteneklerinin düzeyi ne olursa olsun bu yetenekleri doğrultusunda ona başarıma şansı yaratma bir fırsat eşitliği yaratma anlamında alınmalıdır. Bir öğretmenin bu konuda fırsatlar araması öğrencisinin kendi sınırları içerisinde başarabileceği zamanı kollaması ve onu bu fırsatı kullanma konusunda yüreklendirmesi ya da yardımcı olması gerekir. Belli bir davranış bozukluğu gösteren öğrenciye güvenmede onu daha iyi olmaya sevk edici olabilir. Daha öncede değinildiği gibi öğretmen öğrenci için önemli bir kimsedir. Ve öğretmenin beklentileri olumsuz olduğu takdirde öğrencide başarılı olma veya davranışlarını düzeltme konusundaki sorunu büsbütün çıkmaza girebilir. Aksine sorunlu öğrenciye olan güveni, inancı öğretmen kendisinde canlı tutmaya çalışmalı ve öğrencisiyle bu konuda olumlu iletişimde bulunabilmelidir.¹³⁴

Öğretmen öğrencisini çok iyi tanımalıdır. Öğretmenin öğrenciyi tanıması onunla daha sağlıklı iletişim kurmasına yardımcı olur. Öğretmen yalnızca öğrencisini değil kendisini de tanımaya çalışmalıdır. Öğretmen her çocuğun farklı olduğunu

¹³³ Ünal, A., Ada, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2002, s.153.

¹³⁴ Kılıççı, a.g.k., s.142.

kabul etmeli ve öğrencileri ile ilişkilerinde bu farklılıkları göz önünde bulundurmalıdır.

İletişimde, öğretmen dilini iyi kullanmalıdır. Öğrenci öğretmenin ne dediğini açıkça ve kolayca anlayabilmelidir. Bu öğretmenin kısa cümlelerle, amaçla tam binişen, öğrenci düzeyine uygun konuşmasını gerektirir. Sınıftaki herkes öğretmenin konuşmasından aynı anlamı çıkarabilmelidir. Yanlış anlayan yanlış eksik anlayan eksik davranır. Aynı zamanda öğretmen yargılayıcı değil, betimleyici dil kullanmalıdır. Betimleyici dil durumun anlaşılmasına yardımcı olur, yargılayıcı dil ise durumla ilgili olumsuz yargılar bildirir. Örneğin derste yanındakiyle konuşan öğrencilere , “siz konuşurken ne diyeceğimi şaşırıyorum” demek betimleyici ; “öğretmen konuşurken kötü öğrenciler dinlemez” demek ise yargılayıcı konuşmadır.¹³⁵

Öğretmenin öğrenci ile ilişkilerinde sevecen olması gerekir. Sıcak sevecen ve samimi bir öğretmen öğrencisi ile arasında bir dostluk ortamı oluşturabilir. Öğretmen bu ortamı yarattığında kendi başarısını da öğrencilerinin başarısını da yükseltir. Bazı öğretmenler öğrencileri ile ilişkilerinde dostluk ortamı yaratmaktan çekinirler. Bunun sebebi otoritelerinin sarsılmasından duydukları çekinme olabilir.

Öğrenciler dostça davranan öğretmene saygı duyarlar, sırlarını onlara açmaktan çekinmezler. Bilirler ki öğretmene anlatılan sırlar saklanır. Öğretmen kendilerini düşünmekte sevmekte kendilerine yardım etmekte ve kendileri için çalışmaktadır. Böyle öğretmenin öğrencileri öğretmenleri kadar başkalarını düşünen onların yardımına koşan onların iyiliğini isteyen dolayısıyla iyi ilişkiler kurmaya çalışan kişiler olur. Resmi davranan öğretmen ise öğrencilerinden çok uzak durur ve onlara karşı ilgisiz kalır. Yalnızca derslerini okutmakla görevli olduklarına inanırlar, başka bir deyişle kendilerinin “derslerinin öğretmeni” olduğu kanısındadırlar.¹³⁶

Öğretmenin jest ve mimikleri de öğrenci ile iletişiminde çok önemlidir. Jest ve mimiklerimizi farkında olmadan yaparız. Jest ve mimikler anlattıklarımızın

¹³⁵Güçlü, N., “Sınıfta Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Kurulması” G.Ü.E.F.Dergisi, Ankara,1998, sayı.2 s.63.

¹³⁶Başaran, İ.E., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1978, s.203.

etkisini arttırır. Öğrencilerin jest ve mimiklerinden ise derse ilgileri ya da ilgisizlikleri sıkılıp sıkılmadıkları anlaşılabilir.

Öğretmen sadece öğreten değil aynı zamanda eğiten ve sınıfa örnek olan bir kişidir. İçinde yaşadığı toplumun kültür yapısının gelişmesinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu nedenle öğretmenin beden dili ve verdiği mesajlar son derece önemlidir. “iletişimde bulunmamak imkansızdır.” Susup hiçbir şey söylemediğimiz durumlarda bile iletişimde bulunuruz. Öğretmenin öğrencilere sözlü veya sözsüz verdiği mesajlar net, anlaşılır ve tutarlı olmalıdır. Karşısında henüz kişilikleri gelişmekte olan öğrenciler bulunan bir öğretmen onların karakterlerinin şekillenmesinde inanılmaz derecede büyük rol oynamaktadır.¹³⁷

¹³⁷ Özbent, S., “Sınıfta Beden Dili”, G.Ü., Gazi Eğitim Fak. Der. Sayı.2, 2007, İstanbul, s.261.

IV. BÖLÜM
İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ 6.7.8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MUTLU ÖĞRETMEN ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(BEŞİKTAŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ)

1. ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

Bu bölümde, sırasıyla araştırmanın modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelidir. İlköğretim okullarındaki 6, 7, 8 sınıf öğrencilerinin mutlu öğretmen algıları ve demografik özelliklere bağlı olarak değişimi incelenmiştir.

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni 2008 -2009 eğitim öğretim yılında faaliyet gösteren İstanbul ili, Beşiktaş ilçesindeki resmi ilköğretim okullarının tamamını oluşturmaktadır. Bu okullarda yaklaşık 4000 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi okumaktadır. Beşiktaş ilçesinin seçilme nedeni çalıştığım ve ikamet ettiğim ilçe olması, bunun yanında ilköğretim okulu sayısının son derece fazla olmasıdır. Evren Beşiktaş olarak belirlendikten sonra, örneklem olarak da evrendeki okullarda anket doldurmaya istekli olan tüm öğrenciler olarak belirlenmiştir. Bu da 395 öğrencidir.

1.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan, 2 demografik soru, 1 not ortalaması ve toplam 32 sorudan oluşan “İlköğretim okullarındaki 6, 7, 8 sınıf öğrencilerinin mutlu öğretmen algıları anketi” yardımıyla toplanmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesinde Alfa Katsayısından (Cronbach’s Alfa) yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde 395 cevaplayıcıdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği %88,6 olarak bulunmuştur. Ölçek yüksek

derecede güvenilirdir.

Anketin güvenilirlik analizi yapıldıktan sonra kuramsal olarak belirlenen faktör yapısının geçerliliğini test etmek amacıyla Faktör Analizi yapılmıştır. Bu çerçevede 32 değişkenin başlangıç faktörlerinin saptanması Varimax metodu kullanılarak yapılan yönlendirme sonucunda Tablo1'deki şekilde elde edilmiştir. 6 faktör varyansın %60,221'ini açıklamaktadır.

Tablo 3 Faktör Analizinden Elde Edilen Faktör Yapısı

	1	2	3
s22	0,747		
s27	0,710		
s7	0,675		
s23	0,630		
s1	0,541		
s31	0,524		
s16	0,468		
s14	0,442		
s13	0,386		
s5		0,567	
s8		0,562	
s15		0,529	
s9		0,524	
s2		0,522	
s6		0,496	
s18		0,479	
s10		0,477	
s4		0,419	
s20		0,404	
s3		0,397	
s17		0,361	
s12		0,291	
s24			0,672
s28			0,608
s25			0,597
s26			0,563
s30			0,540
s32			0,509
s29			0,483
s21			0,437
s19			0,434
s11			0,346

İlköğretim okullarındaki 6, 7, 8 sınıf öğrencilerinin mutlu öğretmen algıları ölçeğinin Faktörleri (Alt boyutları);

1. faktör; Öğrencilerle iletişim boyutu: s22, s27, s7, s23, s1, s31, s16, s14, s13
2. faktör; Mutluluk boyutu: s5, s8, s15, s9, s2, s6, s18, s10, s4, s20, s3, s17, s12
3. faktör; Farkındalık boyutu: s24, s28, s25, s26, s30, s32, s29, s21, s19, s11 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4 Alt Boyutların Güvenilirlik Düzeyleri

	Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
Öğrencilerle iletişim boyutu	0,760	10
Mutluluk boyutu	0,786	13
Farkındalık boyutu	0,820	9

Ölçeğin Alt boyutlarının güvenilirlik düzeyleri %76 ile %82 arasında değişmektedir. Alt boyutlar güvenilirlerdir.

1.4. Verilerin İstatistiksel Analizi ve Yorumlanması

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 15.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız örnekler (Independent samples) t testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey testi kullanılmıştır. Ölçek için Faktör analizi uygulanarak yapı geçerliliği ortaya çıkarılmış, Genel güvenilirlik ve alt boyutların güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Sonuçlar % 95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde çift yönlü olarak değerlendirilmiştir.

2. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

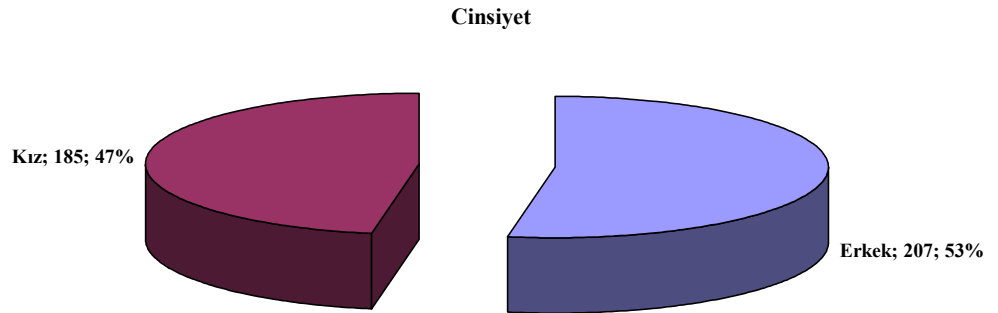
Bu bölümde örneklem grubunun cinsiyet, sınıf ve bir önceki yılın not ortalaması düzeyine ilişkin bulgular özetlenmiştir.

Tablo 3 Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		N	%	Geçerli %	Kümülatif %
	Erkek	207	52,4	52,8	52,8
	Kız	185	46,8	47,2	100,0
	Toplam	392	99,2	100,0	
Kayıp Gözlem		3	,8		
Toplam		395	100,0		

Araştırmaya katılanların 207'si (%52,8) kız; 185'i (%47,2) erkektir.

Şekil 1 Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı Grafiği

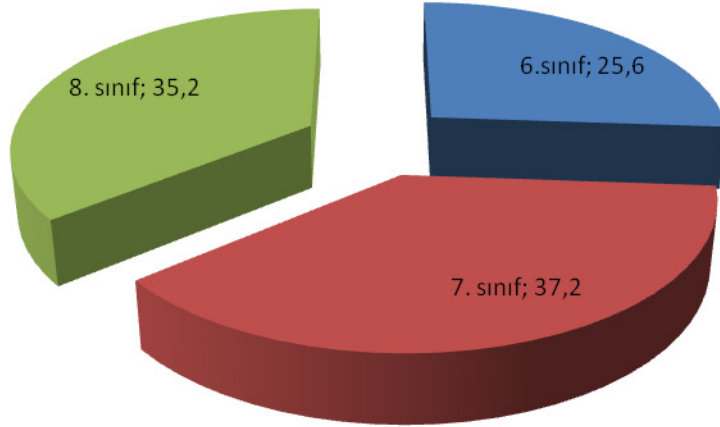


Tablo 5 Örneklem Grubunun Sınıfa Göre Dağılımı

	N	%	Geçerli %	Kümülatif %
6.sınıf	101	25,6	26,0	26,0
7. sınıf	147	37,2	37,9	63,9
8. sınıf	139	35,2	35,8	99,7
Toplam	387	97,9	100,0	
Kayıp Gözlem	8	2,1		
Toplam	395	100,0		

Araştırmaya katılanların 101'i (%26) 6. sınıf; 147'si (%37,9) 7. sınıf; 139'u (%35,8) 8.sınıf; 1'i (%3) 9. sınıf öğrencisidir.

Şekil 2 Örneklem Grubunun Sınıfa Göre Dağılımı Grafiği

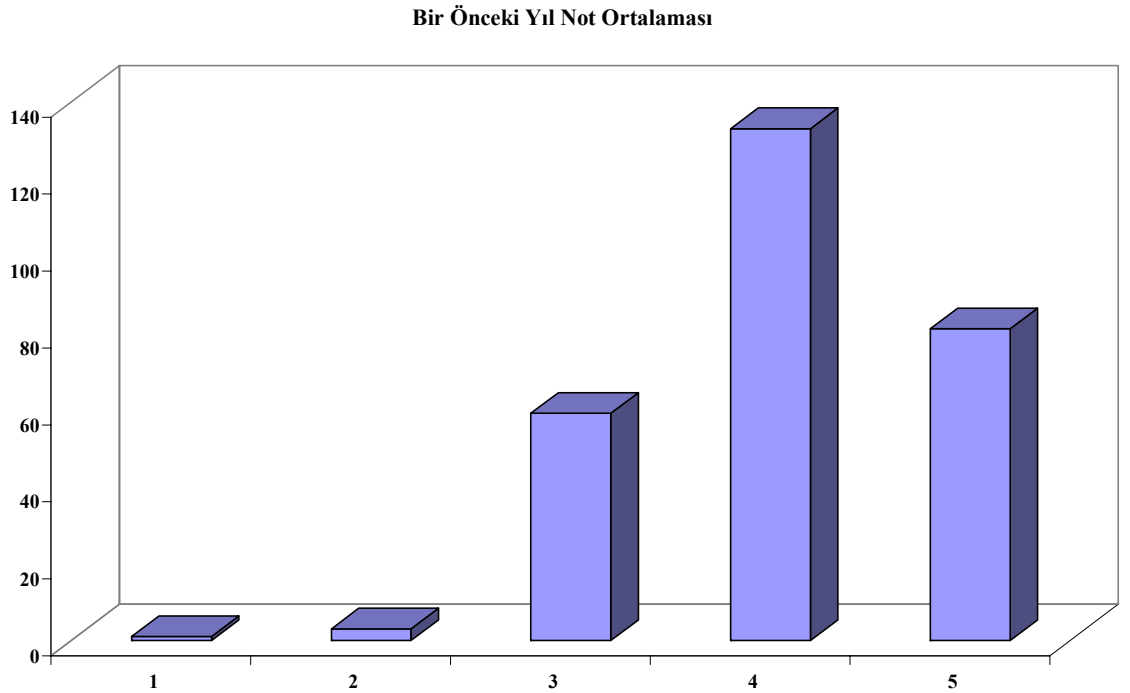


Tablo 5 Örneklem Grubunun Bir Önceki Yıl Not Ortalamasına Göre Dağılımı

	N	%	Geçerli %	Kümülatif %
1	1	,3	,4	,4
2	3	,8	1,1	1,4
3	59	14,9	21,3	22,7
4	133	33,7	48,0	70,8
5	81	20,5	29,2	100,0
Toplam	277	70,1	100,0	
Kayıp Gözlem	118	29,9		
Toplam	395	100,0		

Araştırmaya katılanların 1'inin (%4) bir önceki yıl not ortalaması 1; 3'ünün (%1,1) bir önceki yıl not ortalaması 2; 59'unun (%21,3) bir önceki yıl not ortalaması 3; 133'ünün (%48) bir önceki yıl not ortalaması 4; 81'inin (%29,2) bir önceki yıl not ortalaması 5 olarak bulunmuştur.

Şekil 3 Örneklem Grubunun Bir Önceki Yıl Not Ortalaması Grafiği



Tablo 6 Örneklem Grubunun Bir Önceki Yıl Not Ortalamasının Tanımsal Bulguları

	N	Ort	Ss	Minimum	Maksimum
Bir önceki yılın not ortalaması	277	77,5	10,97	5	97

Araştırmaya katılanların bir önceki yıl not ortalaması 77,5; standart sapması 10,97 olarak bulunmuştur. Minimum not 5; maksimum not 97 olarak bulunmuştur.

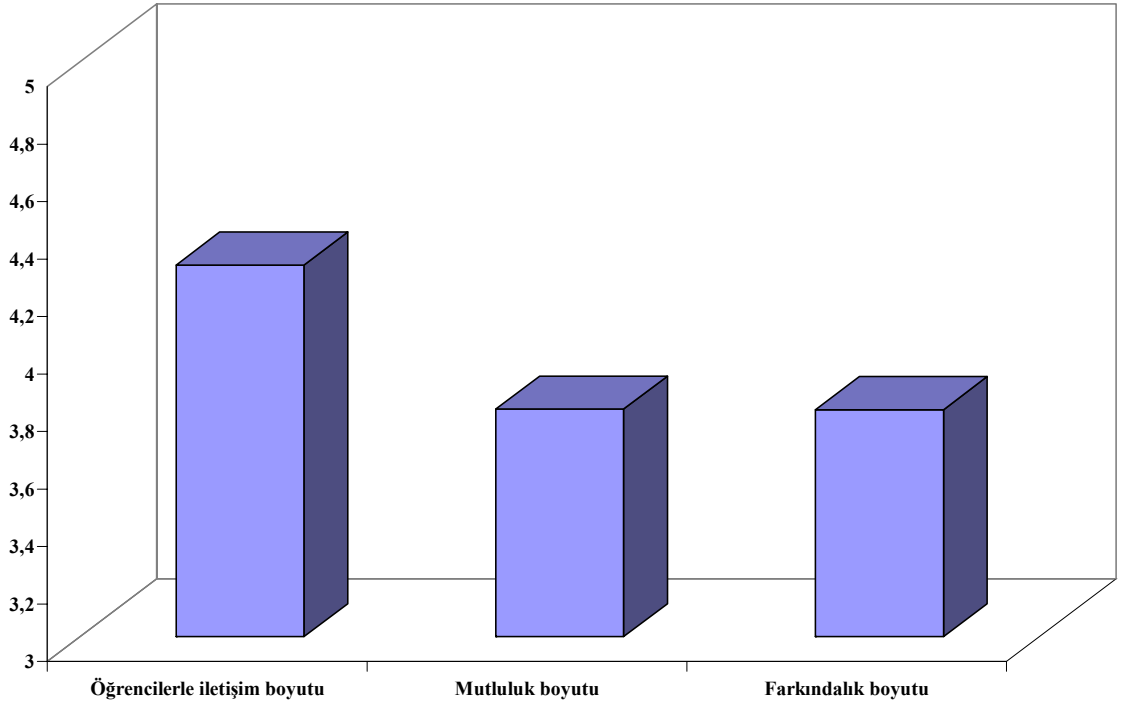
2.2. Ölçeğe İlişkin Bulgular

Tablo 7 Ölçek Boyutlarının Tanımsal İstatistik Bulguları

	N	Ort	Ss	Minimum	Maksimum
Mutlu öğretmen algıları	392	3,9318	,49561	1,94	4,97
Öğrencilerle iletişim boyutu	392	4,2928	,57119	1,89	5,00
Mutluluk boyutu	392	3,7918	,55868	1,46	5,00
Farkındalık boyutu	392	3,7896	,63433	1,00	5,00

Araştırmaya katılanlar, öğrencilerle iletişimi, mutluluk ve farkındalıktan daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4 Ölçek Boyutlarının Tanımsal İstatistik Bulguları Grafiği

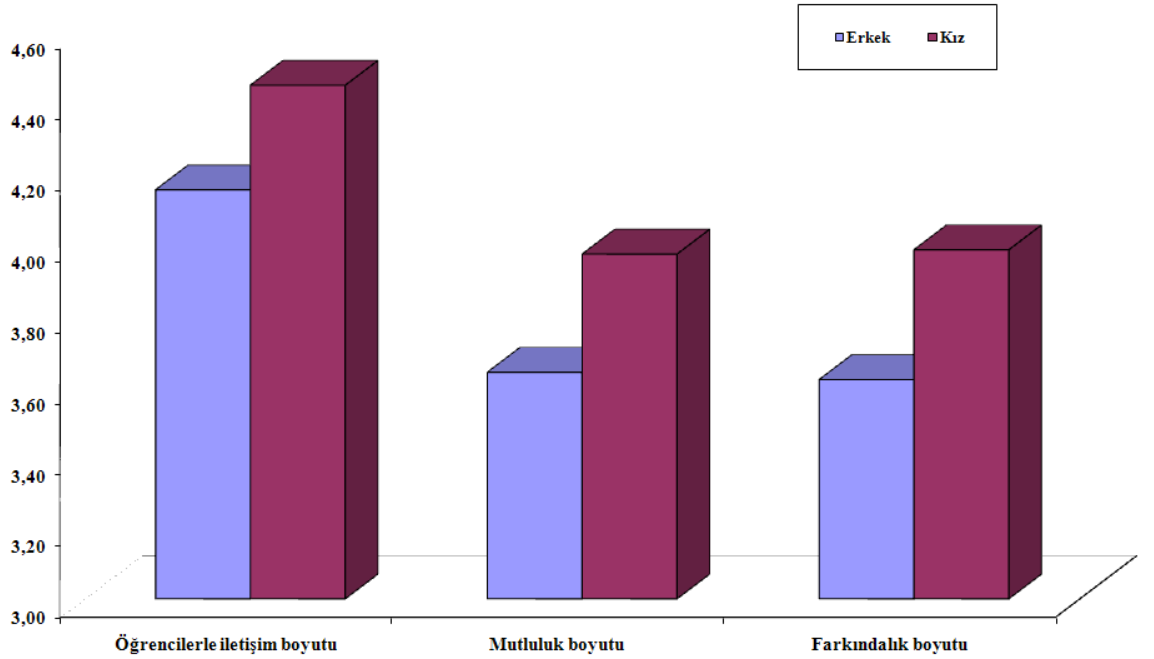


Tablo 8 Ölçek Boyutlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet	N	Ort	Ss	t	p
Mutlu öğretmen algıları	Erkek	206	3,78	0,53	-6,98	0,000
	Kız	183	4,11	0,39		
Öğrencilerle iletişim boyutu	Erkek	206	4,15	0,63	-5,25	0,000
	Kız	183	4,45	0,45		
Mutluluk boyutu	Erkek	206	3,64	0,59	-6,14	0,000
	Kız	183	3,97	0,47		
Farkındalık boyutu	Erkek	206	3,62	0,67	-5,90	0,000
	Kız	183	3,98	0,53		

Kızların öğrencilerle iletişim boyutu, erkeklere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. ($p<0,05$). Kızların mutluluk boyutu, erkeklere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. ($p<0,05$). Kızların farkındalık boyutu, erkeklere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. ($p<0,05$). Kızların Mutlu öğretmen algıları, erkeklere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. ($p<0,05$).

Şekil 5 Ölçek Boyutlarının Cinsiyete Göre Dağılımı Grafiği

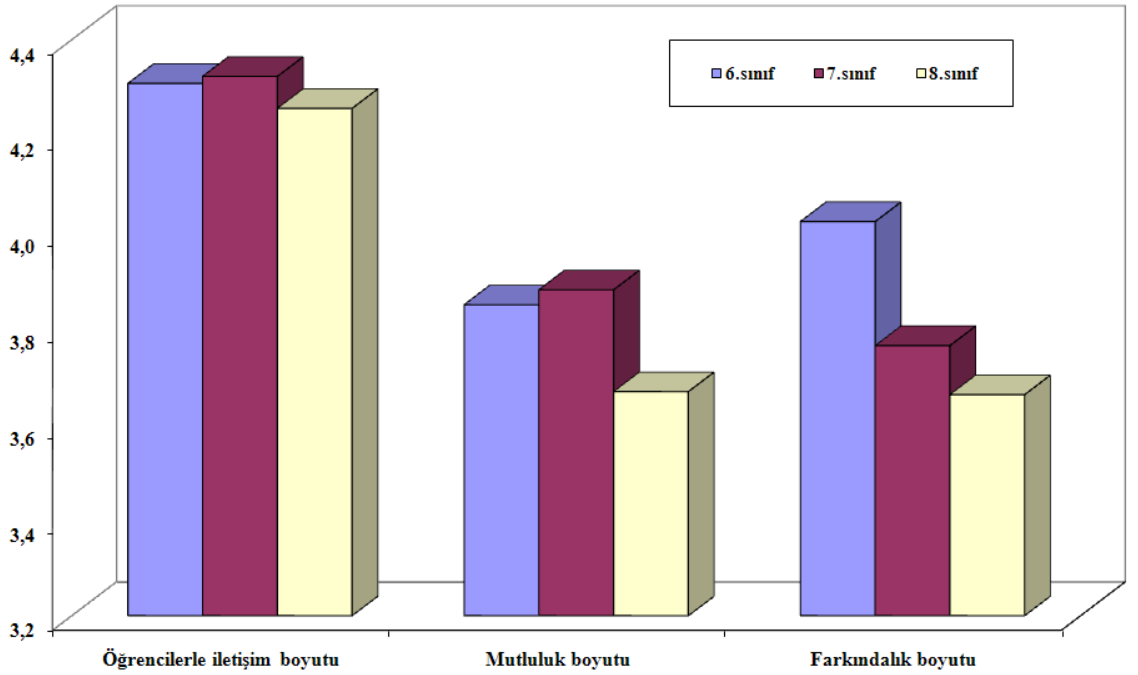


Tablo 9 Ölçek Boyutlarının Sınıfa Göre Dağılımı

	Sınıf	N	Ort	Ss	F	P
Mutlu öğretmen algıları	6.sınıf	100	4,03	0,42	5,63	0,004
	7. sınıf	146	3,97	0,50		
	8. sınıf	138	3,83	0,50		
Öğrencilerle iletişim boyutu	6.sınıf	100	4,31	0,42	0,53	0,586
	7. sınıf	146	4,32	0,59		
	8. sınıf	138	4,26	0,62		
Mutluluk boyutu	6.sınıf	100	3,85	0,52	5,97	0,003
	7. sınıf	146	3,88	0,55		
	8. sınıf	138	3,67	0,56		
Farkındalık boyutu	6.sınıf	100	4,02	0,54	10,26	0,000
	7. sınıf	146	3,76	0,67		
	8. sınıf	138	3,66	0,61		

9.sınıfta 1 kişi olduğundan analize dahil edilmemiştir. Mutlu öğretmen algıları, mutluluk boyutu ve farkındalık boyutu, sınıfa göre anlamlı değişim göstermektedir. ($p<0,05$). Öğrencilerle iletişim boyutu, sınıfa göre değişim göstermemektedir. ($p>0,05$).

Şekil 6 Ölçek Boyutlarının Sınıfa Göre Dağılımı Grafiği



Tablo 10 Ölçek Boyutlarının Sınıfa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc testi

Bağımlı Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama fark	p
Mutlu öğretmen algıları	6.sınıf	7. sınıf	0,064	0,567
		8. sınıf	0,202	0,004
	7. sınıf	6.sınıf	-0,064	0,567
		8. sınıf	0,138	0,043
	8. sınıf	6.sınıf	-0,202	0,004
		7. sınıf	-0,138	0,043
Mutluluk boyutu	6.sınıf	7. sınıf	-0,031	0,899
		8. sınıf	0,181	0,033
	7. sınıf	6.sınıf	0,031	0,899
		8. sınıf	0,212	0,003
	8. sınıf	6.sınıf	-0,181	0,033
		7. sınıf	-0,212	0,003
Farkındalık boyutu	6.sınıf	7. sınıf	0,258	0,004
		8. sınıf	0,361	0,000
	7. sınıf	6.sınıf	-0,258	0,004
		8. sınıf	0,102	0,342
	8. sınıf	6.sınıf	-0,361	0,000
		7. sınıf	-0,102	0,342

8. sınıfın mutluluk boyutu puanı, 6. ve 7. sınıfa göre anlamlı olarak düşük bulunmuştur. ($p < 0,05$). 6. sınıfın farkındalık boyutu puanı, 7. ve 8. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. ($p < 0,05$). 8. sınıfın mutlu öğretmen algıları, 6. ve 7. sınıfa göre anlamlı olarak düşük bulunmuştur. ($p < 0,05$).

Tablo 11 Ölçek Boyutlarının Bir Önceki Yılın Not Ortalaması İle Karşılaştırılması

		r	p
Bir önceki yılın not ortalaması	Mutlu öğretmen algıları	0,140	0,021
Bir önceki yılın not ortalaması	Öğrencilerle iletişim boyutu	0,110	0,070
Bir önceki yılın not ortalaması	Mutluluk boyutu	0,151	0,013
Bir önceki yılın not ortalaması	Farkındalık boyutu	0,076	0,213

Mutlu öğretmen algıları ile Bir önceki yılın not ortalaması arasında %14 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($p < 0,05$). Not ortalaması artıkça, Mutlu öğretmen algısı artmaktadır. Öğrencilerle iletişim ile Bir önceki yılın not ortalaması arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. ($p > 0,05$). Mutluluk ile Bir

önceki yılın not ortalaması arasında %15 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($p<0,05$). Farkındalık ile Bir önceki yılın not ortalaması arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. ($p>0,05$).

Tablo 12 Ölçek Boyutlarının Karşılaştırılması

		r	p
Öğrencilerle iletişim boyutu	Mutluluk boyutu	0,592	0,000
Öğrencilerle iletişim boyutu	Farkındalık boyutu	0,484	0,000
Mutluluk boyutu	Farkındalık boyutu	0,574	0,000

Öğrencilerle iletişim ile Mutluluk arasında %59,2 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($p<0,05$). Öğrencilerle iletişim arttıkça, mutluluk artmaktadır. Öğrencilerle iletişim ile Farkındalık arasında %48,4 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($p<0,05$). Öğrencilerle iletişim arttıkça, farkındalık artmaktadır. Mutluluk ile Farkındalık arasında %57,4 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($p<0,05$). Mutluluk arttıkça, farkındalık artmaktadır.

2.3. Ölçek Cevaplarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru 1: Hedeflerini gerçekleştirmek için çalışır.

Tablo 13 - Soru 1 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	6	1,5
	Katılmıyorum	10	2,5
	Kararsızım	15	3,8
	Katılıyorum	159	40,3
	Tamamen Katılıyorum	202	51,1
	Toplam	392	99,2
Eksik	Sistem	3	,8
Toplam		395	100,0

“Hedeflerini gerçekleştirmek için çalışır “ sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 91,4 (361 kişi) katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 4 (16 kişi) dir. Kararsız kalan öğrencilerin oranı % 3,8 (15 kişi) dir. Katıldığını söyleyen öğrenciler çoğunluktadır. Hedeflerini gerçekleştirmek için çalışan insanlar mutluluğa ulaşmaya çalışan insanlardır. Öğretmenler hedeflerini gerçekleştirmek için çalışmaktadırlar.

Öğrenciler hedeflerini gerçekleştirmek için çalışan öğretmenlerini mutlu insanlar olarak değerlendirmektedirler.

Soru 2: Her an mutlu yaşaması gerektiğine inanır.

Tablo 14 - Soru 2 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	10	2,5
	Katılmıyorum	43	10,9
	Kararsızım	90	22,8
	Katılıyorum	152	38,5
	Tamamen Katılıyorum	95	24,1
	Toplam	390	98,7
Eksik	Sistem	5	1,3
Toplam		395	100,0

“Her an mutlu yaşaması gerektiğine inanır” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 62,6 (247 kişi) katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 13,4 (53 kişi) dir. Kararsız olan öğrencilerin oranı % 22,8 (90 kişi) dir. Katıldığını söyleyen öğrencilerin oranı daha yüksektir. Her an mutlu yaşaması gerektiğine inanan öğretmenler mutlu olmak için ilk adımı kendileri atmaktadır. Mutlu olmak için mutlu yaşanması gerektiğine inanmak gereklidir. Öğrenciler de mutlu öğretmenlerin mutlu yaşamaları gerektiğine inandıklarını düşünmektedir.

Soru 3 Başarıya ulaşacağına dair beklentisi vardır.

Tablo 15 - Soru 3 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	4	1,0
	Katılmıyorum	14	3,5
	Kararsızım	38	9,6
	Katılıyorum	164	41,5
	Tamamen Katılıyorum	167	42,3
	Toplam	387	98,0
Eksik	Sistem	8	2,0
Toplam		395	100,0

“Başarıya ulaşacağına dair beklentisi vardır” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %83,8 (331 kişi) katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 4,5 (18 kişi) dir. Kararsız olanların oranı %9,6 (38 kişi) dir. Katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Başarıya ulaşacağına dair

beklentisi olan insanlar ümit taşıyan iyimser insanlardır. Öğretmenlerden başarıya ulaşacağına dair beklentisi olanlar mutluluğu arayan insanlardır. Öğrenciler bu düşüncedeki öğretmenlerini mutlu öğretmen olarak görmektedir.

Soru 4 Kendi yeteneklerinin farkındadır.

Tablo 16 - Soru 4 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	12	3,0
	Katılmıyorum	22	5,6
	Kararsızım	56	14,2
	Katılıyorum	170	43,0
	Tamamen Katılıyorum	128	32,4
	Toplam	388	98,2
Eksik	Sistem	7	1,8
Toplam		395	100,0

“Kendi yeteneklerinin farkındadır” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 75,4 (298 kişi), katılmadığını belirten öğrencileri oranı % 8,6 (34 kişi) dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %14,2 (56 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Kendi yeteneklerinin farkında olmak kişiye özgüven ve mutluluk verir. Öğrenciler de çok yüksek oranda kendi yeteneklerinin farkında olan öğretmenlerin mutlu görüldüğünü belirtmişlerdir.

Soru 5: Çevresindeki tüm değerleri kabul eder.

Tablo 17 - Soru 5 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	25	6,3
	Katılmıyorum	54	13,7
	Kararsızım	107	27,1
	Katılıyorum	110	27,8
	Tamamen Katılıyorum	90	22,8
	Toplam	386	97,7
Eksik	Sistem	9	2,3
Toplam		395	100,0

“Çevresindeki tüm değerleri kabul eder” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 50,6 (200 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 20 (79

kişi)'dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı ise %27,1 (107 kişi)'dir. Mutlu öğretmenlerin çevresindeki tüm değerleri kabul ettiğini düşündüğünü belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Mutlu öğretmen barışçı ve tüm değerlere saygılıdır. Öğrenciler de mutlu öğretmeni bu şekilde algılamaktadır.

Soru 6: Sahip olduğu her şeyden dolayı şükür içindedir.

Tablo 18 - Soru 6 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	9	2,3
	Katılmıyorum	17	4,3
	Kararsızım	53	13,4
	Katılıyorum	144	36,5
	Tamamen Katılıyorum	168	42,5
	Toplam	391	99,0
Eksik	Sistem	4	1,0
Toplam		395	100,0

“Sahip olduğu her şeyden dolayı şükür içindedir” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %79 (312 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 6,6 (26 kişi)'dir. Bu soruda kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %13,4 (53 kişi)'dir. Katıldığını belirten öğrenciler çoğunluktadır. Mutlu öğretmenler bardağın dolu tarafını görebilen sahip oldukları için şükredebilen kişilerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu şükür içinde olan öğretmenlerini mutlu öğretmen olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Soru 7: Öğrencilerinin başarısından mutluluk duyar.

Tablo 19 - Soru 7 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	4	1,0
	Katılmıyorum	10	2,5
	Kararsızım	17	4,3
	Katılıyorum	125	31,6
	Tamamen Katılıyorum	236	59,7
	Toplam	392	99,2
Eksik	Sistem	3	,8
Toplam		395	100,0

“Öğrencilerin başarısından mutluluk duyar” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 91,3 (361 kişi)’ dir. Katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 3,5 (14 kişi), kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı ise %4,3 (17 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır. Mutlu insanlar kendileri dışında başkalarının mutluluklarına da sevinebilen insanlardır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da öğrencilerinin başarılarından dolayı sevinç duyan öğretmenlerinin mutlu olduğu kararını vermişlerdir.

Soru 8: Yapılacak çok fazla şey olduğuna inanır.

Tablo 20 - Soru 8 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	9	2,3
	Katılmıyorum	29	7,3
	Kararsızım	83	21,0
	Katılıyorum	160	40,5
	Tamamen Katılıyorum	106	26,8
	Toplam	387	98,0
Eksik	Sistem	8	2,0
Toplam		395	100,0

“Yapılacak çok fazla şey olduğuna inanır.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %67,3 (266 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 9,6 (38 kişi)’ dir. Bu soruda kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı % 21 (83 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Mutlu insanlar her zaman çözümün parçası olabilen ve üretken insanlardır. Öğrencilerin çoğunluğu da yapılacak çok fazla şey olduğunu düşünen öğretmenlerinin mutlu olduğunu algılamaktadır.

Soru 9: Gelecekte olacaklar hakkında daima olumlu düşünür.

Tablo 21 - Soru 9 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	23	5,8
	Katılmıyorum	52	13,2
	Kararsızım	86	21,8
	Katılıyorum	117	29,6
	Tamamen Katılıyorum	112	28,4
	Toplam	390	98,7
Eksik	Sistem	5	1,3
Toplam		395	100,0

“Gelecekte olacaklar hakkında daima olumlu düşünür” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 58 (229 kişi), bu soruya katılmadığını belirten öğrencilerin oranı %19 (75 kişi)’ dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %21,8 (86 kişi)’dir. Bu sorudaki ifadeye katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Mutlu insanlar geleceğe her zaman umutla bakan, olaylara iyimser yaklaşabilen insanlardır. Öğrencilerin çoğunluğu mutlu öğretmenlerin gelecekte olacaklar hakkında olumlu düşündüğü fikrine katılmaktadır.

Soru 10: Evrende sınırsız kaynak olduğunu düşünür.

Tablo 22 - Soru 10 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	18	4,6
	Katılmıyorum	46	11,6
	Kararsızım	114	28,9
	Katılıyorum	130	32,9
	Tamamen Katılıyorum	80	20,3
	Toplam	388	98,2
Eksik	Sistem	7	1,8
Toplam		395	100,0

“Evrende sınırsız kaynak olduğunu düşünür.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 53.2 (210 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 16.2 (64 kişi)’dir.Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %28,9 (114 kişi)’dir. Evrende sınırsız kaynak olduğunu düşünür ifadesine katılanların oranı daha yüksektir. Mutlu insanlar olaylara daha geniş bir bakış açısıyla bakabildikleri için

daha fazla kaynak olduğunu algılarlar . Öğrencilerin çoğunluğu da mutlu öğretmenin evrende sınırsız kaynak olduğu düşüncesine inandığını düşünmektedir.

Soru 11: Yenilikleri farkeder ve takip eder.

Tablo 23 - Soru 11 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	10	2,5
	Katılmıyorum	21	5,3
	Kararsızım	69	17,5
	Katılıyorum	164	41,5
	Tamamen Katılıyorum	124	31,4
	Toplam	388	98,2
Eksik	Sistem	7	1,8
Toplam		395	100,0

“Yenilikleri fark eder ve takip eder” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %72,9 (288 kişi), bu sorudaki ifadeye katılmadığını belirten öğrencilerin oranı %7,8 (31 kişi)’dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %17,5 (69 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Mutlu insanların özellikleri arasında yenilikleri fark etmek ve takip etmekte yer almaktadır. Yenilikleri takip edemeyen öğretmenler bir süre sonra yöneticiler tarafından onaylanmamakta ve yalnız kalmaktadırlar. Bu durumda mutlu olmaları imkansızdır. Öğrencilerin çoğunluğu da yenilikleri takip eden öğretmenlerin mutlu olduğunu ifade etmektedir.

Soru 12: Dünyanın ve hayatın anlamlı olduğuna inanır.

Tablo 24 - Soru 12 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	10	2,5
	Katılmıyorum	16	4,1
	Kararsızım	60	15,2
	Katılıyorum	160	40,5
	Tamamen Katılıyorum	143	36,2
	Toplam	389	98,5
Eksik	Sistem	6	1,5
Toplam		395	100,0

“Dünyanın ve hayatın anlamlı olduğuna inanır.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %76,7 (303 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 6,6 (26 kişi)’dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı 15,2 (60 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Dünyanın anlamlı olduğunu düşünmek mutluluğun koşullarından bir tanesidir. Dünyayı anlamlı bulmayan bir birey amacını yitirir görevinin de anlamsız olduğunu düşünebilir. Öğrenciler hayatı anlamlı bulan öğretmenlerin mutlu olduğuna çok büyük bir oranda katılmaktadır.

Soru 13: Karşısına çıkabilecek güçlüklerin üstesinden gelebileceğine inanır.

Tablo 25 - Soru 13 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	9	2,3
	Katılmıyorum	18	4,6
	Kararsızım	47	11,9
	Katılıyorum	148	37,5
	Tamamen Katılıyorum	166	42,0
	Toplam	388	98,2
Eksik	Sistem	7	1,8
Toplam		395	100,0

“Karşısına çıkabilecek güçlüklerin üstesinden gelebileceğine inanır.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %79,5 (314 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 6,9 (27 kişi), kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %11,9 (47 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrenciler çoğunluktadır. Mutlu insan karşısına çıkan güçlüklerle mücadele edebilecek gücü kendinde bulabilmelidir. Öğrencilerin çok büyük bir kısmı mutlu öğretmenin güçlüklerin üstesinden gelebileceğini düşünmektedir.

Soru 14: Öğrencilerine güvenir.

Tablo 26 - Soru 14 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	12	3,0
	Katılmıyorum	13	3,3
	Kararsızım	60	15,2
	Katılıyorum	136	34,4
	Tamamen Katılıyorum	168	42,5
	Toplam	389	98,5
Eksik	Sistem	6	1,5
Toplam		395	100,0

“Öğrencilerine güvenir.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 76,9 (304 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 6,3 (25 kişi)’dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %15,2 (60 kişi)’dir. Katıldığını belirten öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır. Karşısındaki kişilere güven duyan insanlar olumlu düşünen insanlardır. Güvensizlik kişiyi çevresindeki insanlardan uzaklaştırabilir. Çevresindekilerle bağ kuramayan insanlar mutluluğunu yitirmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu mutlu öğretmenin öğrencilerine güven duyduğunu düşünmektedirler.

Soru 15: Şimdi ve burada ilkesine göre yaşar.

Tablo 27 - Soru 15 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	8	2,0
	Katılmıyorum	27	6,8
	Kararsızım	92	23,3
	Katılıyorum	156	39,5
	Tamamen Katılıyorum	103	26,1
	Toplam	386	97,7
Eksik	Sistem	9	2,3
Toplam		395	100,0

“ Şimdi ve burada ilkesine göre yaşar.” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 65,6 (259 kişi)’ dir. Katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 8,8 (35 kişi), kararsız olanların oranı % 23,3 (92 kişi)’dir. Mutlu öğretmen şimdi ve burada ilkesine göre yaşar sorusuna katıldığını belirten öğrenciler çoğunluktadır. Mutlu insanlar yaşadığı anın tadını çıkarır ve yaşadığı anın gereklerini yerine getirirler. Anı

yaşamayan öğretmenler görevlerini yaparken mutlu değildir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu şimdi ve burada ilkesine göre yaşayan öğretmenlerin mutlu olduğunu düşünmektedirler.

Soru 16: Öğrencileri için ileriye hedefler.

Tablo 28 - Soru 16 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	6	1,5
	Katılmıyorum	10	2,5
	Kararsızım	35	8,9
	Katılıyorum	132	33,4
	Tamamen Katılıyorum	198	50,1
	Toplam	381	96,5
Eksik	Sistem	14	3,5
Toplam		395	100,0

“Öğrencileri için ileriye hedeflerler.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 83,5 (330 kişi)’dir. Katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 4 (16 kişi), kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı % 8,9 (35 kişi)’dir. Öğrencileri için ileriye hedefler sorusuna katılan öğrencilerin oranı diğerlerine oranla daha yüksektir. Mutlu insanların ayırt edici özelliklerinden biri hedeflerinin olmasıdır. Hedefleri olan öğretmenler daha mutlu ve başarılı olmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu da bununla bağlantılı olarak mutlu öğretmenlerin öğrencileri için hedefleri olduğunu düşünmektedirler.

Soru 17: Kendi hayatını ve dünyayı, rahat ve oldukça huzurlu bulur.

Tablo 29 - Soru 17 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	19	4,8
	Katılmıyorum	42	10,6
	Kararsızım	79	20,0
	Katılıyorum	142	35,9
	Tamamen Katılıyorum	105	26,6
	Toplam	387	98,0
Eksik	Sistem	8	2,0
Toplam		395	100,0

“Kendi hayatını ve dünyayı rahat ve oldukça huzurlu bulur.” Sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %62,5 (247 kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %15,4 (61 kişi)’dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı ise % 20 (79 kişi)’dir. Katılıyorum cevabını veren öğrenciler çoğunluktadır. Kendi hayatını yaşadığı dünyayı rahat edebileceği şekilde oluşturabilmek mutlu insanların özellikleri arasında yer almaktadır. Mutsuz insanlar kendi rahatlarını sağlayacak koşulları oluşturmakta güçlük çekerler. Öğrenciler kendi hayatını ve dünyayı rahat huzurlu bulan öğretmenlerin mutlu olduğunu düşünmektedirler. Dünyayı rahat ve huzurlu bulan öğretmenler işlerinde daha mutlu ve başarılı olmaktadır.

Soru 18: Mütevazıdır.

Tablo 30 - Soru 18 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	29	7,3
	Katılmıyorum	37	9,4
	Kararsızım	77	19,5
	Katılıyorum	144	36,5
	Tamamen Katılıyorum	98	24,8
	Toplam	385	97,5
Eksik	Sistem	10	2,5
	Toplam	395	100,0

“Mütevazıdır” Sorusuna katılıyorum şeklinde cevap veren öğrencilerin oranı %61,3 (242 kişi), katılmıyorum şeklinde cevap veren öğrencilerin oranı % 16,7 (66 kişi)’dir. Kararsızım şeklinde cevap veren öğrencilerin oranı % 19,5 (77 kişi)’dir. Mutlu insanlar kendilerini beğenmez diğer insanları küçük görmezler. Mutlu öğretmenler öğrencileri ile mesafe kurmak yerine onlara sıcak ve cana yakın davranırlar. Bu davranış öğrencilerin ders başarılarını arttırmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu da mutlu öğretmenlerin mütevazı olduklarına karar vermişlerdir.

Soru 19: Öğrencilerini çok fazla analiz etmez.

Tablo 31 - Soru 19 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	50	12,7
	Katılmıyorum	42	10,6
	Kararsızım	104	26,3
	Katılıyorum	130	32,9
	Tamamen Katılıyorum	60	15,2
	Toplam	386	97,7
Eksik	Sistem	9	2,3
	Toplam	395	100,0

“Öğrencilerini çok fazla analiz etmez” sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı % 48,1 (190 kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %23,3 (92 kişi)’dir. Kararsızım cevabını veren öğrencilerin oranı ise %26,3 (104 kişi)’dir. Bu soruya katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı diğerlerinden daha yüksektir. Mutlu insanlar kusur bulmaya çalışmak yerine insanların güzel taraflarını görürler. Mutlu öğretmenlerde öğrencilerinin olumlu yönlerinden yola çıkarak onları etkilemeye çalışırlar. Öğrenciler öğretmenleri tarafından takdir edildiklerinde olumlu davranışlara yönelmektedir. Öğrenciler mutlu öğretmenin kendilerini fazla analiz etmediklerini düşünmektedirler.

Soru 20: Öğrencilerine hükmetmeyi sevmez.

Tablo 32 - Soru 20 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	33	8,4
	Katılmıyorum	48	12,2
	Kararsızım	85	21,5
	Katılıyorum	122	30,9
	Tamamen Katılıyorum	98	24,8
	Toplam	386	97,7
Eksik	Sistem	9	2,3
	Toplam	395	100,0

“Öğrencilerine hükmetmeyi sevmez.” Sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı % 55,7 (220 kişi), katılmadığını belirten öğrencileri oranı

%20,6 (81 kişi)' dir. Öğrencilerine hükmetmeyi sevmez sorusunu cevaplarken kararsız kalan öğrencilerin oranı %21,5 (85 kişi)' dir. Bu soruda katılıyorum cevabını veren öğrenciler çoğunluktadır. Demokratik olmak ve diğer insanların haklarını saygı duymak mutlu insanların özelliklerinden bazılarıdır. Mutlu öğretmenler öğrencilerine hükmetmez, öğrencilerinin görüş ve düşüncelerine önem vererek onlara da söz hakkı verir. Öğrenciler düşüncelerini önemseyen fikirlerini dikkate alan ve baskıcı olmayan öğretmenleri mutlu öğretmen olarak nitelendirmektedir.

Soru 21: Öğrenciler arasında rekabet yerine uyum oluşturur.

Tablo 33 - Soru 21 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	15	3,8
	Katılmıyorum	33	8,4
	Kararsızım	57	14,4
	Katılıyorum	122	30,9
	Tamamen Katılıyorum	158	40,0
	Toplam	385	97,5
Eksik	Sistem	10	2,5
Toplam		395	100,0

“Öğrenciler arasında rekabet yerine uyum oluşturur” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %70,9 (280 kişi), bu soruda katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 12,2 (48 kişi) dir. Kararsız kalanların oranı ise % 14,4 (57 kişi)' dir. Katılımcılar öğretmenlerin öğrenciler arasında rekabet yerine uyum oluşturduğunu düşünmektedir. Çatışma ortamı gerginliğe ve kaygıya sebep olmaktadır. Böyle bir ortam mutluluğun oluşmasına engel olur. Mutlu öğretmen gerginlik yerine uyum oluşturma çabası içine girecek bu durum öğrencilere olumlu bir biçimde yansıtacaktır.

Soru 22: Çevresindekilere karşı saygılıdır.

Tablo 34 - Soru 22 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	2	,5
	Katılmıyorum	10	2,5
	Kararsızım	30	7,6
	Katılıyorum	119	30,1
	Tamamen Katılıyorum	229	58,0
	Toplam	390	98,7
Eksik	Sistem	5	1,3
Toplam		395	100,0

“Çevresindeki kişilere karşı saygılıdır.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %88,1 (348 kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı % 3 (12 kişi) kararsız kalan öğrencilerin oranı %7,6 (30 kişi)’dir. Öğrenciler mutlu öğretmenlerin çevresindekilere saygılı olduğunu düşünmektedir. Mutlu insanlar öncelikle kendi benliğine saygı duymaktadır. Kendisine saygı duyan kişi her insanın saygıyı hak ettiğini düşünecektir. Öğrenciler kendilerine saygı duyan öğretmenlerin mutlu olduğunu düşünmektedir.

Soru 23: Öğrencilerini sever ve onlara değer verir.

Tablo 35 - Soru 23 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	15	3,8
	Katılmıyorum	11	2,8
	Kararsızım	32	8,1
	Katılıyorum	129	32,7
	Tamamen Katılıyorum	201	50,9
	Toplam	388	98,2
Eksik	Sistem	7	1,8
Toplam		395	100,0

“Öğrencilerini sever ve onlara değer verir” sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı %83,6 (330 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı % 6,6 (26 kişi)’dir. Bu soruda kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı % 8,1 (32 kişi)’dir. Öğrenciler bu ifadeye yüksek oranda katıldıklarını belirtmişlerdir. Kişiler mutlu olduklarında çevrelerinde bulunan insanları ve dünyayı sever değerli bulur. Mutlu

öğretmenler mutluluklarını öğrencilerine sevgiyle yaklaşarak, onlara değer vererek belli etmektedirler. Öğretmenleri tarafından sevilen ve değer gören öğrencilerin okul başarısı yükselmektedir.

Soru 24: Öğrencileri arasındaki farklılıkları zenginlik olarak görür.

Tablo 36 - Soru 24 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	65	16,5
	Katılmıyorum	36	9,1
	Kararsızım	78	19,7
	Katılıyorum	118	29,9
	Tamamen Katılıyorum	90	22,8
	Toplam	387	98,0
Eksik	Sistem	8	2,0
Toplam		395	100,0

“Öğrencileri arasındaki farklılıkları zenginlik olarak görür.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 52,7 (208 kişi), katılmadığını belirten öğrencilerin oranı %25,6 (101 kişi), kararsız kaldığını belirten öğrencilerin oranı ise %19,7 (78 kişi)’dir. Öğrenciler yüksek oranda katıldıklarını belirtmişlerdir. Mutlu insanlar tek tip ve şekilci insanlar değildir. Mutlu insanlar farklılıkları zenginlik olarak görür ve bunu bir avantaja dönüştürebilirler. Mutlu öğretmenlerde öğrencileri arasındaki farklılıkları yok etmek yerine kabullenmektedirler.

Soru 25: Hayatını kontrolü altında tutar,kaderci değildir.

Tablo 37 - Soru 25 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	25	6,3
	Katılmıyorum	34	8,6
	Kararsızım	100	25,3
	Katılıyorum	118	29,9
	Tamamen Katılıyorum	103	26,1
	Toplam	380	96,2
Eksik	Sistem	15	3,8
Toplam		395	100,0

“Hayatını kontrolü altında tutar kaderci değildir” sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %56 (221 kişi), bu soruya katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %14,9 (59 kişi), kararsızım cevabını veren öğrencilerin oranı %25,3 (100 kişi)’dir. Katılıyorum cevabını veren öğrenciler çoğunluktadır. Kaderci insanlar başlarına gelen her şeyin kendi kontrollerinin dışında bir sebebi olduğunu ve yapabilecekleri bir şeyin olmadığını düşünürler. Değiştirmek yerine boyun eğmek yolunu seçerler. Mutlu olmak isteyen kişiler başlarına gelen olayların kader olduğunu düşünmemektedirler. Olumsuz durumlarla baş edebilecek gücü kendilerinde bularak kötü durumlardan kolayca sıyrılırlar. Kaderci olmayan öğretmenler hem özel hem mesleki hayatlarında kontrolü ellerinde tuttukları için daha başarılıdırlar.

Soru 26: Kendi adına ve öğrencileri adına harekete geçer.

Tablo 38 - Soru 26 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	18	4,6
	Katılmıyorum	30	7,6
	Kararsızım	58	14,7
	Katılıyorum	133	33,7
	Tamamen Katılıyorum	150	38,0
	Toplam	389	98,5
Eksik	Sistem	6	1,5
Toplam		395	100,0

“Kendi adına ve öğrencileri adına harekete geçer” sorusuna katılıyorum şeklinde cevap veren öğrencilerin oranı %71,7 (283 kişi), katılmıyorum şeklinde cevap veren öğrencilerin oranı %12,2 (48 kişi), kararsızım şeklinde cevap veren öğrencilerin oranı ise %14,7 (58 kişi)’dir. Bu soruya katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı daha yüksektir. Mutlu insanlar sadece kendileri için yaptıkları atılımlarla değil çevrelerindeki insanları da olumlu yönde etkilemeleri ile dikkat çekerler. Bundan dolayı da insanlar tarafından sevilirler. Mutlu öğretmenler de öğrencileri adına harekete geçerek onlara kılavuzluk yaptıkları için öğrencileri tarafından sevilmeaktedirler.

Soru 27: Öğrencilerine yardım etmeye isteklidir.

Tablo 39 - Soru 27 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	6	1,5
	Katılmıyorum	16	4,1
	Kararsızım	35	8,9
	Katılıyorum	126	31,9
	Tamamen Katılıyorum	199	50,4
	Toplam	382	96,7
Eksik	Sistem	13	3,3
Toplam		395	100,0

“Öğrencilerine yardım etmeye isteklidir.” Sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı % 82,3 (325 kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı % 5,6 (22 kişi), kararsızım cevabını veren öğrencilerin oranı % 8,9 (35 kişi)’ dir. Öğrencilerine yardım etmeye isteklidir sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı yüksektir. İnsanın başkalarına gösterdiği şefkat ve yardım daima kişiye olumlu düşünce ve duygular olarak geri döner. Mutlu insanlar çevrelerindeki kişilere yardım etmeyi tercih ettiği için olumlu duygular içindedir. Mutlu öğretmenler de öğrencilerine yardım etme konusunda isteklidir.

Soru 28: Aktiftir ve sınırları bellidir.Öğrencilere yardım ederken kendi ihtiyaçlarından feragat etmez.

Tablo 40 - Soru 28 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	22	5,6
	Katılmıyorum	25	6,3
	Kararsızım	90	22,8
	Katılıyorum	135	34,2
	Tamamen Katılıyorum	115	29,1
	Toplam	387	98,0
Eksik	Sistem	8	2,0
Toplam		395	100,0

“Aktiftir ve sınırları bellidir.Öğrencilere yardım ederken kendi ihtiyaçlarından feragat etmez” sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %63,3 (250

kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %11,9 (47 kişi)' dir. Kararsız olan öğrencilerin oranı ise %22,8 (90 kişi)'dir. Aktiftir ve sınırları bellidir sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı daha yüksektir. Mutlu insanlar olumlu duygularından kaynaklanan bir yaşam enerjisine sahiptir. Bu enerji sayesinde aktiftirler. Kendilerini tanır ve buna göre hareket ederler. Güçlerinin sınırları dahilinde hareket ettiklerinden hayal kırıklığına uğramazlar. Öğrenciler mutlu öğretmenlerin aktif olduğunu düşünmektedir.

Soru 29: Huzurlu ve üretkendir.

Tablo 41 - Soru 29 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	11	2,8
	Katılmıyorum	15	3,8
	Kararsızım	66	16,7
	Katılıyorum	151	38,2
	Tamamen Katılıyorum	145	36,7
	Toplam	388	98,2
Eksik	Sistem	7	1,8
Toplam		395	100,0

“Huzurlu ve üretkendir.” Sorusuna katıldığını belirten öğrencilerin oranı % 74,9 (296 kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %6,6 (26 kişi)'dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %16,7 (66 kişi)'dir. Mutlu öğretmen huzurlu ve üretkendir cevabını veren öğrencilerin oranı yüksektir. Huzur insanın kendisiyle barış halidir. Kendisiyle barışık kişiler huzurludur, huzurlu olduklarından dolayı yaptıkları işe odaklanabilir ve daha başarılı olurlar. Öğrenciler mutlu öğretmenlerin huzurlu ve üretken olduğunu düşünmektedir.

Soru 30: Yüksek idealleri vardır ve bunu öğrencilerine yansıtır.

Tablo 42 - Soru 30 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	13	3,3
	Katılmıyorum	16	4,1
	Kararsızım	55	13,9
	Katılıyorum	138	34,9
	Tamamen Katılıyorum	165	41,8
	Toplam	387	98,0
Eksik	Sistem	8	2,0
Toplam		395	100,0

“Yüksek idealleri vardır ve bunu öğrencilerine yansıtır.” sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı % 76,7 (303 kişi), katılmıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı ise % 7,4,(29 kişi)’ dir. Kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı %13,9 (55 kişi)’ dir. Öğrenciler mutlu öğretmenlerin yüksek idealleri olduğuna ve bunu öğrencilerine yansıttığına yüksek oranda katılmaktadır. Mutlu insanlar kendilerine inanmakta ve yeteneklerine güvenmektedir. Bu yüzden yüksek idealleri vardır. Bu ideallere ulaşacağını düşünmektedir. Mutlu öğretmeninde idealleri vardır. Bunu öğrencilerine yansıtır. Öğrenciler öğretmenlerinden olumlu etkilenir öğretmenlerini model almak isterler. Mutlu öğretmen öğrencilerin başarısını arttırmaktadır.

Soru 31: Kendisine ve öğrencilerine karşı dostça tavır benimser.

Tablo 43 - Soru 31 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	6	1,5
	Katılmıyorum	22	5,6
	Kararsızım	47	11,9
	Katılıyorum	131	33,2
	Tamamen Katılıyorum	184	46,6
	Toplam	390	98,7
Eksik	Sistem	5	1,3
Toplam		395	100,0

“Kendisine ve öğrencilerine karşı dostça tavır benimser” sorusuna katılıyorum cevabını veren öğrencilerin oranı %79,8 (315 kişi), katılmıyorum cevabını belirten

öğrencilerin oranı %7,1 (28 kişi)'dir. Kararsızım cevabını veren öğrencilerin oranı %11,9 (47 kişi)'dir. Kendisine ve öğrencilerine dostça tavır benimser sorusuna katıldığını belirten öğrenciler çoğunluktadır. Mutlu insanlar çevresindeki kişilere dostça davranır. Vericidir. Mutlu öğretmende öğrencilerine sıcak, verici ve dostça davranmaktadır.

Soru 32: Stres yüklü değildir.

Tablo 44 - Soru 32 Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Geçer	Hiç Katılmıyorum	19	4,8
	Katılmıyorum	23	5,8
	Kararsızım	79	20,0
	Katılıyorum	119	30,1
	Tamamen Katılıyorum	143	36,2
	Toplam	383	97,0
Eksik	Sistem	12	3,0
Toplam		395	100,0

“Stres yüklü değildir” sorusunda katılıyorum cevabını belirten öğrencilerin oranı % 36,3 (262 kişi), katılmıyorum cevabını belirten öğrencilerin oranı % 10,6 (42 kişi), kararsız olduğunu belirten öğrencilerin oranı % 20 (79 kişi)' dir. Stres yüklü değildir cevabını veren öğrenciler çoğunluktadır. Mutlu insanlar olumsuz duygulara yaşamlarında olabildiğince az yer verirler. Kıskançlık, öfke, kin nefret gibi. Bu durum onların daha az stres ve kaygı taşımalarına sebep olmaktadır. Mutlu öğretmenler de stres ve kaygıyı mutsuz öğretmenlere göre daha az hissederler. Öğrenciler de mutlu öğretmenin stres yüklü olmadığını büyük ölçüde düşünmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimin genel amacı bireyin topluma yararlı hale getirilmesidir. Eğitim bu amacı gerçekleştirebilmek için kişilerde davranış değişikliği meydana getirme görevini üstlenmektedir. Eğitim ve öğretimin niteliği sağlıklı ve gelişmiş toplumların oluşmasında çok önemli rol oynamaktadır. Eğitim ve öğretimin niteliğini etkileyen en önemli etmen kuşkusuz öğretmendir.

Türk Milli Eğitim sisteminin ve dolayısıyla öğretmenlerin en önemli görevi Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunun arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı yaratıcı seçkin bir ortağı yaptırmaktır.

Türk Milli Eğitim Mevzuatı öğretmenlere çok büyük sorumluluklar yüklemiştir. Türk Milli Eğitiminin amaçlarından biri olan Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak görevi kuşkusuz öğretmenlere verilmiştir. Kendisi ile barışık olmayan, mutlu olmayan bir öğretmen mevzuatın kendisine verdiği görevleri yerine getiremeyecektir. Kendisi mutlu olamayan bir öğretmenin toplumun mutluluğunu arttırmaya yönelik bir katkısı olmayacaktır. Öğretmen kendisi ile barışık değilse kendisi gibi karamsar ve mutsuz nesiller yetiştirecektir. Bu durum toplumun huzurunu, mutluluğunu ve gelişmesini kuşkusuz olumsuz bir biçimde etkileyecektir.

Bu çalışmada Milli eğitim temel kanunundan yola çıkılarak mutluluğun öğretmen ve öğrenciler üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Öğretmen bir eğitim kurumunda öğrencilere bilgi, beceri, görgü ve yaşantıları yoluyla yön veren kişidir. Öğretmen öğrencilerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmektedir. Öğretmen öğrencilerin istenilen davranışları kazanıp kazanmadığını da değerlendirmektedir.

Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki eğitim öğretimin kalitesi açısından çok önemlidir. Eğitim sisteminin en önemli unsuru öğretmendir. Eğitim programları, eğitim araçları ve okulların fiziki yapılarında geçmişten günümüze kadar bir çok yenilik ve gelişme meydana gelmiştir. Bilgisayarlar sayesinde öğretmenlerin ve öğrencilerin kullandıkları bir çok eğitim aracı ve yöntemler geçerliliğini yitirmiştir. Fakat henüz öğretmenin yerini dolduracak herhangi bir metot ya da araç geliştirilmemiştir.

Okullarda öğrencinin hatta öğrenci velilerinin rehberi ve yol göstericisi olan öğretmenlerin mutluluğu öğrenci başarısını büyük ölçüde etkilemektedir. Bundan dolayı öğretmenler mutlu olmalı ve öğrencileri ile iletişim kurarak onlara mutluluklarını yansıtmalıdır.

İnsanların ruh hali dışarıdan gözlemlenebilir. Öğretmenler mutlu olduklarında mutlulukları bakışlarından, evreleri ile ilişkilerinden ve vücut dillerinden anlaşılmaktadır. Öğrenciler kendilerine dokunan gülümseyen sorunları ile ilgilenen öğretmenlerinin mutlu olduğunu algılamakta ve onların mutluluğundan olumlu bir biçimde etkilenmektedirler. Asık yüzlü öğrencileri ile hiç ile ilgilenmeyen öğrencileri ile dokunsal iletişim kurmayan öğrencilerine isimleriyle hitap edebilme çabasında olmayan öğretmenler öğrencilerini olumsuz etkilemektedir. Mutsuz öğretmenler öğrencileri tarafından sevilmemekle birlikte öğrencilerin o derse olan ilgi ve istidatlarını da öldürmektedirler. Bu durum öğrencinin okul ortamını sevmesinde ve başarılı olmasında öğretmenin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada ilköğretim okullarının ikinci kademesinde okuyan öğrencilerin mutlu öğretmen algıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda Öğrencilerin öğretmenlerinin mutluluğunu algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma, ilköğretim okullarındaki öğrencilerin mutlu öğretmen algısını öğrenmeye yönelik hazırlanan 3demografik, 32 sorudan oluşan bir anket formunun; İstanbul İli Beşiktaş İlçesi' de bulunan ilköğretim okullarındaki 6,7,8. sınıftaki evren yaklaşık 4120 öğrenci , örneklem ise 400 öğrenciye uygulanmasıyla tamamlanmıştır

Araştırmaya katılanların 207' si erkek öğrenci, 185'i kız öğrencilerden oluşmuştur. Yüzde oranlarına bakıldığında; % 52, 4' ü erkek öğrenci, % 46,8' i kız öğrenci olarak gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılanların Cinsiyetlerinde dikkati çeken bir tek taraflı yığılma gözlenmemektedir.

Araştırmaya katılanların not ortalamasına göre oranlarına bakıldığında 1'inin (%4) bir önceki yıl not ortalaması 1; 3'ünün (%1,1) bir önceki yıl not ortalaması 2; 59'unun (%21,3) bir önceki yıl not ortalaması 3; 133'ünün (%48) bir önceki yıl not ortalaması 4; 81'inin (%29,2) bir önceki yıl not ortalaması 5 olarak bulunmuştur.

Anket sorularının sonuçlarına göre değerlendirme yapıldığında; öğretmenlerin mutlu olması, öğrencilerin ve okulun başarısını olumlu yönde etkileyip yükseltirken; mutsuz olmaları, öğrencilerin ve okulun başarısını olumsuz yönde etkileyip düşürmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilerin okulun başarısını yükseltmek için öncelikli olarak öğrencileri ile iletişim halinde olmaları gerekmektedir. Öğrenciler üzerinde bırakacakları ilk izlenime dikkat etmeleri ve mutlu olduklarına dair bir izlenim bırakmaları gerekmektedir.

Öğrenciler için öğretmenleri tarafından sevildiklerini hissetmenin en kolay yolu öğretmenlerin kendilerine dokunmasıdır. Öğretmenler öğrencilerine karşı sıcak tavırlar sergilemeli öğrencilerine karşı güler yüzlü olmalıdır. Öğrencileri ile birebir iletişim kurmak, göz teması kurmak Öğrencilerin öğretmenin samimiyetini ve sıcaklığını algılaması açısından çok önemlidir. Öğretmen öğrencilerine karşı olumsuz tavırlar takınmaktan onları korkutmaktan rencide edici sözlerden ve kaba kuvvet kullanmaktan kesinlikle sakınmalılardır.

Öğrenciler güler yüzlü sıcak ve sevecen görünen öğretmenlerine daha kolay açılmakta ve sorunlarını paylaşmaktadırlar. Sert görünüşlü ve her an patlamaya hazır bir öfke içinde olduğu ifadesine sahip olan öğretmenler öğrencileri kendilerinden uzaklaştırmaktadır. Bu yüzden öğretmenler öğrencilerine karşı güler yüzlü ve cana yakın olmalıdır.

Öğretmenlerde bulunması gereken özelliklerden biri de öğrencilerini samimi bir tavırla dinleyebilmektir. Öğrencilerin ders ile ilgili sorularını sıkılmadan ve sabırla dinleyebilmelidir. Öğrenciler öğretmenlerine soru sormaktan çekinmemelidir. Öğrenciler soru sorulduğu için öfkelenen, olumsuz mimikler yapan öğretmenlerin derslerinde soru sormaktan kaçınmaktadırlar. Öğrenciler öğretmenleriyle ailevi, özel ders dışında kalan her türlü konuyu konuşabilmelidir. Öğretmenler öğrencileri kendileriyle sorunlarını paylaştığında onlarla yakından ilgilenmeli vücudunu öğrencisine çevirerek ve göz teması kurarak onu dinlemelidir. Öğretmenler eğitimle ilgili yayınları takip etmeli her türlü gelişmeye ve yeniliğe açık olmalıdırlar. Haklarını ve sorumluluklarını bilen öğretmenler okul yöneticileri ile de sağlıklı iletişim kurmaktadır. Öğrenciler yenilikleri takip edebilen vizyonu geniş ve branşında alan bilgisine hakim öğretmenlerini algılamakta ve onlara yakın olmak istemektedirler.

Öğretmenlerin dış görünüşü de öğrencilerin öğretmeni değerlendirmesinde önemli yer tutar. Öğretmenler giyim kuşamlarına ve genel görünümüne dikkat etmeli bakımlı ve temiz görünmeye özen göstermelidir. Öğretmen öğrencilerini önemseydiğini onlara değer verdiğini sözleri ve davranışlarıyla belli etmelidir. Öğrencilerini birbiri ile kıyaslamamalı başarılı başarısız olarak onları etiketlememeli ve öğrencilerinin her birini bir değer olarak gördüğünü belli etmelidir. Başarılı öğrencilerini onurlandırırken diğerlerini aşağılamadan onların yapabileceği başarabileceği mesajını vererek öğrencilerinin birbirini olumlu etkilemesine araç olmalıdır.

Mutluluğun önemini kavrayan, vücut dilini etkili ve olumlu bir şekilde kullanabilen, öğrencileri ile, iyi bir iletişim kurmanın öğrenci başarısı için önemini kavrayabilen öğretmenler öğretmenlik mesleğinde başarılı olmakta öğrencilerini de başarıya ulaştırabilmektedir. Konuyla ilgili öneriler şöyle sıralanabilir.

- Öğretmenler eğitim fakültelerinden mezun olmalı öğretmenlik eğitimi almamış ve pedagojik formasyonu olmayan kişiler öğretmenlik mesleğini yapmamalıdırlar.

- Öğretmenlerin alanlarında meydana gelen değişiklikleri ve yenilikleri öğrenebilmesi takip edebilmesi için hizmet içi eğitim kursları düzenlenmeli bu kurslara başvuruda bulunan tüm öğretmenler kabul edilmelidir.
- Öğretmenlerin kendilerini daha iyi ifade edebilmesi, beden dillerini iyi kullanmaları ve mutluluğu bir yaşam biçimi haline dönüştürebilmeleri, mutluluğun kendileri ve öğrencileri için ne kadar önemli olduğunu anlamaları için kişisel gelişim uzmanları tarafından seminerler düzenlenmeli ve bu seminerlerden çok sayıda öğretmenin faydalanması sağlanmalıdır.
- Eğitim fakültelerinde kişisel gelişim ve mutluluk dersleri okutulmalıdır. Bu alanda lisansüstü seviyede daha fazla çalışma yapılmalıdır.
- Öğretmenlerin öğrencilerine rehberlik edebilmeleri ve problemleri olduklarında onlara yardımcı olabilmeleri için öğretmenlere rehberlik danışmanlık kursları psikoloji ve ergenlik konusunda bilgilendirme seminerleri verilmelidir.
- Öğretmen mutluluğunun öğrenci performansına etkisi eğitimim bütün kademelerinde araştırılabilir.
- Mutluluk daha somut hale getirilerek mutluluğa ulaşma yolları açık ve net şekilde gözler önüne serilebilir.
- Mutlu öğretmenin öğrenci başarısına etkisi yanında mutsuz öğretmenin öğrenci başarısını ne şekilde etkilediği konusu araştırılabilir.
- 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ifadesini bulan mutluluk kavramıyla ne kastedildiği açık ve net olarak gözler önüne serilebilir.

KAYNAKÇA

- Ataünal, A., Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen, Ankara, 2003
- Aydın, A., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2009
- Ada, S., “Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Genel Durumu”, M.Ü.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı.2, İstanbul, 1990
- Aydın, A., Yaşadığımız Dünya, İstanbul, 2005
- Baltaş, A., Baltaş,Z., Stres ve Başa Çıkma Yolları, İstanbul,1996
- Bayraktar, F., Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Ana Baba Rollerini, Ankara, 2003
- Blumenthal, E., Anlamak ve Anlaşılma, (Çev. Ç. Ayhan), İstanbul, 2000
- Bilen, M., Sağlıklı İnsan İlişkileri, Ankara, 2004
- Burger, J.M., Kişilik (Çev. İ.D.Erdoğan), İstanbul, 2006
- Başaran, İ. E., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1978
- Bayraktar, F., Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Ana Baba Rollerini, Ankara, 2003
- Cüceloğlu, D., Yeniden İnsan İnsana, İstanbul
- Cihangir, Z., “Bazı insanlar neden daha mutludur”, Aile ve Toplum Dergisi, Sayı.13 Ankara, 2008
- Celep, C., Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama, Ankara, 2008
- Çelikkaya, H., Eğitim Sosyolojisi, İstanbul,1998
- Çelik, V., “Geleceğin Okul Yöneticisinin Liderlik Özellikleri”, VII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya,1998
- Çaplı, O., “İnsanın İç Dünyası”, İstanbul, 1992
- Davutoğlu, İ., Mutluluğa Giden 7 Yol, İstanbul, 2007
- Dinççağ, A., Zihinsizsiniz, İstanbul, 2009
- Ekinci,Y., Eğitim Üzerine Düşünceler, Ankara,1994
- Elmacıoğlu, T., Hayatın Bütününde Başarı, İstanbul, 2004
- Ellis,A., Nasıl Mutlu Olursunuz (Çev. S. Akbaş), Ankara, 2007

Erbaş, N., Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri, (Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1998

Erden, M., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2005

Tezer, F., İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmenin Kişilik Özelliklerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1998.

Erdoğan, A., “Eğitim Verimliliğinin Arttırılmasında Temel Dinamikler”, M.Ü.A.E.F. II.Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, 1996

Fidan, N., Erden, M., Eğitime Giriş, İstanbul, 1998

Fromm, E., Erdem ve Mutluluk (Çev. A. Yörükkan) 1995

Fromm, E., Kendini Savunan İnsan (Çev. D. Yüzer) İzmir, 2005

Goleman, D., Sosyal Zeka (Çev. O. Çetin . Tekin) İstanbul, 2007

Goleman, D., Duygusal Zeka (Çev. B.S. Yüksel), İstanbul, 1996

Güçlü, N., “Sınıfta Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Kurulması” G.Ü.E.F. Dergisi, Sayı.2, Ankara, 1998.

Gün, N., Mutluluk Kitabı, İstanbul, 2009

Güney, S., Davranış Bilimleri, Ankara, 2008

Kabakçı, I., Odabaşı, H., “Bilgi Toplumunda Altı Şapkalı Öğretmen”, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.1, 2003

Kasatura, İ., Kişilik ve Özgüven, İstanbul, 1998,

Karlı, M.D., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, 2004

Kaya, Y.K., İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Ankara, 1977

Kayaalp, İ., Eğitimde İletişim Dili, İstanbul, 2004

Koç, S., Aile ve Eğitim, Ankara

Kılıçcı, Y., Okulda Ruh Sağlığı, Ankara, 1992

Kızıltepe, Z., Öğretişim, İstanbul, 2004

Köknel, Ö., İnsanı Anlamak, İstanbul, 1997

- Köknel, Ö., Dolu Dolu Yaşamak, İstanbul, 1992
- Lyubomirsky, S., Nasıl Mutlu Olunur(Çev.G.Göze), İstanbul, 2008
- Maltz, M., Barker,R.Y., Psiko-Sibernetik Mutluluğu Yakalama Sanatı (Çev. I.Tuzcular) İstanbul,1995
- Marar, Z., Mutluluk Paradoksu, (Çev. S. Çağlayan), İstanbul, 2004
- McGrew, P.,Yaşam Stratejileri (Çev. N. Uzunali), İstanbul, 2001,
- M.E.T.K 1973
- Nazik, H.M., İnsan İlişkileri, İstanbul, 2000
- Oğuz, O., Oktay,A., Ayhan,H., 21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, İstanbul, 2004
- Özbent, S., “Sınıfta Beden Dili”, G.Ü.,Gazi Eğit.Fak.Der.Sayı.2, 2007, İstanbul
- Özdemir,İ.E., “Öğretmenin Nitelikleri”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğit.Fak.Der., Ankara,1991, sayı.2
- Özkan, Z., Mutluluk ve Başarı Yolları, İstanbul, 2006
- Oğuz, O., Oktay, A., Ayhan, H., 21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, İstanbul, 2004
- Özyurt, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Adapazarı,1999
- Ricard, M.,Mutluluğa Övgü (Çev.A.Derman), İstanbul, 2007
- Roger, J., McWilliams, P., Yaşam 101 (Çev.Esin Karan), İstanbul, 1990
- Sayar, K., Ruh Hali, İstanbul, 2006,
- Sağlam, M., Sağlam, A., “Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme”,Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,Yaz 2005, Sayı.3
- Sönmez,V., Sevgi Eğitimi, Ankara, 2003
- Şişman, M., Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul, 2009
- Tarhan, N., Duyguların Dili, İstanbul, 2008.
- Tezer, F., İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmenin Kişilik Özelliklerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi),İstanbul, 1998
- Tezvaran, Z.,Sahipsiz Terapiler, İstanbul, 2003

Ülgen,G., Eğitim Psikolojisi, İstanbul, 1997

Ünal, S.-Ada, S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 2001

Yaşar, N., İnsan Hakları Avrupa Sisteminde ve Türk Hukukunda Eğitim Hakkı ve Özgürlüğü, İstanbul, 2000

Yazıcı, H.B., Hayatı Güzel ve Anlamalı Yaşamak, İstanbul, 2003

Yılmaz, Bülent., Türkiye’de Eğitim Politikası ve Kütüphane, Ankara, 2004

<http://www.ozanserugurlu.com/>(23.07.2009)

<http://www.phil.metu.edu.tr/ahmet-inam/index.htm> (30.08.2009)

<http://www.metu.edu.tr/~www41/ahmet-inam/online.htm> (26.08.2009)

<http://www.dbe.com.tr/?sectionID=412> (14.07.2009)

<http://blog.milliyet.com.tr/psikoterapist> (15.09.2009)

http://www.phanesacademy.net/yonetim_okulu/insan-yonetim/motivasyon-teorileri.htm (14.09.2009)

http://psikolojikdanisma.net/cocukta_psiko_sosyaluyumevreleri.htm (14.09.2009)

<http://www.guncedanismanlik.net/pdf/22> (16.06.2009)

<http://www.ogretmen.info/site.asp>¹ (11.05.2009)

http://www.ilkokuma.com/Ogretmen_El_Kitabi.htm#_Toc2(16.10.2009)

<http://tef.selcuk.edu.tr/salan/sunbul/f/f2.pdf> (17.10.2009)

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/519/6509.pdf> (21.11.2009)

http://www.ogretmen.info/ogretmenlik_ideal_ogretmen.asp (16.09.2009)

http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_327.pdf (16.09.2009)

<http://altnetifegitim.blogcu.com/159277/> (17.09.2009)

http://www.aof.anadolu.edu.tr/ki265/unite_02.pdf tap/FOLTP/1 (18.09.2009)

http://akcakale.meb.gov.tr/mevzuat/1/MİLLİ_EĞİTİM_TEMEL_KANUNU.htm (14.09.2009)

ÖZGEÇMİŞ

26 Ekim 1975 tarihinde İstanbul'da doğdum. İlkokul, Ortaokul ve Liseyi İstanbul'da tamamladıktan sonra, 1993 yılında Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 1997 yılında mezun oldum. Aynı yıl İstanbul ili Maltepe ilçesine Ana sınıfı öğretmeni olarak atandım. 2000- 2001 yılları arasında Ümraniye Kız Meslek Lisesi, 2001-2002 öğretim yılında Ankara Ayşe Numan Konakçı İlköğretim okulu, 2002-2004 yılları arasında Siirt ili Eruh ilçesi Dağdöşü Köyü İlköğretim Okulunda, 2004-2008 yılları arasında İstanbul Levent Kız Meslek Lisesinde görev yaptım. Halen Diyarbakır Silvan ilçesi kazım Karabekir İlköğretim okulunda anasınıfı öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

Özel ilgi alanlarım kitap okumak ve spor yapmaktır.

Asuman ERGÜN

Ek- 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu

ANKET

Sevgili öğrenciler

Bu anket “ İlköğretim okullarındaki 6, 7, 8.sınıf öğrencilerinin mutlu öğretmen algıları” ile ilgili yapılacak bir çalışmanın parçasıdır. Aşağıdaki ifadeleri okulunuzda görev yapan öğretmenlerinizden yola çıkarak içtenlikle cevaplandırmanız gerekmektedir. Araştırmanın sağlıklı bir şekilde sonuçlanması için soruların tamamını cevaplamanız gerekmektedir. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla,

Asuman ERGÜN
Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz

- 1.() Erkek
- 2.() Kız

2.Sınıfınız

- 1.() 6.Sınıf
- 2.() 7.Sınıf
- 3.() 8.Sınıf

3.Bir önceki yılın not ortalaması:

BÖLÜM 2						
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
AŞAĞIDAKİ İFADELERİ LÜTFEN DUYGU VE DÜŞÜNCELERİNİZE GÖRE CEVAPLAYINIZ						
1	Hedeflerini gerçekleştirmek için çalışır.					
2	Her an mutlu yaşaması gerektiğine inanır.					
3	Başarıya ulaşacağına dair beklentisi vardır.					
4	Kendi yeteneklerinin farkındadır.					
5	Çevresindeki tüm değerleri kabul eder.					
6	Sahip olduğu her şeyden dolayı şükür içindedir.					
7	Öğrencilerinin başarısından mutluluk duyar.					
8	Yapılacak çok fazla şey olduğuna inanır.					
9	Gelecekte olacaklar hakkında daima olumlu düşünür.					
10	Evrende sınırsız kaynak olduğunu düşünür.					
11	Yenilikleri farkederek ve takip eder.					
12	Dünyanın ve hayatın anlamlı olduğuna inanır.					
13	Karşısına çıkabilecek güçlüklerin üstesinden gelebileceğine inanır.					
14	Öğrencilerine güvenir.					
15	Şimdi ve burada ilkesine göre yaşar.					
16	Öğrencileri için ileriye hedefler.					
17	Kendi hayatını ve dünyayı, rahat ve oldukça huzurlu bulur.					
18	Mütevazıdır.					
19	Öğrencilerini çok fazla analiz etmez.					
20	Öğrencilerine hükmetmeyi sevmez.					
21	Öğrenciler arasında rekabet yerine uyum oluşturur.					
22	Çevresindekilere karşı saygılıdır.					
23	Öğrencilerini sever ve onlara değer verir.					
24	Öğrencileri arasındaki farklılıkları zenginlik olarak görür.					
25	Hayatını kontrolü altında tutar,kaderci değildir.					
26	Kendi adına ve öğrencileri adına harekete geçer.					
27	Öğrencilerine yardım etmeye isteklidir.					
28	Aktiftir ve sınırları bellidir.Öğrencilere yardım ederken kendi ihtiyaçlarından feragat etmez.					
29	Huzurlu ve üretkendir.					
30	Yüksek idealleri vardır ve bunu öğrencilerine yansıtır.					
31	Kendisine ve öğrencilerine karşı dostça tavır benimser.					
32	Stres yüklü değildir.					

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ek-2:Valilik Onayı

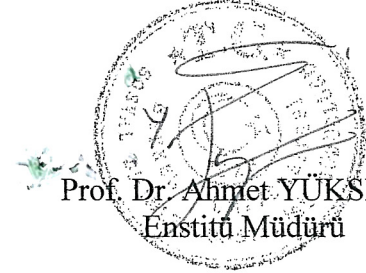
İ : B.30.2.BEY.0.41.72.00-500/2826
Konu : Anket Hk.

10.06.2009

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ,

Enstitümüz İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı öğrencisi *Asuman Ergün*'ün danışmanının uygundur imzalı dilekçesi ve anketi ekte sunulmuştur. "*İlköğretim 6,7,8. Sınıf Öğrencilerinin Mutlu Öğretmen Algısı*" konulu tezine anket çalışması yapabilmesi için İstanbul İli, Beşiktaş İlçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim okullarından müsaade istemektedir.

Bilgilerinizi ve izinlerinizi saygılarımla arz ederim.


Prof. Dr. Ahmet YÜKSEL
Enstitü Müdürü

- Ek:** 1- Danışmanının uygundur imzalı öğrenci dilekçesi
2- Anket örneği
3- Ekler (4 sayfa)

Beykent Üniversitesi İletişim Hattı
0212 **444 1997**
www.beykent.edu.tr

Beykent Üniversitesi
Beylikdüzü Yerleşkesi
Beykent, B.Çekmece-İstanbul
Faks: (0212) 867 55 66

Beykent Üniversitesi
Şişli-Ayazağa Yerleşkesi
Ayazağa, Şişli-İstanbul
Faks: (0212) 867 50 66

Beykent Üniversitesi
Taksim Yerleşkesi
Sıraselviler, Beyoğlu-İstanbul
Faks: (0212) 867 55 76

info@beykent.edu.tr

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/6151/98691
Konu: **Anket.**
(Asuman ERGÜN)

02 Ekim 2009

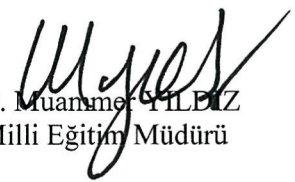
VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a-)Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 10/06/2009 tarih ve 2826 sayılı yazısı.
b-)Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c-)Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d-)Millî Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 30/09/2009 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Asuman ERGÜN**'ün, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**İlköğretim 6.,7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Mutlu Öğretmen Algısı**" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Asuman ERGÜN**'ün, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**İlköğretim 6.,7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Mutlu Öğretmen Algısı**" konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.


Dr. Muhammed YILMAZ
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

Ek-1. İLĞİ (a)yazı ve ekleri


OLUR
30/09/2009
Mustafa KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 6166/990 69
Konu : **Anket.**
(Asuman ERGÜN)

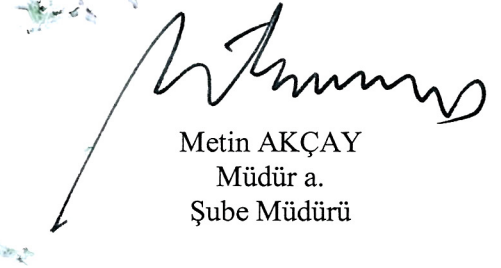
02 Ekim 2009

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi: a) Valilik Makamının 02/10/2009 tarih ve 6151/98691 sayılı Oluru.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi.
c) 10/06/2009 tarih ve 2826 sayılı yazınız.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Asuman ERGÜN**'ün, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**İlköğretim 6.,7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Mutlu Öğretmen Algısı**" konulu anket çalışmasını yapma isteği ilgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.



Metin AKÇAY
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :

- Ek-1. İLGİ (a) Valilik Oluru.
2. Anket soruları.

EGİTİME
%100
DESTEK
4440632

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 2125261382
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr **Web** : <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

3. Araştırmanın Yapılacağı Kurumlar

Beşiktaş İlçesi

-100.YIL MUSTAFA KEMAL İ.Ö.O

-50.YIL SÜHEYLA ARTAM İ.Ö.O

-ALİ YALKIN İ.Ö.O

-ANAFARTALAR İ.Ö.O

-BERNAR NAHUM İ.Ö.O

-BEŞİKTAŞ İ.Ö.O

-BURAK REİS İ.Ö.O

-BÜYÜK ESMA SULTAN İ.Ö.O

-CUMHURİYET İ.Ö.O

-DİKİLİTAŞ MEHMETÇİK İ.Ö.O

-GAZİ MUSTAFA KEMAL İ.Ö.O

-GAZİOSMANPAŞA İ.Ö.O

-HAMİYET GERÇEK İ.Ö.O

-HÜSEYİN AYCIBİN İ.Ö.O

-İSMAİL TARMAN İ.Ö.O

-KILIÇ ALİ PAŞA İ.Ö.O

-LÜTFİ BANAT İ.Ö.O

-MAHMUT ERSEVEN İ.Ö.O

-MURAT BEYAZ İ.Ö.O

-NİMETULLAH MAHRUKİ İ.Ö.O

-ORGENERAL KAMİ GÜZEY İ.Ö.O

-ORTAKÖY HAYAT İ.Ö.O

-RAHMI KİRİŐÇİOĐLU İ.Ö.O

-ŐAİR BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR
İ.Ö.O

-ŐAİR MEHMET EMİN YURDAKUL
İ.Ö.O

-ŐAİR NEDİM İ.Ö.O

-TABİİYECİ MEHMET İ.Ö.O

-TEVFİK FİKRET İ.Ö.O

